

Ranorimska kuhinjska keramika s lokaliteta Monte Ricco kraj Vrsara

Bon, Nina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:917434>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-21**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za arheologiju

DIPLOMSKI RAD

**RANORIMSKA KUHINJSKA KERAMIKA S LOKALITETA
MONTE RICCO KRAJ VRSARA**

Nina Bon

Mentor: dr. sc. Mirna Cvetko

Komentor: dr. sc. Robert Matijašić

Zagreb, akad. god. 2022./2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. LOKALITET MONTE RICCO KRAJ VRSARA	3
2.1. GEOGRAFSKI I POVIJESNI KONTEKST	3
2.2. POVIJEST ISTRAŽIVANJA	10
2.3. STRATIGRAFIJA I KRONOLOGIJA	14
2.4. ANTIČKI POKRETNİ NALAZI	19
3. RIMSKA KUHINJSKA KERAMIKA	22
3.1. TEHNOLOGIJA IZRADE GRUBE KUHINJSKE KERAMIKE	23
3.2. MODELI PROIZVODNJE KUHINJSKE KERAMIKE	26
3.3. LEŽIŠTA SIROVINE I ANTIČKE KERAMIČARSKÉ RADIONICE U ISTRI	29
3.4. PRIMJERI KUHINJSKE KERAMIKE U ŠIREM REGIONALNOM PODRUČJU	34
4. REZULTATI ANALIZE ULOMAKA KUHINJSKE KERAMIKE SA LOKALITETA MONTE RICCO	47
4.1. UČESTALOST RIMSKE KUHINJSKE KERAMIKE NA LOKALITETU	48
4.2. ANALIZA DIJAGNOSTIČKIH ULOMAKA	52
5. ZAKLJUČAK	57
6. KATALOG NALAZA	59
6.1. LONCI I POSUDE	60
6.2. ZDJELE	107
6.3. POKLOPCI	113
POPIS IZVORA	115
POPIS LITERATURE	115
POPIS SLIKA	122
SAŽETAK	124
ABSTRACT AND KEY WORDS	126

1. UVOD

Predmet ovog diplomskog rada je rimska kuhinjska keramika pronađena na antičkom lokalitetu Monte Ricco (tal. bogato brdo) kraj Vrsara na zapadnoj obali Istre. Keramička građa analizirana za potrebe diplomskog rada obuhvaća nalaze pronađene u zaštitnom istraživanju 1963. godine prilikom gradnje moderne vrsarske vodospreme te sve dijagnostičke ulomke pronađene tijekom istraživanja Odsjeka za arheologiju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Centra za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika od 2014. do 2021. godine.

Prvo poglavlje obuhvaća pregled važnijih značajki općine Vrsar i šireg prostora istarskog poluotoka te se time nalazište Monte Ricco smješta u zemljopisni i povijesni kontekst. Posebno potpoglavljje posvećeno je povijesti istraživanja lokaliteta od početka 20. stoljeća pa sve do najrecentnijih projekata. Najviše pažnje posvećeno je opisima stratigrafije i nalaza pronađenih u istraživanjima provedenim u sklopu istraživačkog projekta „Rimskodobne preobrazbe i ponovna uporaba prapovijesnih gradina u Istri“ objavljenih 2020. godine u monografiji dr. sc. Klare Buršić-Matijašić *Monte Ricco kraj Vrsara. Rimskodobne preobrazbe i ponovna uporaba prapovijesnih gradina Istre*.

Sljedeće je poglavlje posvećeno rimskoj kuhinjskoj keramici, za koju se u tekstu ponekad koristi i termin kućanska keramika, te su definirane njezine sličnosti i razlike unutar šire skupine uporabne keramike. Prvi dio poglavlja bavi se kuhinjskom keramikom u općenitim terminima, odnosno opisana je tehnologija izrade te modeli proizvodnje, dok se drugi dio poglavlja osvrće na kuhinjsku keramiku Istre i šireg regionalnog prostora. Dan je pregled utvrđenih i potencijalnih ležišta sirovine te keramičarskih radionica u Istri, dok su na samom kraju dani primjeri istog tipa materijala na širem regionalnom području, od preostalih primjera iz Istre do primjera iz Slovenije, Italije i Dalmacije.

Sljedeće poglavlje predstavlja rezultate obrade podataka iz inventara lokaliteta te izabranih dijagnostičkih ulomaka, pri čemu je posebna pažnja posvećena učestalosti kuhinjske keramike na lokalitetu. Prilikom obrade materijala promatrani su razni parametri, kao što su morfološki parametri te načini i metode ukrašavanja.

Na samom kraju nalazi se katalog nalaza kojeg tvori 188 kataloških jedinica. Građa objedinjena u katalogu obuhvaća sve dijagnostičke ulomke kuhinjske keramike pronađene u dosadašnjim istraživanjima lokaliteta, odnosno prethodno objavljene nalaze pronađene u istraživačkim kampanjama od 2014. do 2018. godine (Buršić-Matijašić 2020), neobjavljene

nalaze pronađene u istraživačkim kampanjama od 2019. do 2021. godine, kao i nekoliko kataloških jedinica koje su dio neobjavljenog inventara Arheološkog muzeja Istre.

Na pomoći pri izradi ovog rada htjela bi zahvaliti mentorici dr. sc. Mirni Cvetko na svojoj pomoći i podršci, dr. sc. Ivani Ožanić Roguljić na ustupljenoj literaturi, a osobitu zahvalnost dugujem komentoru dr. sc. Robertu Matijašiću bez čijeg keramičkog materijala izrada ovog diplomskog rada ne bi bila moguća.

2. LOKALITET MONTE RICCO KRAJ VRSARA

2.1. GEOGRAFSKI I POVIJESNI KONTEKST

Općina Vrsar na jugu je omeđena strmom sjevernom obalom Linskog kanala usporedno s kojim se u unutrašnjost prostire šumski rezervat Kontija, dok joj na sjeveru graniče Općine Funtana i Poreč. Današnja općina obuhvaća katastarske općine Vrsar, Lim i Gradina, te ju obilježavaju kameniti i pošumljeni brežuljci razdvojeni ravničarskim prostorima pogodnim za poljodjelstvo.¹

Vrsar čini sam jug šireg područja Poreštine, zemljopisno-povijesne cjeline na zapadnoj istarskoj obali koja se od Linskog kanala proteže sve do rijeke Mirne na sjeveru. Područje Poreštine, kojem Vrsar i danas gravitira, obilježeno je izrazito razvedenom obalom s mnogo otoka, uvala i zaljeva. Krasi ga tipičan krajolik zapadne obale, odnosno crvenica (*terra rossa*), krške zaravni i mnogi brežuljci koji nose brojne tragove ljudske prisutnosti i neprekinute naseljenosti iz najranijih razdoblja prapovijesnog doba.² Geološku podlogu obale čine porozni vapnenci koji onemogućavaju zadržavanje površinskih voda, za razliku od unutrašnjosti poluotoka koju čine nepropusni lapor i fliš.³ Zbog navedenih prirodnih faktora ovo je područje, kao i mnogo ostalih dijelova Istre, bilo nepogodno za ekstenzivniju poljoprivrednu djelatnost, dok su uvjeti pogodovali razvoju stočarstva.⁴

Sudeći po broju lokaliteta (prvenstveno gradina i nekropola), Poreština je u prapovijesti bila jedan od gušće naseljenih dijelova zapadne istarske obale (slika 1).⁵ Područje Vrsara i okolice bogato je kvalitetnim vapnencem koji ovom stanovništvu pruža izvrsnu podlogu za izgradnju gradina i grobnih humaka.⁶ Ipak, u periodima ranog i srednjeg brončanog doba u Istri teško je definirati određenu kulturnu grupu, ili pak više njih.⁷

¹ K. Buršić–Matijašić, *Monte Ricco kraj Vrsara. Rimskodobne preobrazbe i ponovna uporaba prepovijesnih gradina Istre*, Pula 2020, 17. Dalje u bilješkama: Buršić–Matijašić 2020.

² D. Milotić, I. Zupanc, *Uvod*, u: I. Milotić (ur.), *Vrsar poviješću i zbiljom*, Vrsar 2013, 7.

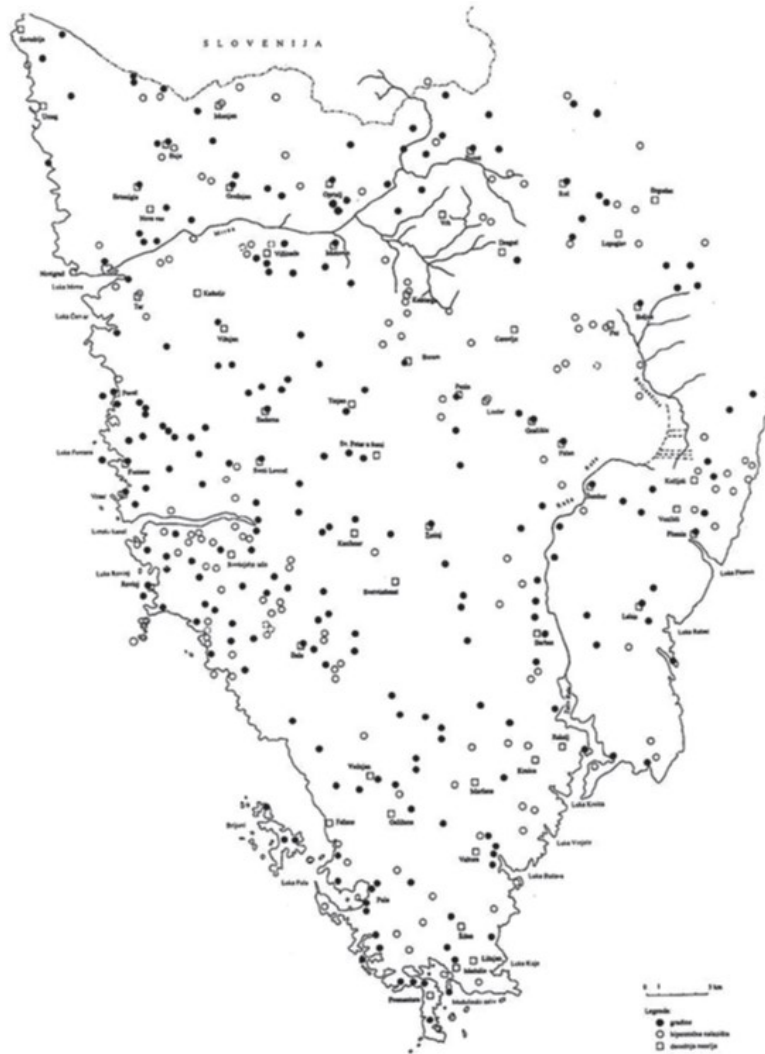
³ R. Matijašić, *Ageri antičkih kolonija Pola i Parentium i njihova naseljenost od I. do III.stoljeća*, Zagreb 1988, 10. Dalje u bilješkama: Matijašić 1988.

⁴ Ibid.

⁵ Buršić–Matijašić 2020, 14.

⁶ D. Milotić, I. Milotić, T. Sadrić, *Prapovijesno doba u vrsarskome kraju i okolici*, u: I. Milotić (ur.), *Vrsar poviješću i zbiljom*, Vrsar 2013, 18, 19.

⁷ B. Čović, *Regionalne grupe ranog brončanog doba*, u: A. Benac (ur.), *Praistorija jugoslavenskih zemalja IV: bronzano doba*, Sarajevo 1983, 114.

Slika 1 - Karta Istre s označenim gradinskim naseljima (Bušić-Matijašić 2017, 113)

U 11. st. pr. Kr. dolazi do formiranja histarske grupe za koju se generalno može reći da je rezultat stapanja triju kulturnih utjecaja: kulture žarnih polja sa sjevera, mediteranskih utjecaja s egejskim elementima iz Italije i Grčke te autohtone brončanodobne tradicije.⁸ Na većem broju istarskih gradina primjećuje se kontinuitet naseljavanja iz brončanog doba u željezno, a promjena iz skeletnog u žarni pokop tumači se dolaskom nove populacije indoeuropskog podrijetla.⁹ Materijalna kultura Histra pokazuje jake veze s prostorom Veneta i Apulije, dok ih onomastika stavlja u direktnu vezu sa susjednim Liburnima.¹⁰ Od lokalno izrađivanog materijala prevladava keramika koja je bila oblikovana bez upotrebe kola, česte su primjese

⁸ S. Gabrović, K. Mihovilić, *Istarska grupa*, u: A. Benac (ur.), *Praistojia jugoslavenskih zemalja V: željezno doba*, Sarajevo 1987, 335.

⁹ *Ibid.*, 319, 320.

¹⁰ R. Matijašić, *Povijest hrvatskih zemalja u antici do cara Dioklecijana*, Zagreb 2009, 38. Dalje u bilješkama Matijašić 2009.

usitnjenog vapnenca i kalcita, a najviše se proizvodilo grubo posuđe ali i niz ostalih predmeta poput pršljena, kalupa za lijevanje metala i skulpturica.¹¹

U povijesnim izvorima o Istri su svojedobno pisali Enije (*Annales*) i Hostije (*Bellum Histricum*) čija nam djela nisu sačuvana, no na njih se oslanja Tit Livije u *Ab Urbe Condita* u kojem je rimska povijest u velikoj mjeri dramtizirana.¹² Histri se spominju u kontekstu ometanja trgovine na prostoru sjevernog Jadrana zajedno sa susjednim Liburnima i ostalim ilirskim plemenima (Liv. 10. 2), a moguće je da su ovakve pomorske akcije koordinirali zajedno sa susjednim plemenima.¹³ Međutim, Livije Histre navodi isključivo kao smetnju u usporedbi s ondašnjom prijetnjom Kartažana (Liv. 21. 16).

U svakom slučaju, Histre danas smatramo vještim moreplovcima i graditeljima plovila (*serillae* građene šivanjem), te bilo da ih nazovemo vještim „trgovinskim posrednicima“ ili gusarima, nesumnjivo je da su zahvaljujući povoljnim morskim strujama i dobro smještenim lukama kontrolirali većinu prometa na području sjeveroistočnog Jadrana.¹⁴ Sukobi Rimljana i Histra (ali i ostalih ilirskih plemena) zbivaju se upravo radi prevlasti nad Jadranskim morem te danas poznajemo tri Ilirska rata na južnom i dva Histarska rata na sjevernom Jadranu.¹⁵ Prvim ilirskim ratom nazivamo sukob Rima s plemenom Ardijejaca i kraljicom Teutom 229. g. pr. Kr., drugi vežemo uz pohod na Demetrija Farskog 219. g. pr. Kr., dok treći vežemo uz ilirskog kralja Gencija koji je poražen 167. g. pr. Kr.¹⁶

221. g. pr. Kr. poznat nam je sukob s Histrima (Prvi histarski rat) koji nastaje zbog njihovog savezništva s Demetrijem Farskim.¹⁷ 181. g. pr. Kr. osnovana je rimska kolonija Akvileja kako bi se spriječili upadi alpskih plemena u Padsku nizinu i za potrebe kontrole nad sjevernim Jadranom, čiji su osnutak Histri pokušali spriječiti (Liv. 40. 26).¹⁸ Iz iste godine poznat nam je i podatak da se apulski gradovi (*Tarentum* i *Brundisium*) žale na napade na svoje brodove od strane Histra (Liv. 40. 18).¹⁹ Iz Akvileje kreće uspješni kopneni i pomorski pohod na Histre 178. g. pr. Kr (Drugi histarski rat) kojeg samoinicijativno predvodi konzul

¹¹ K. Mihovilić, *Histri u Istri: željezno doba Istre*, Pula 2014, 304.

¹² M. Križman, *Antička svjedočanstva o Istri*, Pula 1997, 11.

¹³ M. Zaninović, *Ilirski ratovi*, Zagreb 2015, 339. Dalje u bilješkama Zaninović 2015.

¹⁴ Mihovilić 2014, 320, 322.

¹⁵ Matijašić 2009, 93.

¹⁶ Matijašić 2009, 88, 93, 96, 108; Zaninović 2015, 250, 304–305, 310.

¹⁷ A. Šonje, *Putevi i komunikacije u prehistoriji i antici na području Poreštine*, Poreč–Pazin 1991, 25. Dalje u bilješkama: Šonje 1991; Zaninović 2015, 243, 272.

¹⁸ A. Starac, *Rimsko vladanje u Histriji i Liburniji I: Histrija*, Zagreb 1999, 8. Dalje u bilješkama: Starac 1999.

¹⁹ *Ibid.*, 9.

Aulo Manlije, a godinu kasnije pohod završava porazom Nezakcija i smrću kralja Epulona (*Aepulo*) te razaranjem još dva grada – Mutile i Faverije – nakon čega Histri priznaju poraz i rimsku prevlast (Liv. 41. 1-11).²⁰

Nakon pobjede nad Histrima 177. g. pr. Kr. i pripajanja poluotoka rimskoj državi život na gradinama se nastavlja iako su materijalni nalazi iz ovog perioda oskudni, a spomeni Istre i njenih stanovnika rijetki u pisanim izvorima su šturi.²¹ Poznato nam je da 171. g. pr. Kr. izaslanici plemena Histra, Japoda i Karna dolaze u Rim i žale se na pustošenje njihove zemlje od strane konzula Gaja Kasija Longina, što nas upućuje na postojanje neke vrste saveza ili dogovora o nenapadanju u tom razdoblju, ali i na raširenost latinskog jezika u određenim plemenskim krugovima i već započet proces romanizacije.²² Po svemu sudeći, uspostava rimske vlasti nakon pada Nezakcija ne predstavlja osobito nagli preokret u načinu življenja na poluotoku, a rimsko naseljavanje je sporadično i vjerojatno je riječ o spontanim i neplanskim dolascima trgovaca i obrtnika.²³ Rimska se vlast u ovom najranijem razdoblju svodi na uspostavu vojnih promatračnica, nametanje poreza i zabranu nošenja oružja, no osim toga stanovnicima je dopušten nesmetan nastavak tradicionalnog načina življenja.²⁴ Nove vijesti koje spominju Histre stižu tek 129. g. pr. Kr. kada konzul Gaj Sempronije Tuditan proširuje granicu rimske države na prostor Liburna, odnosno do rijeke Krke.²⁵ Područje Istre vjerojatno dolazi pod vlast konzula ili pretora koji upravljaju provincijom Ilirik, no čini se da se zbog mirne situacije namjesnici nisu pretjerano posvećivali Histriji.²⁶

Proces romanizacije bio je dugotrajan i postepen, u početku teče upravo razvijanjem trgovinskih veza a tek sredinom 1. st. pr. Kr. intenzivnijim i planskim naseljavanjem.²⁷ Epigrafski spomenici iz rimskog doba na kojima su naglašena autohtona histarska imena,

²⁰ R. Matijašić, *Starija povijest Istre i neki njezini odrazi na novije razdoblje*, Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja 2, 1993, 573. Dalje u bilješkama: Matijašić 1993.

²¹ Matijašić 1993, 575; M. Zaninović, *Zemljopisno-povijesni položaj luka Parentija i Nezakcija*, *Histria archaeologica* 36, 2007, 123. Dalje u bilješkama: Zaninović 2007; E. Ivetić, *Istra kroz vrijeme – pregled povijesti Istre sa osvrtom na grad Rijeku*, Rovinj 2009, 85. Dalje u bilješkama: Ivetić 2009.

²² Starac 1999, 10.

²³ D. Bulić, *Rimska centurijacija Istre*, *Tabula: časopis Filozofskog fakulteta* 10, 2012, 51.

²⁴ Ivetić 2009, 93.

²⁵ Starac 1999, 10, 17.

²⁶ *Ibid.*, 19.

²⁷ Matijašić 1993, 576; Ivetić 2009, 93.

pripadnost kraju i predrimski kultovi poput *Terrae Histriae* svjedoče nenasilnom procesu akulturacije stanovništva.²⁸

Za vrsarsko područje najvažnije ishodište romanizacije svakako postaje urbani centar *Parentium* koji dobiva municipalni status sredinom 1. st. pr. Kr. (paralelno s osnutkom kolonije *Pola*), a postaje *colonia Iulia Parentium* u prvoj polovici 1. st. po. Kr..²⁹ Ager kolonije *Parentium* podijeljen je na centurije veličine 20x20 akta, odnosno iste je orijentacije i veličine kao i ager kolonije *Pola*, što upućuje na mogućnost da je napravljena istodobno te kasnije podijeljena.³⁰

Pomorske puteve i kopnene prometnice razvijene u doba prapovijesti područje Poreštine zadržava i u antičko doba.³¹ U narednim je desetljećima (ako ne i prije) rimska mornarica smještena u lukama Trsta, Poreča i Pule, a s vremenom se počinje koristiti sve veći broj manjih luka.³² Kopnene prometnice probijane prilikom vojnih pohoda zasigurno se oslanjaju na postojeće staze brončanodobnog i željeznodobnog stanovništva koje su spajale brojne gradine i morske luke.³³ Najbitnija prometnica koja dijelom prolazi područjem Poreštine bila je *Via Flavia* (nastavak *Viae Timavi* s ishodištem u Akvileji) koja je spajala Trst, Poreč i Pulu, čija je trasa izrazito stara te je imala vrlo važnu ulogu u konsolidaciji rimske vlasti u Istri (slika 2).³⁴ Na području agera kolonije *Parentium* svakako su najvažnije prometnice bile nastavci glavnih gradskih ulica: glavni dekuman agera (*Decumanus Maximus agri*) protezao se istočno prema unutrašnjosti poluotoka (približno iste trase kao današnja cesta Poreč-Pazin), dok se glavni kardo agera (*Cardo Maximus agri*) protezao u smjeru sjever-jug po samoj sredini agera kolonije.³⁵

Romanizacija s vremenom utječe i mijenja sve sfere života, pa tako zamjećujemo i promjenu u naseljavanju. Područje današnje vrsarske općine u rimsko je doba činilo južni dio agera porečke kolonije, a proces urbanizacije protezao se i na izvangradske prostore i pripadajuća

²⁸ M. Zaninović, *Marginalije o pučanstvu antičke Istre*, *Opuscvla archaeologica* 15, 1991, 77; Matijašić 1993, 576.

²⁹ Matijašić 1993, 577. Prema novijim istraživanjima, porečka kolonija osnovana je sredinom 1. st. pr. Kr.: Matijašić 2009, 146-147.

³⁰ Starac 1999, 34.

³¹ Zaninović 2007, 123.

³² Šonje 1991, 26.

³³ *Ibid.*, 74-76.

³⁴ *Ibid.*, 38.

³⁵ *Ibid.*, 10, 17.

imanja.³⁶ Utvrđena naselja na uzvisinama u ovom razdoblju gube strateško-obrambeni značaj te se napuštaju u korist novih urbanih centara i ruralnih stambeno-gospodarskih kompleksa koje se uglavnom smještaju u nizinskim područjima, u blizini poljoprivrednih zemljišta ili obale.³⁷

Slika 2 - Antičke prometice na području Poreštine, crtež M. Baldini (Šonje 1991. prilog)

Villa rustica fleksibilan je termin kojim opisujemo razne izvangradske cjeline koje imaju rezidencijalnu ali i proizvodnu funkciju, te se odnosi na zgradu ili češće kompleks zgrada s popratnim zemljištem.³⁸ Razlikujemo ih od vrsta „prigradske“ izgradnje (*villa suburbana*) i luksuznih rezidencijalnih kompleksa u priobalju (*villa maritima*) koje su češće ladanjskog karaktera s manje naglašenom (ili u potpunosti izostavljenom) gospodarskom

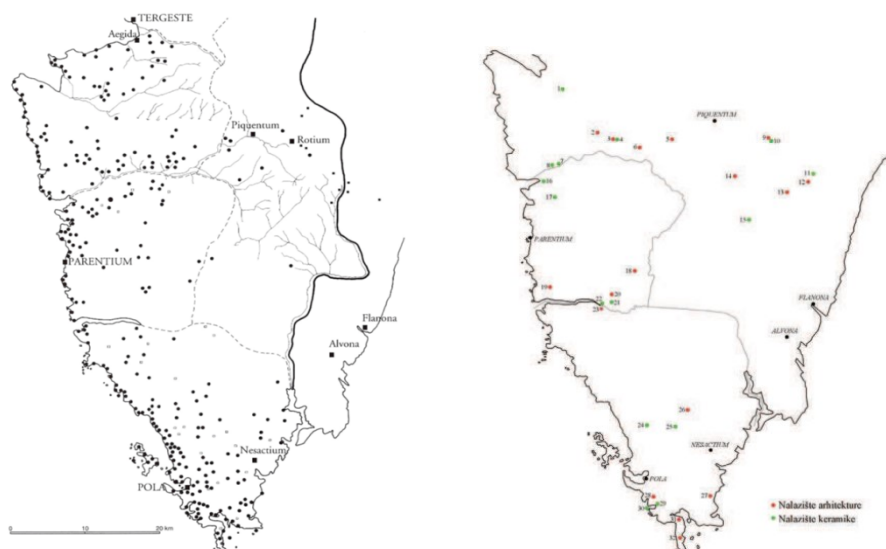
³⁶ D. Milotić, *Antika i kasna antika u Vrsaru i vrsarskome kraju*, u: I. Milotić (ur.), *Vrsar poviješću i zbiljom*, Vrsar 2013, 42, 46.

³⁷ D. Bulić, *Kontinuitet i diskontinuitet naseljenosti Istre na razmeđu prapovijest i antike*, *Tabula: časopis Filozofskog fakulteta* 12, 2014, 65, 66. Dalje u bilješkama: Bulić 2014.

³⁸ R. Matijašić, *Ageri antičkih kolonija Pola i Parentium i njihova naseljenost od I. do III. stoljeća*, Zagreb 1988, 16.

komponentom.³⁹ Veliki broj vila u Istri mijenja krajolik oko sebe intenzivnom poljoprivrednom proizvodnjom (primarno uzgoj maslina i vinove loze) zbog čega se smanjuju površine šuma i pašnjaka.⁴⁰ Vile grade doseljene rimske elite – prije osnutka kolonija riječ je o senatorskim imanjima čiji su vlasnici članovi aristokratskih obitelji kasne Republike, dok se kasnije prostor dodjeljuje kolonistima (ratnim veteranima) – a u iznimno rijetkim situacijama možemo posumnjati na podrijetlo vlasnika iz lokalne aristokracije.⁴¹ Vile rustike predstavljaju vrlo dobro istražene tipove izvangradske arhitekture, dok je s druge strane u potpunosti nepoznato kakve arhitektonske oblike koristi (i da li koristi) autohtono stanovništvo (*pagus*).⁴²

Materijalni ostaci koji datiraju i u prapovijest i u rimsko doba dokumentirani su na 70 gradina u Istri (od 440 poznatih), a 24 ih se nalazi na ageru porečke kolonije (slika 3, desno).⁴³ U kojoj mjeri takvi nalazi predstavljaju kontinuitet nastanjivanja i koji je bio točan vremenski slijed napuštanja gradina nije u potpunosti poznato. Nalazi rimske keramike na gradinama mogu se interpretirati na više načina – kao gusarski plijen, ostaci rimskih vojnih uporišta, kao rani trgovački importi, kao rezultat početne faze romanizacije i/ili kao nastavak života u gradinama i za vrijeme rimske vladavine.⁴⁴

Slika 3 – Lijevo: karta Istre s označenim rustičnim vilama (Matijašić *et al.* 2017, 9).
Desno: prapovijesna naselja s nalazima iz rimskog doba (Bulić 2014, 67)

³⁹ V. Begović, I. Schrunck, *Rimske vile Istre i Dalmacije, I. dio: pregled lokaliteta*, Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu 19, 2002, 116. Dalje u bilješkama: Begović, Schrunck 2002.

⁴⁰ *Ibid.*, 113.

⁴¹ V. Begović, I. Schrunck, *Rimske vile Istre i Dalmacije, II. dio: tipologija vila*, Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu 20, 2003, 97, 98. Dalje u bilješkama: Begović, Schrunck 2003.

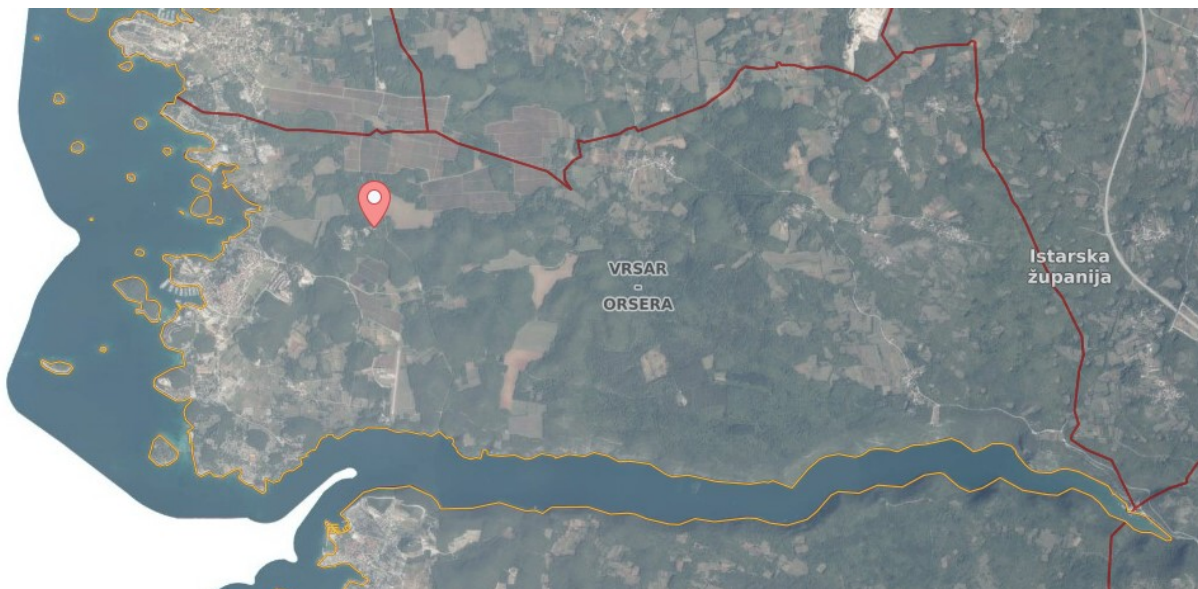
⁴² R. Matijašić, *Gospodarstvo antičke Istre: Arheološki ostaci kao izvor za poznavanje društveno-gospodarskih odnosa u Istri u antici (I. st. pr. Kr. – III. st. posl. Kr.)*, Pula 1998, 99–100. Dalje u bilješkama: Matijašić 1998.

⁴³ Buršić–Matijašić 2020, 11.

⁴⁴ Bulić 2014, 68.

2.2. POVIJEST ISTRAŽIVANJA

Brdo Monte Ricco (tal. *bogato brdo*) nalazi se u vrsarskom zaleđu na uzvisini 77 m n/v, iznad danas napuštenog kompleksa zgrada Velike Stancije (Stancije Vergottini) iz 18. st., a riječ je o lokalitetu na kojem su se smjestile prapovijesna gradina i rimska *villa rustica*.⁴⁵

Slika 4 - Položaj lokaliteta Monte Ricco u općini Vrsar – Orsera (izvor: <https://ispu.mgipu.hr>)

Lokalitet je odavno poznat među lokalnim stanovništvom zbog površinski vidljive trobrodne rimske cisterne koju prvi spominje Carlo Marchesetti 1903. godine u svom značajnom radu o gradinama *I castellieri preistorici di Trieste e della regione Giulia*.⁴⁶ Marchesetti na terenu provodi i manje sondažno istraživanje, nalazi ulomke prapovijesne i rimske keramike, ostatke kostiju i životinjskih rogova te spominje ostatke podzemne arhitekture, a položaj bilježi kao *S. Martino*.⁴⁷ Naziv Sveti Martin kraj Vrsara netočno se navodi kao naziv brda, a potječe od danas uništene crkvice svetog Martina (ujedno i titulara vrsarske crkve) koja se nalazila u podnožju brda, udaljena petstotinjak metara od samog lokaliteta.⁴⁸

⁴⁵ K. Buršić–Matijašić, *Monte Ricco kraj Vrsara (Istra, Hrvatska) – povijest dosadašnjih istraživanja, povijest lokaliteta*, Jezici i kulture u vremenu i prostoru 6, 2017, 583. Dalje u bilješkama: Buršić–Matijašić 2017.

⁴⁶ Ibid., 577, 580.

⁴⁷ Ibid., 580.

⁴⁸ K. Buršić–Matijašić, *Hagiotoponimi na istarskim gradinama*, *Miscellanea Hadriatica et Mediterranea* 4, 2017, 125.

Slika 5 - Rimska cisterna 2016. godine nakon čišćenja vegetacije (Buršić-Matijašić 2020, 31)

Ante Šonje lokalitet spominje kao Gavanov vrh, no ovaj se naziv nikad nije koristio među lokalnom zajednicom te se smatra da je riječ o prijevodu, što ga ne čini izoliranim slučajem u arheološkoj praksi toga vremena.⁴⁹ Šonje navodi kako je riječ o prapovijesnoj gradini na čijem je položaju u antičko doba bila izgrađena *villa rustica* te da je položaj kontinuirano naseljen od brončanog doba do rimske vladavine, a spominje i da su dijelovi lokaliteta u potpunosti devastirani iskopom kamenoloma koji je bio aktivan do sredine 20. stoljeća.⁵⁰ Nije poznato kada počinje eksploatacija kamena na Monte Riccu – Šonje navodi da je vađenje kamena poznato od 15. st. te da se može pretpostaviti i ranija upotreba (12. st. pa i ranije), a također prenosi podatak kako je 1924. godine rad kamenoloma na južnoj strani brda u potpunosti uništio prapovijesnu žarnu nekropolu o kojoj danas nema dokaza.⁵¹

Poznato je da se u doba rimske vladavine kamen za potrebe izgradnje stambenih objekata pribavljao iz neposredne okolice što u slučaju Monte Ricca potvrđuje analiza kamenog oblutka korištenog u popločenju vanjskog dvorišta (sonda IV, SJ 95) koja je pribavljena s

⁴⁹ A. Šonje, *Gavanov vrh, Poreština, Istra*, Arheološki pregled 6, 1964, 94–95; Buršić–Matijašić 2017, 582; Iz: K. Bratoljub, *Riječnik stranih riječi*, Zagreb 1986.: *gavan* – bogataš i škrtac; prid. *gavanov*; *gavanski*; žen. *gavanka*; *gavanstvo* – svojstvo gavana, bogatstvo i škrtost.“

⁵⁰ A. Šonje, *Prehistorijski nalazi poslije Drugog svjetskog rata u Poreštini*, Jadranski zbornik 6, 1966, 318, 319. Dalje u bilješkama: Šonje 1966..

⁵¹ *Ibid.*, 318; A. Šonje, *Antički natpis iz Vrsara*, Arheološki vestnik 25, 1974, 238.

obližnjih obala Lirnskog zaljeva.⁵² Štoviše, uzorak djela rimskog zida (sonda III, SJ 105) ukazuje upravo na mogućnost korištenja kamenoloma na Monte Riccu u antičko doba, zbog podudarnosti s uzorcima uzetimima s kamenoloma.⁵³

Slika 6 - Kamenolom na položaju Monte Ricco (Šprem 2022, 146)

Osim kamenoloma, dodatnu štetu lokalitetu nanijela je izgradnja vrsarske vodospreme koja započinje 1963. godine, kako nam prenosi Šonje: „Novo sagrađeni bazen za vodu namjeravalo se postaviti na položaju antičke cisterne. Intervencijom Konzervatorskog zavoda uspjelo se toliko da je novi bazen postavljen nešto južnije... Da negacija arheološkog objekta bude veća, kopanjem jama za betonske stupove ograde bazena uništavani su zidovi i podovi od mozaika antičke vile“.⁵⁴ U zaštitnom istraživanju 1963. i 1964. godine osim A. Šonje sudjeluju Štefan Mlakar i Branko Marušić koji zatim odnose dio nalaza u Arheološki muzej Istre, a kasnije otkupljuju dio nalaza s Monte Ricca iz privatne zbirke u Motovunu.⁵⁵ Keramički nalazi trojice arheologa uključivali su ulomke brončanodobne keramike, keramike iz mlađeg željeznog doba, rimske latenoidne keramike, te ulomke keramike tankih stijenki.⁵⁶

⁵² K. Šprem, *Eksploatacija kamene sirovine u prapovijesti i antici istarskoga poluotoka*, neobjavljeni doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb 2022, 219, 272.

⁵³ Ibid., 220.

⁵⁴ Šonje 1966, 318.

⁵⁵ Buršić–Matijašić 2017, 518.

⁵⁶ Šonje 1966, 318; Buršić–Matijašić 2017, 581.

Slika 7 - Položaj suvremene vodospreme između Sonde II i Sonde IV (izvor: <https://map.kastelir.eu>)

Najnovija istraživanja započinju 2014. godine u sklopu projekta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli „Rimskodobne preobrazbe i ponovna uporaba prapovijesnih gradina u Istri“ (RAT-ROPH) voditeljice dr. sc. Klare Buršić-Matijašić. Cilj projekta bio je prepoznavanje ljudskog utjecaja na preobrazbu krajolika krajem prapovijesti i početkom rimskog doba na području Općine Vrsar, stoga je Monte Ricco izabran kao reprezentativni primjer u odnosu na povijesni okvir istraživanja.⁵⁷ Istraživanja na Monte Riccu nastavljena su 2018. godine projektom „Arheološki krajolik u održivom razvoju kulturnog turizma Općine Vrsar (ArchaeoCulTour)“, voditelja dr. sc. Roberta Matijašića, čiji je cilj bio stvaranje što cjelovitije interpretacije arheološkog i povijesnog krajolika općine.⁵⁸

U sklopu projekata istraženo je ukupno šest sondi koje obuhvaćaju područje prapovijesne i rimske arhitekture te je pronađena velika količina prapovijesnih i antičkih pokretnih nalaza. Lokalitetom dominira rimska trobrodna cisterna s djelomično očuvanim četvrtastim pilastrima i bačvastim svodom.⁵⁹ Djelomično udubljena u matičnoj stijeni, cisterna je građena kombinacijom tehnika *opus cementicium* i *opus incertum*, njene unutarnje dimenzije iznose

⁵⁷ K. Buršić–Matijašić, R. Matijašić, *Projekt RAT–ROPH i arheološko istraživanje u Vrsaru 2014. i 2015. god.*, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva XLVIII*, 2016, 19, 20.

⁵⁸ K. Gerometta, R. Matijašić, *Upotreba laserskog skeniranja iz zraka u istraživanju arheološkog krajolika Općine Vrsar*, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva XLIX*, 2017, 22.

⁵⁹ Buršić–Matijašić 2020, 235.

16,95 x 7,18 m, a s visinom od 2,1 m ukupna zapremina kišnice koja se skupljala s okolnih krovova iznosi 240 m³.⁶⁰

Slika 8 - Cisterna na kraju istraživanja 2016. godine (Buršić-Matijašić 2020, 43)

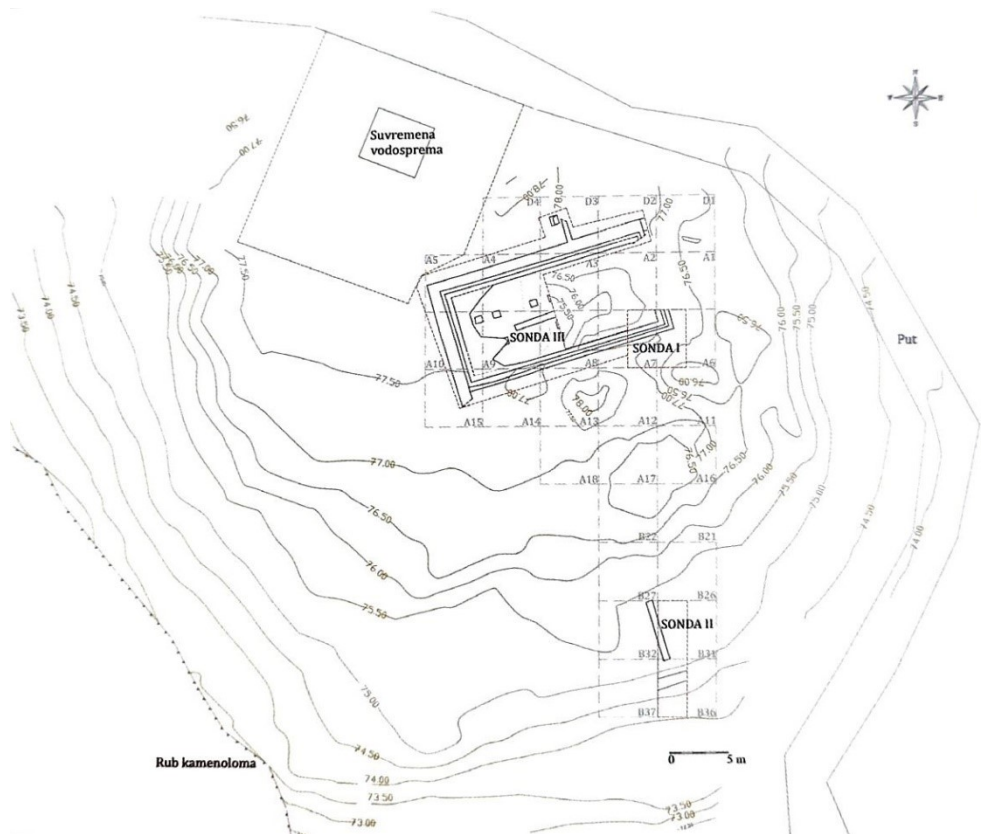
2.3. STRATIGRAFIJA I KRONOLOGIJA

Arheološko istraživanje lokaliteta Monte Ricco započinje 2014. godine kada se teren površinski čisti, postavlja se kvadratna mreža 5x5 m, izrađuje se pedološko sondiranje nekoliko terasa brežuljka, te se otvara probna terenska sonda.⁶¹ U narednim godinama pri projektu RAT-ROPH istražene su tri sonde, dok su u naknadnom projektu ArcheoCulTour otvorene još dodatne tri te je u svakoj sondi korišten novi niz stratigrafskih jedinica (slika 9).⁶²

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid., 31–35.

⁶² Ibid., 46, 47.

Slika 9 - Geodetska skica mreže (5x5; orijentacija sjever-jug) i sonde I-III (Buršić-Matijašić 2020,

Prva probna sonda (Sonda I) otvorena je na istočnoj strani antičke cisterne (smjer pružanja južnog zida) te se tako pokušao dobiti stratigrafski i florisni presjek cisterne.⁶³ Zbog rasta korijenja drveća nastala je velika rupa u južnom zidu koji je prekriven slojem hidrofobne žbuke.⁶⁴ Zid je građen tehnikama *opus cementicium* i *opus incertum*, odnosno sastoji se od dva usporedna zida debljine 40 cm između kojih se nalazi kombinacija vapna, pijeska i mljevene opeke.⁶⁵ Nakon skidanja više slojeva urušenog kamenja te rezanja većeg korijenja stabala došlo se do kuta cisterne te se izmjerila ukupna dužina unutarnjeg zida od 16,95 m.⁶⁶ Sonda I kasnije je proširena na veličinu 5x5 m kako bi obuhvatila čitav vanjski i unutarnji jugoistočni ugao cisterne, dok ostatak cisterne obuhvaća Sonda III otvorena u nastavku istraživanja.⁶⁷ Prostor sonde I očišćen je do zaravnjene matične stijene, bez sačuvanih dijelova podnice.⁶⁸

⁶³ Ibid., 32, 47.

⁶⁴ Ibid., 32.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid., 33.

⁶⁷ Ibid., 32, 47.

⁶⁸ Ibid., 39.

Sonda I sastoji se od 19 stratigrafskih jedinica od kojih je mnogo poremećeno rastom korijenja stabala te je u svima zastupljen pomiješan prapovijesni (brončanodobni) i antički materijal.⁶⁹ U Sondi I pronađeno je ukupno 4936 nalaza, od čega 3596 prapovijesnih i 1340 antičkih (rasprostranjenost po stratigrafskim jedinicama prikazana u Tablici 1.).⁷⁰ U većini slojeva brojčano prevladavaju prapovijesni nalazi a najveće koncentracije nalaze se u slojevima SJ 13 (950 prapovijesnih nalaza) i SJ 17 (1470 prapovijesnih nalaza).⁷¹ SJ 07 i SJ 09b slojevi su s najvećim brojem antičkog materijala iako su udjeli tek 63,4% i 46,4% od ukupnog broja nalaza.⁷² U SJ 07 riječ je o nekolicini ulomaka sive venetske keramike iz perioda romanizacije poluotoka, fine crvenopremazane keramike (*terra sigillata*) te amfora, dok se najveći dio inventara sastoji od rimske kuhinjske keramike.⁷³ SJ 09b zastupa pretežito isti materijal s dodatkom većeg broja ulomaka keramike tipa *Campana B* te nekoliko ulomaka svjetiljki, dok ulomci amfora pripadaju tipu *Dressel 6A* koji se počinje proizvoditi krajem 1. st. pr. Kr.⁷⁴

SJ	Opis SJ	Broj antičkih nalaza
SJ 01	zemlja – pokrovni humusni sloj	54
SJ 01/07	zemlja s fragmentima urušenja (malter, obluci)	11
SJ 02/VI	kamena struktura/zemlja	15
SJ 07	zemlja s fragmentima urušenja	406
SJ 08	zemlja	37
SJ 09	zemlja sa šljunkom	123
SJ 09b	zemlja sa šljunkom	547
SJ 10	zemlja s velikom koncentracijom sitnih pužića	20
SJ 13	zemlja sa sitnim kamenčićima	57
SJ 17	zemlja i kamenje	22
Uz južni zid cisterne		48
UKUPNO:		1340

Tablica 1 - tablični prikaz stratigrafskih jedinica i nalaza antičke keramike u Sondi I (podaci preuzeti iz Buršić-Matijašić 2020, 47-48, 238)

⁶⁹ Ibid., 236–238.

⁷⁰ Ibid., 238.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid., 236.

⁷⁴ Ibid., 237.

Sonda II, otvorena 2015. godine, nalazi se 20 metara južno od Sonde I na jednoj od zaravnjenih terasa podno cisterne.⁷⁵ U početnoj fazi sonda je obuhvaćala dio rimskog zida orijentacije SZ-JI, a kasnije je proširena na dimenzije 2,5x10 m kako bi obuhvatila dva okomita zida (SJ 4 i SJ 8 širine 60 cm) između kojih postoji prolaz.⁷⁶ U svim slojevima sonde pronađena je znatna količina građevinske keramike dok je u zapadnom dijelu sonde pronađena veća koncentracija stolnog i kuhinjskog posuđa.⁷⁷ Među rjeđim nalazima broje se ulomci stakla, željezni čavli ali i numizmatički nalazi – u SJ 13 pronađen je srebrni republikanski denar (početak 1. st. pr. Kr.), u SJ 17 srebrni kvinarij (Augustus, 29. – 26. g. pr. Kr.), u SJ 12 i SJ 16/17 dva brončana asa s imenom Publija Lurija Agripe (7. g. pr. Kr.).⁷⁸ Sjeverni dio sonde istražen je do matične stijene u kojoj se nalaze mnoge škrape ispunjene crnom masnom zemljom, dok istraživanje južnog djela sonde nije bilo završeno.⁷⁹

Sonda II dala je najveći broj nalaza, a sastoji se od 39 stratigrafskih jedinica koje uključuju gotovo isključivo antički materijal.⁸⁰ Brončanodobna keramika pronađena je u SJ 11 (5 nalaza) a najzastupljenija je među nižim slojevima u kojima antički materijal gotovo u potpunosti izostaje, a nalaze se u blizini ili predstavljaju ispune u škrapama matične stijene: SJ 26 (186 prapovijesnih nalaza), SJ 29/32 (42 prapovijesna nalaza) i SJ 32 (1433 prapovijesna nalaza).⁸¹

SJ	Opis SJ	Broj antičkih nalaza
SJ 01	zemlja – pokrovni humusni sloj	414
SJ 01/02		56
SJ 02	zemlja i žbuka urušenog zida SJ 4	1199
SJ 07	zemlja	61
SJ 08	rimski zid	3
SJ 09/11	nepravilna nakupina kamenja, moguće urušenje zida sj 8	4
SJ 10	zemlja sa žbukom i klesanim kamenjem	124
SJ 11	zemlja s malo sitnog kamenja	22
SJ 12	zemlja	1042

⁷⁵ Ibid., 36–37, 48.

⁷⁶ Ibid., 36–37.

⁷⁷ Ibid., 38.

⁷⁸ Ibid., 38, 106, 113, 117.

⁷⁹ Ibid., 44.

⁸⁰ Ibid., 242–245.

⁸¹ Ibid., 51, 248.

SJ 13	zemlja	120
SJ 13a	zemlja	11
SJ 13c	zemlja	493
SJ 13c/16	zemlja	7
SJ 15	zemlja	41
SJ 16	zemlja	384
SJ 17	zemlja i žbuka	58
SJ 19	zapuna jame	1
SJ 20	struktura od kamena i cigli, moguće ognjište	68
SJ 21	zemlja s pepelom	32
SJ 22	zemlja	191
SJ 23	zemlja	2139
SJ 23/24	zemlja	2588
SJ 23/24c	zemlja	2
SJ 24	zemlja sa žbukom	550
SJ 29/32	malter/zemlja	2
SJ 32	zemlja	1
j. profil sonde		45
UKUPNO:		9658

Tablica 2 - tablični prikaz stratigrafskih jedinica i nalaza antičke keramike u Sondi II (podaci preuzeti iz Buršić-Matijašić 2020, 50-51, 243-244.)

Sonda III otvorena je 2015. godine s ciljem istraživanja čitavog prostora antičke cisterne. Rimska cisterna djelomično je ukopana u matičnu stijenu te je bila ispunjena recentnim otpadom na površini i velikim komadima neobrađenog i klesanog kamena urušenog svoda zastupljenih u svim slojevima.⁸² Njen je svod djelomično očuvan na zapadnom djelu te se sastoji od tri bačvasta luka i nekoliko potpornih stupova, dok je istočni dio građevine bio u potpunosti pod zemljom.⁸³

Sonda se sastoji od 54 stratigrafske jedinice u kojima je većinski zastupljen antički materijal ali i prapovijesni materijal u nešto manjim količinama.⁸⁴ Prapovijesni nalazi zastupljeni su u

⁸² Ibid., 43, 51, 244.

⁸³ Ibid., 31.

⁸⁴ Ibid., 244.

svakom stratigrafskom sloju gdje dospijevaju erozijom tla (najveće koncentracije u SJ 2, SJ 3, SJ 8, SJ 14 i SJ 41).⁸⁵

SJ	Opis SJ	Broj antičkih nalaza
SJ 02	zemlja i veće obrađeno kamenje (urušenje svoda cisterne)	422
SJ 03	zemlja i sini šljunak	88
SJ 06	zemlja, pijesak, šljunak i veće neobrađeno kamenje	41
SJ 08	zemlja i kamenje	160
SJ 14	zemlja i sitno kamenje	132
SJ 16	zemlja i kamenje (urušenje cisterne)	53
SJ 18	humusni sloj iznad zidova cisterne	36
SJ 26	zemlja sa žbukom i sitnim kamenjem	15
SJ 28	sloj tegula i amfora	15
SJ 29	zemlja s oblucima i sitnim kamenjem	14
SJ 30	zemlja s oblucima i sitnim kamenjem	12
SJ 31	zapuna kanala za suvremenu vodospremu – siječe sj. zid cisterne	8
SJ 33	zemlja sa sitnim kamenjem	35
SJ 34	sloj oblutaka i vapnene žbuke	6
SJ 35	zemlja s većim kamenjem	18
SJ 36	zemlja s oblucima i komadima žbuke	60
SJ 41	zemlja sa sitnijim kamenjem i šljunkom	178
SJ 46	kamenje i pijesak	2
UKUPNO:		1295

Tablica 3 - tablični prikaz stratigrafskih jedinica i nalaza antičke keramike u Sondri III (podaci preuzeti iz Buršić-Matijašić 2020, 52-54, 247)

2.4. ANTIČKI POKRETNİ NALAZI

Tijekom arheološkog istraživanja lokaliteta Monte Ricco od prapovijesnih pokretnih nalaza u najvećim količinama pronađena je kuhinjska keramika, zastupljene su zdjele, lonci, pithosi,

⁸⁵ Ibid., 247–48.

pehari, šalice poklopci i tronošci na kojima se često javlja barbotinski ukras.⁸⁶ Od uvezenog materijala ističe se dobro pročišćena siva padska keramika ili tzv. venetska keramika koja na ove prostore stiže u početnom razdoblju romanizacije (2. st. pr. Kr.).⁸⁷

Od 1. st. pr. Kr., usporedno s postupnim procesom romanizacije poluotoka i dolaskom prvih rimskih doseljenika, u Istri se javlja uvezena italska uporabna keramika – uglavnom je riječ o finijem stolnom posuđu tipa *Campana B* i *terra sigillata* koje na tržištu zamjenjuje dotada uvoženo helenističko i kasnohelenističko posuđe.⁸⁸ Izvorište proizvodnje i distribucije *Campana B* keramike je na Siciliji gdje nastaje kao imitacija grčkih slikanih vaza, a na naše prostore vjerojatno dolazi također s prostora sjevera Italije gdje čini izrazito brojnu skupinu nalaza.⁸⁹

Česte nalaze keramike tipa *Campana B* sredinom 1. st. pr. Kr. zamjenjuje jak uvoz aretinske tere sigilate te su na nekoliko ulomaka zastupljeni urezani natpisi i radionički pečati.⁹⁰ Iako je riječ o gotovo isključivo uvoznom posuđu (najvjerojatnije čini se zbog nedostatka dovoljno kvalitetne sirovine nekada, a i danas), proizvodnja navedenih vrsta keramike u Istri se može pretpostaviti u pojedinim istarskim radionicama (Fažana, Loron), no vrlo je vjerojatno riječ o proizvodnji manjih količina koje oponašaju proizvode uglednijih radionica.⁹¹

Jedna od najzastupljenijih kategorija keramičkih nalaza na Monte Riccu, ali i na većini arheoloških lokaliteta općenito, su ulomci grubljeg kuhinjskog posuđa.⁹² Na Monte Riccu riječ je uglavnom o loncima većih dimenzija i jajolikih oblika s malo izvijenim rubovima, debljih stijenki, tamnije pečene s mnogo primjesa i čestim grubim metličastim (češljastim) ukrasom, a isti se oblik prostire na širem području od Padske nizine do Podunavlja, te može bitno upućuje na autohtone tradicije lokalnog stanovništva.⁹³

Veliku količinu nalaza čine i ulomci svjetiljki (najstarije datirane u 1. st. pr. Kr.) te amfora s najzastupljenijim tipovima *Dressel 6A* i *Lamboglia 2* čija je okvirna datacija na temelju analogija postavljena u sredinu 1. st. pr. Kr.⁹⁴ Pronađene su i velike količine građevinske

⁸⁶ Ibid., 249, 250.

⁸⁷ Ibid., 250.

⁸⁸ Matijašić 1998, 371.

⁸⁹ Buršić-Matijašić 2020, 251.

⁹⁰ Ibid., 252.

⁹¹ Matijašić 1998, 372.

⁹² Buršić-Matijašić 2020, 257.

⁹³ Matijašić 1998, 372.

⁹⁴ Buršić-Matijašić 2020, 255–260.

keramike – tegule (šest s pečatom *D. POBLICI*), podne pločice (*spicae*), tubuli te segment stupa hipokausta (*suspensura*) koji ukazuje na postojanje kupališta.⁹⁵ Zastupljen je vrlo mali broj staklenih predmeta, dok su metalni predmeti nešto brojniji, no uglavnom je riječ o željeznim čavlima.⁹⁶ Pronađeno je preko dvije tisuće vrlo fragmentiranih ulomaka fresaka, a zanimljiva su dva veća fragmenta koji prikazuju motiv vrtne ograde i figuralni prikaz donjeg dijela ljudskog tijela.⁹⁷

Numizmatički nalazi čine vrlo vrijedan datacijski materijal, a svi pronađeni nalazi (srebrni denar i kvinarij, dva brončana asa te dvije polukružne brončane pločice koje odgovaraju standardu brončanog asa) datiraju u 1. st. pr. Kr. (raspon od 92. do 7. g. pr. Kr)⁹⁸

⁹⁵ Ibid., 263, 264.

⁹⁶ Ibid., 264.

⁹⁷ Ibid., 267, 268.

⁹⁸ Ibid., 270.

3. RIMSKA KUHINJSKA KERAMIKA

Pod širok raspon uporabne keramike možemo svrstati keramiku za pohranu, pripremu i transport prvenstveno hrane i namirnica.⁹⁹ Daleko najbolje istraženu kategoriju uporabne keramike predstavljaju amfore koje su služile kao transportna ambalaža prvenstveno namijenjena za pomorsku trgovinu, a njihovi sadržaji uključivali su tekuće (vino, ulje, riblji umaci) ali i razne krute namirnice.¹⁰⁰ Amfore su odavna privlačile pozornost struke zahvaljujući natpisima (*tituli picti*) koji su u 19. st. uvršteni u *Corpus Inscriptionum Latinarum*, a kasnije se izrađuju detaljne sistematizirane tipologije.¹⁰¹ Zbog iscrpnih radova (prvenstveno istraživanja u Rimu i Pompejima H. Dressela te podvodna istraživanja N. Lamboglie) amfore danas predstavljaju vrijedan nalaz u rekonstrukciji rimske ekonomije zbog široke rasprostranjenosti te poznavanja mjesta izvoza i uvoza.¹⁰² Srodna ali manje istraživana forma za skladištenje namirnica je *dolium* (grč. *pithos*), trbušasta zdjela velikih dimenzija, ravnog ali suženog dna i debelih stijenki koja se ukopavala u zemlju.¹⁰³

Najmanje istraživana kategorija uporabne keramike je ona za pripremu hrane, odnosno kuhinjska (ili kućanska) keramika koja se često pronalazi u najvećim količinama, a jednako često joj se pri istraživanjima ne pridaje veliki značaj. Za ovakav parcijalni tretman razlog su nedovoljni kapaciteti za obradu iste i velika selekcija ulomaka koja se najčešće svodi na one „zanimljivije“, odnosno na ulomke koji u nekoj mjeri pokazuju umjetnička i tehnička dostignuća.¹⁰⁴ Relativno škrti broj radova posvećenih gruboj kuhinjskoj keramici otežava istraživanja, posebice kad je riječ o traženju produkcijskih centara te izradi tipologija. Zbog naizgled nepostojećih promjena na kuhinjskoj keramici kroz vrijeme, niže estetske vrijednosti te manjka jedinstvenih obilježja (tzv. „morfološki konzervativizam“) kuhinjska keramika dugo vrijeme nije bila u sferi interesa znanstvenika, iako bi njenim istraživanjem došli do vrijednih zaključaka o kontekstu produkcije i evolucije rimskih hranidbenih praksi i tradicija.¹⁰⁵ Danas se ova vrsta keramike često klasificira kao „gruba“, no pravilnije bi bilo

⁹⁹ O. Clive, M. Hughes, *Pottery in archaeology*, Cambridge-New York 2013, 247.

¹⁰⁰ D. P. S. Peacock, D. F. Williams, *Amphorae and the Roman economy: an introductory guide*, London-New York 1986, 2. Dalje u bilješkama: Peacock, Williams 1986.

¹⁰¹ D. P. S. Peacock, *Pottery in the Roman world: an ethnoarchaeological approach*. London 1982, 3. Dalje u bilješkama: Peacock 1982.

¹⁰² Peacock, Williams 1986, 2, 3.

¹⁰³ J. Hayes, *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*, London 1997, 35, 36. Dalje u bilješkama: Hayes 1997.

¹⁰⁴ Peacock 1982, 1.

¹⁰⁵ F. E. Maritan, *Ceramica commune*, u: L. Sperti et al., *Prima dello scavo: Il survey 2012 ad Altino*, Venecija 2018, 115.

gledište na nju kao strogo „funkcionalnu“ jer su njen izgled i faktura rezultati korištenja materijala koji joj daju otpornost na toplinu otvorene vatre i termalne šokove.¹⁰⁶

Bazične forme rimskog kuhinjskog posuđa na području Mediterana su obli lonci, zdjele i plitki konični poklopci izrađivani u oksidiranim i redukcijским varijantama od grubljih ali vatrostalnih smjesa s tankim stijenkama za brzi prijenos topline.¹⁰⁷ Najkorišteniji, odnosno u najvećim količinama pronalaze se lonci koji su se vjerojatno osim za kuhanje koristili i za skladištenje namirnica u kućanstvima.¹⁰⁸

Zbog njihovih specifičnih namjena i funkcionalnih oblika, forme kuhinjskog posuđa nisu se pretjerano mijenjale, međutim posuđe se uvelike razlikuje čak i unutar pojedinih provincija.¹⁰⁹ Razlike u kuhinjskoj keramici tipično su rezultat načina izrade i lokalne tradicije određenog prostora te su stoga odraz šire rimske ekonomske politike koja nije potiskivala regionalne i autohtone običaje.¹¹⁰

U Istru se može smjestiti proizvodnja lonaca većih dimenzija i jajolikih oblika s malo izvijenim rubovima, debljih stijenki, tamnije pečenih s čestim grubim metličastim ukrasom - koji se prostire na širem području od Padske nizine do Podunavlja, a možebitno upućuje na autohtone tradicije lokalnog stanovništva.¹¹¹ Prilikom pronalaska velike količine ove vrste keramike na Monte Riccu, Štefan Mlakar je naziva keramikom *tipa Monte Ricco*, a kao njeno izvorište pretpostavlja kasne latenske oblike sličnih posuda.¹¹² U ovom trenutku nije moguće govoriti o proizvodnim centrima i radionicama grube kuhinjske keramike, no može se dati pregled današnjih (potencijalno nekadašnjih) izvora sirovine i dokazanih tehnologija izrade.

3.1. TEHNOLOGIJA IZRADE GRUBE KUHINJSKE KERAMIKE

Poznata nalazišta koja ukazuju na eksploataciju glinene sirovine u rimsko doba su izuzetno rijetka, dok su dokazi pripreme glinene smjese, koja danas uključuje sušenje sirovine,

¹⁰⁶ Peacock 1982, 24, 25.

¹⁰⁷ Hayes 1997, 76, 78.

¹⁰⁸ J. Bonetto, V. Centola, A. R. Ghiotto, *Fondi Cossar: scavi di Aquileia II*, Rim 2017, 23.

¹⁰⁹ A. Cermanović-Kuzmanović, *Rimska keramika*, Beograd 1981, 39.

¹¹⁰ Ibid., 38, 39.

¹¹¹ Matijašić 1998, 372.

¹¹² Ibid.

mrvljenje i prosijavanje te miješanje vodom, gotovo jednako nezadovoljavajući izuzev praktično smještenih bunara i spremnika vode čiju namjenu možemo samo pretpostavljati.¹¹³

U rimskoj keramici općenito ne pronalazimo primjese većih inkluzija stoga se zaključuje da se smjesa pročišćavala procesom levigacije (otapanja u vodi i taloženja nepoželjnih primjesa na dnu).¹¹⁴ U „gruboj“ kuhinjskoj keramici ipak često nailazimo na primjese, no one u ovom slučaju poželjne – određene primjese pospješuju vatrostalnost keramike, a mogu biti rezultat pomno odabrane prirodne sirovine ili su pak namjerno kasnije dodavane kako bi se mogla kontrolirati njihova veličina i količina.¹¹⁵

Na nekim nalazištima pronađeni su glinom ili kamenom obloženi spremnici za obradu gline u kojima bi se vršila levigacija ili dodavanje vode koji u nekim slučajevima imaju zapreminu i od 37 000 litara (pr. radionica M. Prenija u Arezzu).¹¹⁶ Za dodatnu obradu možda su služili plići popločeni spremnici u kojima bi se glina gnječila kako bi se dodale željene primjese i odstranili mjehurići zraka koji bi oštetili keramiku prilikom pečenja.¹¹⁷

Slika 10 - Prikaz lončarenja i niskog i ručno rotiranog lončarskog kola na grčkoj slikanoj vazi (Noble 1988, 131)

¹¹³ Peacock 1982, 52, 53.

¹¹⁴ Ibid., 54.

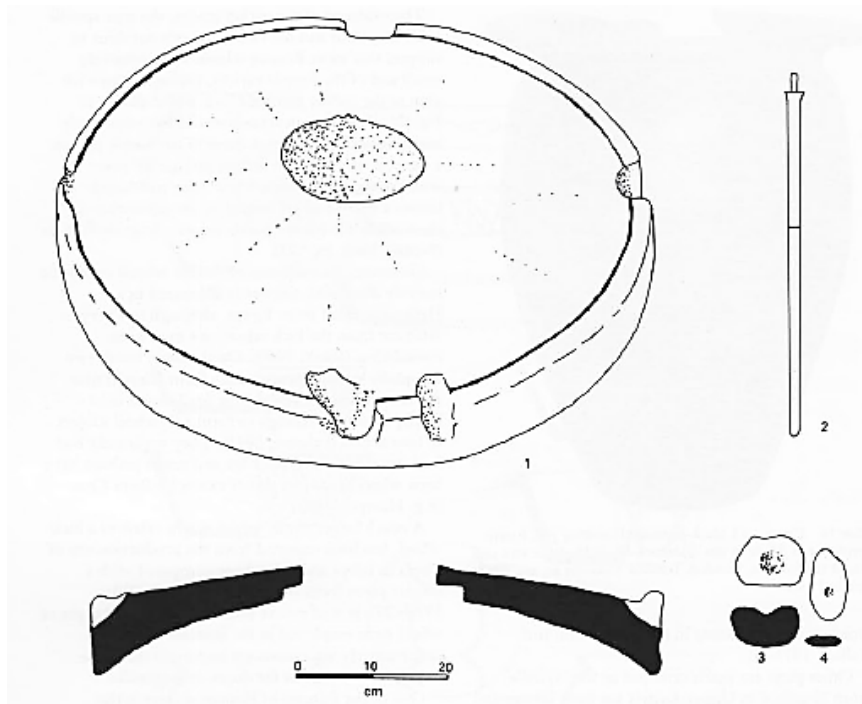
¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

U antičko je doba postojao širok spektar tehnika za formiranje i izradu posuda koji su uključivali ručnu obradu, u potpunosti ili djelomičnu obradu na sporom ili brzo rotirajućem kolu, te korištenje kalupa. Pronađeni su rijetki primjerci dijelova rimskih lončarskih kola za koja se smatra da su bila izrađivana primarno od drva, stoga se nalazi svode uglavnom na ostatke kamenih ili rjeđe metalnih osovina koje upućuju na to da su rimska kola uglavnom bila jednostavna i manjih dimenzija.¹¹⁸

Nakon lončarenja završna obrada kuhinjskog posuđa uglavnom se svodi na zaglađivanje vanjske površine mokrim rukama, a u rijetkim slučajevima bi se površina polirala pomoću koštanih ili drvenih alatki (pr. *black-burnished ware*).¹¹⁹ Mokroj i nepečenoj glini također se moglo dodati niz ukrasa izvedenih urezivanjem, utiskivanjem, apliciranjem, modeliranjem, inkrustacijom ili slikanjem.¹²⁰

Slika 11 - Nalazi rimskog lončarskog kola: 1. rotacijska podloga, 2. metalna osovina, 3. i 4. tzv. "socket stones" odnosno podloge za osovinu (Peacock 1982, 58)

¹¹⁸ Ibid., 55, 57.

¹¹⁹ Ibid., 59, 61.

¹²⁰ R. Zlatunić, *Nastanak gline, tehnologija i mineralogija keramike*, *Histria archaeologica* 36, 2007, 80. Dalje u bilješkama: Zlatunić 2007.

Ključan korak u proizvodnji keramike prije samog pečenja je sušenje koje u sezonskim radionicama ne zahtijeva posebnu pažnju, dok u pogonima s cjelogodišnjom proizvodnjom zahtijeva posebne prostorije.¹²¹

Pečenje je s druge strane veoma raznolik proces koji obuhvaća niz praksi i tehnologija te za sobom ostavlja nešto veći broj prepoznatljivih nalaza. Najjednostavniji oblik koji je teško dokazati a mogao je biti široko i često primjenjiv jest pečenje u lomačama ili privremeno montiranim ciglenim strukturama koje se mogu pretpostaviti na određenim lokalitetima na temelju slojeva pepela i mnogih ulomaka „škarta“.¹²²

Nesumnjivo je standardna praksa bila pečenje keramike u pećima koje za sobom ostavljaju konkretnije i brojne dokaze. Većina peći je četvrtastog ili kružnog plana i okomite strukture, odnosno sastoji se od donjeg ložišta, perforirane plohe, centralne komore za pečenje i kupolastog dimnjaka, a varijacije u ovoj strukturi su brojne i nedovoljno istraživane.¹²³ Razlike u funkciji kvadratnih ili kružnih peći i njihovih brojnih varijacija nisu posve jasne, pogotovo zato što se oba oblika javljaju poprilično često i na istim lokalitetima.¹²⁴ Potrebno je također naglasiti da, osim pretpostavki na temelju veličine peći, nije moguće odvojiti peći korištenih isključivo za pojedinu vrstu keramike, bilo građevinske ili uporabne, te postoje mnogi dokazi o proizvodnji amfora i dolija usporedno s građevinskom keramikom.¹²⁵

3.2. MODELI PROIZVODNJE KUHINJSKE KERAMIKE

Najpoznatiji oblici proizvodnje bilo kojeg produkta u rimsko doba su vojna proizvodnja u sklopu tabora rimskih vojnih jedinica, privatna proizvodnja u sklopu gospodarski orijentiranih rustičnih vila te službeni ili carski proizvodni pogoni. Vojnu proizvodnju smatramo onom koja započinje u vojnim logorima za vlastite potrebe utaborene vojne jedinice ili za potrebe okolnog područja. Za razliku od Dalmacije, u Istri nemamo podatke o smještaju rimskih vojnih postrojbi dovoljno dugo da bi započele s nekom proizvodnom djelatnosti i podizale

¹²¹ Peacock 1982, 67.

¹²² Ibid.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Ibid., 69.

¹²⁵ Ibid.

trajnije logore, stoga nema indikacija o ovakvoj vrsti produkcije.¹²⁶ S druge strane, službene ili carske radionice bitno se razlikuju od onih privatnih jedino u identitetu vlasnika.

Proizvodnju u sklopu stambeno-gospodarskih kompleksa, bilo privatnu ili službenu/carsku, možemo izdvojiti kao specijalnu kategoriju zbog njene važnosti i česte pojave u rimskoj ekonomiji, a takvi su pogoni mogli obavljati širok spektar poljoprivrednih, stočarskih i obrtničkih djelatnosti za vlastite i tržišne potrebe u varijabilnim omjerima.¹²⁷ Većina rimskih vila obavljala je intenzivnu poljoprivrednu djelatnost te je ona keramičarska bila popratna, odnosno izrađivale su se amfore i doliji za izvoz obilnih količina maslinovog ulja i vina.¹²⁸

Područje Istre bilo je posebno pogodno za procvat ovakvih oblika privrede nakon prelaska iz sastava provincije Ilirik u sastav Italije (između 18. i 12. g. pr. Kr.) zbog čega su zemljoposjednici oslobođeni direktnog poreza (*tributum*).¹²⁹ Razlogom proširenja italske granice na rijeku Rašu smatraju se vojno-strateški porivi vezani uz nemirni Ilirik, no ipak moraju se razmotriti i drugi motivi vezani uz prilike na prostoru Istre čije su dvije trećine već bile dodijeljene kolonistima.¹³⁰ Već od sredine 1. st. pr. Kr. značajan je broj senatorskih zemljoposjednika na poluotoku, u Augustovo vrijeme u Istri je velik broj vlasnika sa samog političkog vrha (*amici et comites Augusti*), a čak su se i doseljeni kolonisti unosnim primanjima od izvoza maslinovog ulja i vina obogatili dovoljno da steknu senatorski status.¹³¹ Temeljem široke rasprostranjenosti najviših društvenih slojeva u Istri kojima je, kao i u ostalim provincijama, bio nametan porez na privatno vlasništvo te s obzirom na njihov utjecaj na državno ustrojstvo i administraciju jasno se iscrtava dodatan motiv za pripajanje Istre Italiji.¹³² Ovim pripajanjem Istra se našla u Desetoj regiji (*X Regio*) zajedno sa susjednim Venetom te njena zemljišta stječu status kvirintskog (*dominium ex iure Quiritium*), odnosno potpunog vlasništva koje je oslobođeno od zemljišnog poreza¹³³

¹²⁶ A. Konestra, G. Lipovac Vrkljan, *Pottery workshops in the coastal area of Roman Dalmatia: landscape, spatial organization, ownership*, u: M. Janežič, B. Nadbath, T. Mulh, I. Žižek (ur.), *Nova otkritja med Alpami in Črnim morjem New discoveries between the Alps and the Black Sea: rezultati raziskav rimskodobnih najdišč v obdobju med leti 2005 in 2015: zbornik 1. Mednarodnega arheološkega simpozija, Ptuj, 8. in 9. oktober 2015*, 2018. 130-132.

¹²⁷ Begović, Schrunck 2003, 99.

¹²⁸ Matijašić 1998, 75, 76; Begović, Schrunck 2002, 116.

¹²⁹ Starac 1999, 24, 57.

¹³⁰ Ibid., 58.

¹³¹ Ibid., 58, 59.

¹³² Ibid., 59.

¹³³ Ibid., 60.

Kako bi se izbjegli nepotrebni troškovi za svakodnevne potrepštine Varon zemljoposjednicima preporučuje da se ne kupuje ništa što se samostalno ne može proizvesti na posjedu (Varro *Rust. I* 22. 1). U tom pogledu ne začuđuju česte pojave kompleksa koji proizvode građevinsku keramiku čini se zbog tehnički i ekonomski nezahtjevne proizvodnje, nasuprot razmjerno skupom uvozu.¹³⁴ S velikom sigurnošću može se pretpostaviti da su rustične vile osim građevinske proizvodile i vlastitu uporabnu keramiku te nije nemoguće da su i ti produkti imali komercijalnu ulogu ako je bilo moguće stvaranje viškova.¹³⁵

Ako pretpostavimo da su kompleksi rustičnih vila bili samodostatni ali da nisu stvarali višak kada je u pitanju uporabna kuhinjska keramika, postavlja se pitanje odakle kuhinjsko posuđe dolazi u ostatak područja, osobito urbane centre. Osim ranije opisanih proizvodnih modela za rimsku civilizaciju Peacock pretpostavlja i nekoliko jednostavnijih poput kućne proizvodnje, kućne industrije, individualnih radionica te niza povezanih individualnih radionica.¹³⁶

Kućna proizvodnja najjednostavniji je model koji se odnosi se na proizvodnju unutar jednog kućanstva isključivo za vlastite potrebe što rezultira tipovima posuda strogo funkcionalne namjene.¹³⁷ Dok se ovaj model može često primijeniti na prapovijesna društva pretpostavlja se da je u rimsko doba već poprilično rijedak jer iziskuje znanje, pretjerana ulaganja u alat (kolo, keramičarska peć, izvor gline) ali i vrijeme, odnosno nije vremenski i ekonomski isplativ ako se ne stvaraju viškovi namijenjeni za preprodaju.¹³⁸

Vjerojatniji model primjenjiv na rimskodobne populacije je kućna industrija u kojoj je većinski dio proizvedene keramike namijenjen za tržište, odnosno proizvodnja je usmjerena ka vlastitim potrebama i stvaranju profita, te u tom pogledu predstavlja prvi korak prema specijalizaciji.¹³⁹ U ovom modelu proizvodnja je sekundarna djelatnost kućanstva i još uvijek ne predstavlja primarni izvor zarade te se najvjerojatnije odvija u periodima godine s manje primarnih obaveza, ali je moguće rudimentarno ulaganje u alat i opremu.¹⁴⁰

Korak dalje čine individualne radionice kojima je proizvodnja keramike primarna djelatnost te čini glavni izvor prihoda, ulaganja u alat su neizbježna, a majstor radionice radi samostalno ili

¹³⁴ Peacock 1982, 10.

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ Ibid., 8–11.

¹³⁷ Ibid., 8.

¹³⁸ Ibid., 8, 13.

¹³⁹ Ibid., 8.

¹⁴⁰ Ibid.

zapošljava asistente.¹⁴¹ Ovakav model podrazumijeva proizvodnju dostatnih količina koje zadovoljavaju tržišne standarde kvalitete, a efikasnost radionice ovisi o pristupačnosti i kvaliteti sirovine, dovoljnim količinama goriva te rasponu i zasićenosti tržišta.¹⁴² Većina ovakvih radionica još uvijek predstavlja jednostavnu fazu proizvodnje koja nema kapaciteta za izradu finije i luksuznije keramike te proizvodi upravo grubu kuhinjsku keramiku namijenjenu lokalnom tržištu.¹⁴³

Iskorak u proizvodnji predstavlja niz povezanih radionica koje se grupiraju zbog blizine zajedničkog izvora sirovine i/ili jer plasiraju proizvode na isto tržište.¹⁴⁴ Iako međusobna suradnja omogućava brz napredak kroz mogućnost podjele rada, izgradnje zajedničkih prostora te dijeljenja alata i opreme, radionice su si međusobno konkurentne te nadmetanjem dolaze do visoko kvalitetnih i tehnički razvijenih produkata.¹⁴⁵ Zbog podjele rada ili pak zapošljavanja posrednika, individualni majstor se ne mora zamarati distribucijom svojih proizvoda što ovaj model čini razmjerno bržim i produktivnijim.¹⁴⁶

3.3. LEŽIŠTA SIROVINE I ANTIČKE KERAMIČARSKE RADIONICE U ISTRI

Proizvodnja keramike sastoji se od pročišćivanja i pripreme smjese, oblikovanja i pečenja, no čitavom procesu prethodi pronalazak sirovine. Antički je keramičar sirovinu odabirao na temelju iskustva s obzirom na određena poželjna svojstva; primarno su ga zanimala plastičnost (svojstvo upijanja vode) i promjene pri pečenju (gubljenje mase i podnošenje termalnog šoka).¹⁴⁷ Osim ovih svojstava glinu danas možemo pobliže definirati kao sitnozrnati sedimenti nastao raspadanjem stijena koji obiluje glinenim mineralima, a primarno se sastoji od raznih omjera silikatnih (SiO_2) i aluminijevih oksida (Al_2O_3) u kombinaciji s vodom.¹⁴⁸ Nadalje, na temelju omjera primarnih i raznih drugih čestica glinenim smo mineralima danas nadjenuli razna imena poput kaolinita, smektita, ilita, montmorilonita i dr.¹⁴⁹

¹⁴¹ Ibid., 9.

¹⁴² Ibid., 25.

¹⁴³ Ibid., 31.

¹⁴⁴ Ibid., 9.

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ J. Henderson, *The science and archaeology of materials: an investigation of inorganic materials*, London 2000, 112.

¹⁴⁸ Ibid., 113.

¹⁴⁹ Č. Benac, *Rječnik pojmova u općoj i primijenjenoj geologiji*, Rijeka 2016, 80.

U prirodi se ovakve smjese pojavljuju u obliku tzv. glinovitih stijena, odnosno detritičnih (raspadnutih) nataloženih cjelina (pr. šejl, muljak, lapor) koje osim glinenih minerala sadrže razne primjese koloidnih tvari, usitnjenog kremenca, karbonatne prašine, organskih tvari i dr.¹⁵⁰ U Hrvatskoj glinovite stijene pronalazimo najčešće u obliku šejlova u Banovini, Gorskom kotru i Lici dok u flišu Istre i Dalmacije nalazimo na lapore i glinene škriljevce među slojevima vapnenaca i pješčenjaka.¹⁵¹

Od tri istarske regije (sjeverne *bijele Istre*, središnjeg pobjrđa *sive Istre* i obalnih vapnenačkih zaravni *crvene Istre*) u središnjem djelu poluotoka najčešće nalazimo na vodonepropusne naslage fliša koje su omogućile nastanak razgranate mreže tekućica čiji su tokovi usjekli duboke i strme kanjone u čvršćim vapnencima.¹⁵² Erozijom flišnih naslaga i taloženjem u riječnim dolinama nastaju gline aluvijalnih nanosa koje su poznate u dolinama Mirne i Pazinčice te u širim okolicama Potpićna, Roča, Pazina i Čepićkog polja.¹⁵³ Ova se sirovina nekada koristila u ciglarskoj i opekarskoj industriji a i dalje goleme zalihe (kojima se pretpostavljaju i brojna neistražena ležišta) danas se koriste za proizvodnju cementa (Cerovlje, Borut).¹⁵⁴ U Istri pronalazimo i gline nastale u debljim naslagama crvenice u udubljenjima obalnog krškog reljefa koje ponekad dosižu dubinu do 20 m a nalazimo ih u okolici Buja, Poreča, Rovinja i Pule te se danas također koriste u cementnoj ali i keramičkoj industriji (Pula).¹⁵⁵

Kao što je navedeno u prethodnom poglavlju, ne postoji određena vrsta pokretnih nalaza ili arhitekture koja bi izravno upućivala na proizvodnju kuhinjske keramike ili isključila proizvodnju ostalih vrsta uporabne ili građevinske keramike te svaki nalaz peći može i ne mora upućivati na proizvodnju jedne ili više vrsta. O nalazima koji bi točnije upućivali na centre proizvodnje, primjerice velike količine otpadnih ulomaka, nažalost nema puno informacija. U nastavku će zato biti dan kratak pregled rimskih lokaliteta, odnosno vila u Istri s općenitim dokazima o keramičarskoj proizvodnji, a njihove rezidencijalne komponente neće biti posebno razmatrane.

¹⁵⁰ *Glinovite stijene*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 27. siječnja 2023.

¹⁵¹ *Ibid.*

¹⁵² *Geomorfologija*, Istarska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža 2008. - 2020. Pristupljeno 27. siječnja 2023.

¹⁵³ M. Slobodan, B. Kruk, Ž. Dedić, Lj. Kruk, Z. Peh, E. Kovačević-Galović, A. Gabrić, *Rudarsko geološka studija potencijala i gospodarenja mineralnim sirovinama Istarske županije*, Zagreb 2013, 190.

¹⁵⁴ *Ibid.*, 52, 190.

¹⁵⁵ *Ibid.*, 190, 360.

Nalazi koji neupitno upućuju na neku vrstu keramičarske proizvodnje su peći. Jedan od rijetkih takvih nalaza (zajedno s velikom količinom otpada) nalazi se u Fažani u sklopu jednog od značajnijih proizvodnih pogona u Istri.¹⁵⁶ Na temelju radioničkih pečata zaključuje se da je ova radionica, koja je proizvodila amfore, uljanice i tegule tijekom 1. st., pripadala članu senatorske obitelji Gaju Lekaniju Basu.¹⁵⁷ Pretpostavlja se da se sirovina dobavljala lokalno, odnosno pretpostavljaju se ležišta ilovače na području Valbandona.¹⁵⁸ Za vrijeme Vespazijanove vladavine radionica prelazi u carsko vlasništvo.¹⁵⁹

Pronađene su dvije peći u orijentaciji sjeverozapad-jugoistok, obje određene kao tip IIB prema klasifikaciji Cuomo di Caprio (*Proposta di classificazione delle fornaci per ceramica e laterizi nell' area italiana, dalla preistoria a tutta l' epoca romana*, 1972.).¹⁶⁰ Istražena je mala površina Peći 1 (4,5m x 3,4m) zbog čega nije moguća njena potpuna rekonstrukcija, odnosno pronađeno je jedno loše očuvano ložište (*prefurnium*), centralni i dužni hodnik, te dio komore za sagorijevanje izrađene od složenih tegula.¹⁶¹ U susjednoj ulici pronađeni su ostaci Peći 2 koja također pripada tipu IIB, a u većoj je mjeri devastirana postavljanjem vodovodne cijevi početkom 20. st., međutim izvučene su kompletne vanjske mjere od 11,16 x 6,7 metara dok je unutarnja širina peći iznosila 4 metra.¹⁶² Pretpostavlja se da su se u neposrednoj blizini nalazile i druge peći no zbog suvremenih građevina ostale peći nije moguće locirati (slika 13).¹⁶³

Na Brijunima se također nalazi niz rustičnih vila (Kolci, Val Madona, Sv. Nikola) koje su imale neku ekonomsku funkciju, a sve su vezane uz raskošnu maritimnu vilu u uvali Verige te se smatra da su njeni vlasnici bili ujedno i vlasnici samo 3 km udaljene fažanske figline.¹⁶⁴

¹⁵⁶ Matijašić 1998, 255.

¹⁵⁷ Ibid., 256, 257.

¹⁵⁸ Ibid., 257.

¹⁵⁹ D. Bulić, I. Koncani Uhač, *Figlina u Fažani i njezina preobrazba u kasnoj antici*, Časopis Arheološkog muzeja Istre 41, 2011, 110. Dalje u bilješkama: Bulić, Koncani Uhač 2011.

¹⁶⁰ Ibid., 124.

¹⁶¹ Ibid., 122, 123.

¹⁶² Ibid., 124.

¹⁶³ Ibid., 128.

¹⁶⁴ Ibid., 112.

**Slika 12 – Gore: Peć 1 pronađena u ulici 8. marta u Fažani.
Dole: Peć 2 pronađena u Ulici žrtava fašizma u Fažani (Bulić, Koncani Uhač 2011, 123, 125.)**

Lokalitetu Monte Ricco nešto bliži radionički kompleks koji djeluje od prve polovice 1. st. sve do 5./6. stoljeća nalazi se u Červaru gdje su pronađeni ostatci peći unutar gospodarske zgrade, a sama peć vrlo je slična primjerima iz Ptuja.¹⁶⁵ Pronađen je i četverokutni bazen koji

¹⁶⁵ Matijašić 1998, 258, 259.

je mogao služiti za pripremu sirovine koja se potencijalno mogla dobavljati iz samog zaljeva.¹⁶⁶ Najstariji ostaci arhitekture na lokalitetu smještaju se u razdoblje osnutka porečke kolonije (oko 46. g. pr. Kr.) a značajnije proširenje kompleks doživljava u doba vladanja Tiberija.¹⁶⁷ Razdoblje Tiberijeve vladavine smatra se prosperitetnim za porečku koloniju kada većinom porečkih imanja (Červar, Loron, Sv. Marina) upravlja *Sisenna Statilius Taurus*, Rimljanin senatorskog staleža i pripadnik jedne od moćnijih zemljoposjedničkih obitelji u Istri koja ima bliske veze s carom.¹⁶⁸

Na suprotnoj strani zaljeva nalazi se lokalitet Loron na kojem su pronađeni brojni ulomci otpadnog materijala (većinom amfora tipa *Dressel 6B*), ali i ostaci niza od četiri keramičarske peći koje se također kategoriziraju kao tip IIb.¹⁶⁹ Peći koje se nalaze u prostoriji 45 u funkciji su tijekom 1. i 2. stoljeća dok su kasnije napuštene ali ne i srušene.¹⁷⁰ Njihova gradnja prilagođena je prirodnom nagibu terena, odnosno dijelom su ukopane u brdo kako bi se poboljšala toplinska izolacija i statička stabilnost peći, a funkcionirale su na dvije razine – donjoj povezanoj s dvorištem gdje su boravili radnici čiji je zadatak bio ubacivanje goriva u prefurnij, i gornjoj (viša za nešto manje od 1m) na kojoj se lako moglo pristupiti komorama za pečenje, odnosno olakšavala je punjenje i pražnjenje peći.¹⁷¹

Među ulomcima amora s pečatima, osim onih s imenima careva s prijelaza 1. u 2. st. (Nerva, Trajan, Hadrijan), najbrojniji su pečati vjerojatne vlasnice radionice Kalvije Krispinile, stoga se smatra da je radionica bila u privatnom vlasništvu te je kasnije prešla u carsko.¹⁷²

Tragovi keramičarske peći pronađeni su također na Antenalu kod Novigrada u blizini ušća rijeke Mirne, no teren je danas nažalost devastiran radom kamenoloma.¹⁷³ U dolini rijeke Mirne u blizini Motovuna nalazimo na nalaze koji potencijalno upućuju na postojanje vile rustike s proizvodnim keramičarskim kompleksom – u smjeru prostiranja nekadašnjeg

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ V. Girardi Jurkić, *Okolnosti otkrića prve keramičarske peći na sjevernom Jadranu u Červar-Portu 1976. godine*, u: G. Lipovac Vrkljan, I. Radić Rossi, B. Šiljeg (ur.), *Rimske keramičarske i staklarske radionice: proizvodnja i trgovina na Jadranskom prostoru: zbornik 1. međunarodnog arheološkog kolokvija Crikvenica, 23.-24. listopada 2008, 2011, 60.*

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Matijašić 1998, 260; C. D'incà et al. *Loron-Lorun, Parenzo-Poreč, Istra maritima vila u porečkom ageru: istraživačka kampanja 2009.*, *Histria antiqua* 19, 2010, 315.

¹⁷⁰ A. Marchiori, C. D'incà, *Le fornaci di Loron (Istria, Croazia)*, u: G. Lipovac Vrkljan, I. Radić Rossi, B. Šiljeg (ur.), *Rimske keramičarske i staklarske radionice: proizvodnja i trgovina na Jadranskom prostoru: zbornik 1. međunarodnog arheološkog kolokvija Crikvenica, 23.-24. listopada 2008, 2011, 89.*

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Matijašić 1998, 260.

¹⁷³ Ibid.

vodotoka pronađena je velika količina ulomaka tegula, amfora, podnih pločica i kuhinjske keramike, a zanimljivo je da je obližnja padina brda upamćena pod toponimom Monforno (tal. *monte, forno* – brdo, peć).¹⁷⁴ Posljednja potencijalna keramičarska radionica u Istri nalazi se u Čepiću u dolini rijeke Raše, na izrazito pogodnom položaju s obzirom na bogate izvore gline i blizini vode, odnosno močvarno tlo danas isušenog jezera, gdje su već u 19. stoljeću zapažene velike količine „škarta“ uglavnom građevinskog karaktera.¹⁷⁵

3.4. PRIMJERI KUHINJSKE KERAMIKE U ŠIREM REGIONALNOM PODRUČJU

Kao što je već rečeno, forme kuhinjske keramike nisu se osobito mijenjale kroz vrijeme, odnosno razvijale su se u skladu s običajima pripremanja hrane pojedine regije.¹⁷⁶ Kuhinjsko posuđe moralo je dobro podnositi termalne šokove i izlaganje otvorenom plamenu, stoga su pojedine značajke – poput velikog broja primjesa kvarca, ljuštura školjaka ili pijeska u fakturi te plitkog kaneliranja i urezivanja stijenki koje dovodi do povećanja grijane površine i dužeg zadržavanja topline – univerzalne među svim proizvodnim centrima.¹⁷⁷

Neki su radionički centri svoje proizvode izvozili na široko mediteransko i kontinentalno tržište, primjerice do naših prostora stiže kampansko, egejsko i sjevernoafričko posuđe, a zatim počinju utjecati i na lokalnu proizvodnju.¹⁷⁸ Usprkos tome, većinski dio nalaza kuhinjske keramike pokazuje velike regionalne razlike (u oblicima i načinima ukrašavanja) te se čvrsto veže uz lokalne tradicije i načine proizvodnje.¹⁷⁹ Ovaj će se dio rada posvetiti primjerima istih u široj regionalnoj okolini i povijesnom kontekstu lokaliteta.¹⁸⁰

Počevši od nalaza iz Istre, u katalogu nalaza uvrštena su četiri ulomka koja potječu iz antičke zbirke Arheološkog muzeja Istre a pronađeni su na lokalitetu Monte Ricco (kat. br. 1, 2, 3 i 4), no u AMI se nalaze i dvije neobjavljene rekonstrukcije lonaca iste vrste (slika 13).

S Osora potječe lonac s metličastim ukrasom (AMI, inv. br. A-3244) koji ima izvijen rub, ravno dno, izrađen je od grube gline s bijelim primjesama, datira se u 1. – 2. st., a njegova

¹⁷⁴ Ibid., 261.

¹⁷⁵ K. Džin, *Rimske vile i uvjeti stanovanja na pulskom ageru. Neki primjeri*, *Histria antiqua* 20, 2011, 71.

¹⁷⁶ I. Borzić, *Keramički nalazi iz legijskog logora Burnum*, Šibenik 2020, 99. Dalje u bilješkama: Borzić 2020.

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ Ibid., 100.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Matijašić 1998, 372.; Polazeći od pretpostavke Š. Mlakara da keramika uvjetno nazvana *tipom Monte Ricco* predstavlja kasne latenske oblike sličnih posuda.

cijela vanjska stijenka tijela ukrašena je dubokim metličastim ukrasom (na rubu izvana i iznutra vodoravne crte, na tijelu tri pojasa okomitih ureza i dva pojasa vodoravnih ureza).¹⁸¹ Sljedeća rekonstrukcija s nepoznatog nalazišta (AMI, inv. br. A-3784) na izvijenom rubu nosi traku s otiscima prstiju dok su ostale karakteristike iste ili slične – ravno dno, cijela vanjska površina ukrašena dubokim metličastim ukrasom, gruba faktura s krupnim bijelim primjesama te vremenska pripadnost 1. – 2. stoljeću.¹⁸² Ove su dvije rekonstrukcije, zajedno s ulomcima upisanima u katalogu, pronađene prije 1970. a inventirane 2015. godine, opisane kao proizvodi sjevernojadranske produkcije a kao analogiju navode se primjerci iz Ljubljane, odnosno nekropole u Emoni (slika 14).¹⁸³

Slika 13 – Lijevo: lonac s meličastim ukrasom A-3244 . Desno: lonac s metličastim ukrasom A-3784 („Indigo platforma za digitalni repozitorij“, pristupljeno 20. veljače 2022., <https://mmc.eindigo.net>).

Mnogi primjerci kuhinjskih lonaca iz Emone pronađeni su u funkciji žare ili kao grobni prilog, no poznati su i isti tipovi lonaca u slojevima naselja, a jedina primjetna razlika je u veličini (kuhinjsko posuđe je manje dok su urne veće).¹⁸⁴ Osnovne karakteristike lonaca iz emonske nekropole vežu se uz kasnu halštatsku i latensku tradiciju, a sastoje se od oblih trbuha, ravnih ili blago izvijenih rubova, ravnih dna, metličastog i češljastog ukrasa koji često

¹⁸¹ Indigo platforma za digitalni repozitorij, Pristupljeno 20. veljače 2022. <https://mmc.eindigo.net>.

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ Lj. Plesničar–Gec, *Keramika emonskih nekropol*, Ljubljana 1977, 10, 37. Dalje u bilješkama: Plesničar–Gec 1977.

prekriva cijelo tijelo lonca ili pak s uzorkom otiska kotačića.¹⁸⁵ Na temelju datiranih grobova ovo se posuđe smješta u 1. i 2. stoljeće i predstavlja nasljeđe keltske tradicije, a lokalno podrijetlo lonaca dokazuje se, osim kontinuitetom iz prapovijesti u doba ranog carstva, i nalazima golemih količina škarta u slojevima naselja.¹⁸⁶

Plesničar-Gec podijelila je lonce-žare sa sjeverne nekropole u Emoni na tri podvrste: a) lonci s ravnim ili blago izvijenim žlijebljenim rubom, b) lonci s izvijenim rubom, c) lonci s bačvastim ili zadebljanim rubom i suženim donjim dijelom tijela.¹⁸⁷

Prva skupina lonaca u upotrebi je tijekom čitavog perioda 1. stoljeća, nije poznata u naseobinskim kontekstima te čini mali dio žara i grobnih priloga na sjevernoj emonskoj nekropoli.¹⁸⁸ Rubovi otvora su žlijebljeni, vrat je kratak i lagano se izvija prema van, dno je ravno, a vanjska je površina u potpunosti ukrašena metličastim ornamentom (u pojasevima okomitih i kosih ureza).¹⁸⁹ Kako je navedeni tip u upotrebi relativno kratko vrijeme te kako nema analogija iz susjednih područja (Dolenjska i Ptuj) autorica zaključuje kako je navedeni tip produkt lokale radionice.¹⁹⁰ Primjer lonca iz prve skupine pronalazimo u paljevinskom grobu 108 (3) zajedno s predmetima iz prve polovice 1. st. (1 - tamnoplava staklena posuda, 2 – brončana fibula, 4 – tanjur terra sigillata, 5 – mala terra sigillata zdjelica, 6 – manja polukružna zdjela s metličastim i barbotinskim ukrasom) (slika 14).¹⁹¹

¹⁸⁵ Ibid., 37.

¹⁸⁶ Ibid., 79.

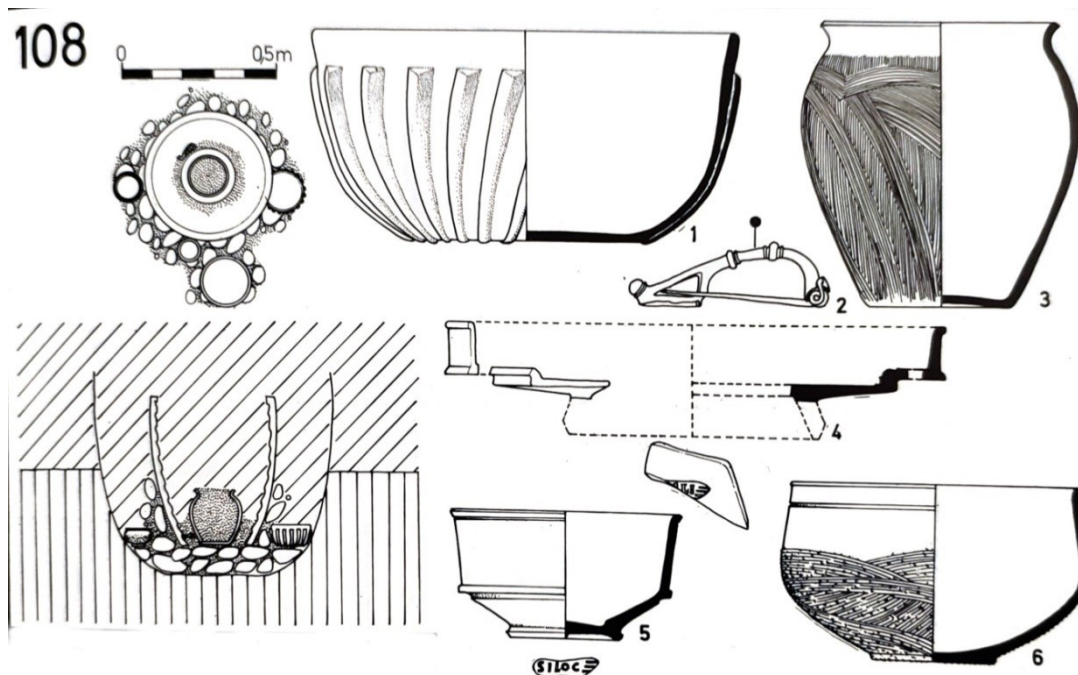
¹⁸⁷ Ibid., 37.

¹⁸⁸ Ibid., 37, 38.

¹⁸⁹ Ibid., 37.

¹⁹⁰ Ibid., 38.

¹⁹¹ Lj. Plesničar-Gec, *Severno Emonska grobišče*, Ljubljana 1972, 117; Plesničar-Gec 1977, 37.

Slika 14 - Inventar groba 108 sa loncem s metličastim ukrasom (Plesničar-Gec 1972, T. XXIX)

Sljedeći tip predstavljaju lonci s izvijenim rubom otvora koji čine najbrojniju skupinu lonca-žara u Emoni, a u najranijim primjercima tijelo je loptasto s polukružnim ramenom, dna su široka, metličasti ukras je prisutan u raznim varijantama a javljaju se i druge vrste ornamenata – u kladijevsko-neronskom razdoblju prijelaz ramena u vrat ponekad je naglašen žlijebljenjem dok se sredinom 1. stoljeća javlja urezivanje na ramenu.¹⁹² Istovremeno su rasprostranjeni i srodni oblici s ovalnim tijelima, istaknutim vratovima (u kasnijim razdobljima postaju gotovo vertikalni) i jače izvijenim rubovima te je i u ovim primjercima metličast ukras prisutan (najčešće je vertikalno usmjeren ali je zastupljena i kombinacija vertikalnih i horizontalnih pojaseva).¹⁹³ Tijekom drugog stoljeća prevladavaju lonci-žare ovalno-koničnih oblika s izrazito izvijenim rubovima među kojima prevladava vodoravni metličasti ukras te se rijetko pronalaze u ulozu žare zbog čega se smatra da je njihova funkcija bila pretežno kuhinjska.¹⁹⁴

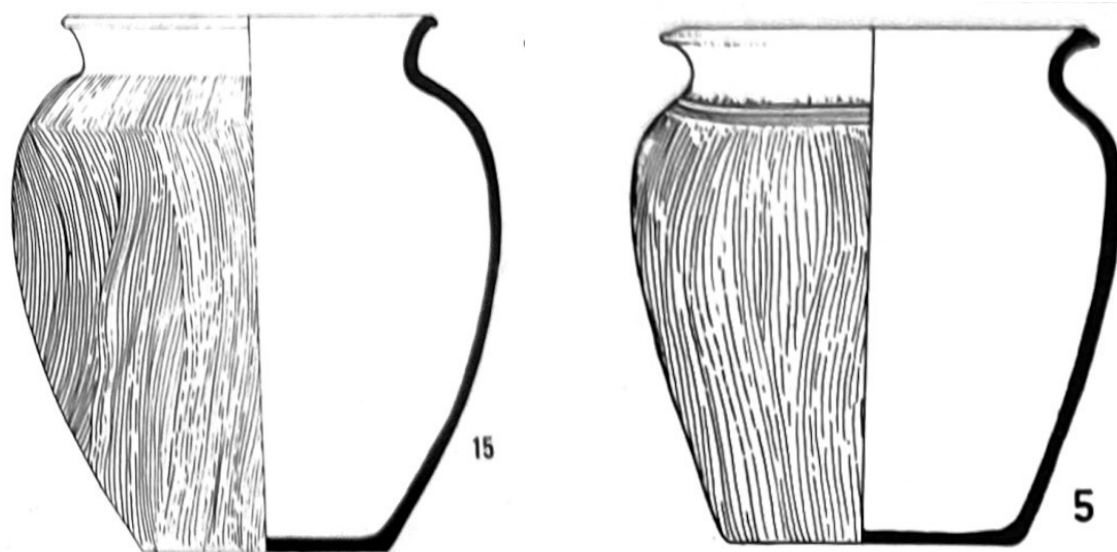
Ovaj tip lonca-žara u emonskoj nekropoli nastavlja biti u upotrebi kroz 3. i 4. stoljeće, a lonci istog oblika i fature kroz sva četiri stoljeća njihove upotrebe pronalaze se i u

¹⁹² Plesničar-Gec 1977, 38.

¹⁹³ Ibid.

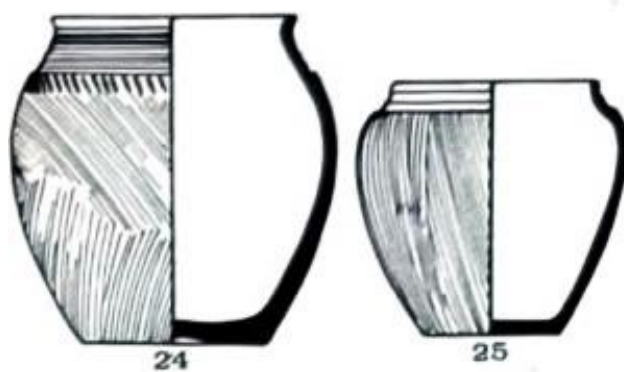
¹⁹⁴ Ibid.

naseobinskim slojevima lokaliteta (najraniji s područja foruma iz doba Tiberija, najkasniji pronađen u blizini sjevernih gradskih vrata datira se u 6. st.).¹⁹⁵

Slika 15 – Lijevo: lonac s metličastim ukrasom iz groba 386 iz doba Tiberija. Desno: lonac-žara s metličastim ukrasom iz groba 693 (Plesničar-Gec 1972, T. CIV i T. CLVIII)

Iznimno rijetke nalaze treće skupine lonaca-žara čine ovalne i bačvaste forme čiju upotrebu smještamo u razdoblje od 1. do polovice 2. stoljeća, a najčešće se pronalaze kao grobni prilog.¹⁹⁶ Karakteriziraju ih zadebljani rubovi i kratki vratovi – u najranijem razdoblju česti su oblici kojima se rame nastavlja na zadebljan rub s vodoravnim metličastim ukrasom dok primjerci iz druge polovice 1. stoljeća imaju kratak kanelirani vrat te se na ramenu mogu pronaći tragovi otiska kotačića.¹⁹⁷

Slika 16 - Lonci treće skupine iz druge polovice 1. stoljeća (Plesničar-Gec 1977, T. 4.)

¹⁹⁵ Ibid., 39.

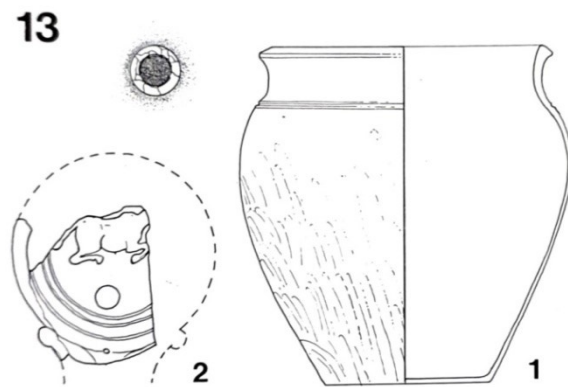
¹⁹⁶ Ibid., 39, 40.

¹⁹⁷ Ibid., 39.

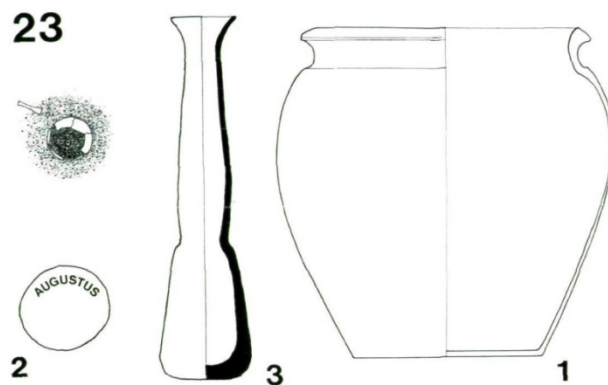
Slika 17 - tipološka podjela lonaca-žara sa sjeverne nekropole u Emoni (Plesničar Gec 1977., T.4.)

Lonce grublje fature u ulozi grobnih žara dokumentirani su i na području Istre a pozamašan broj pronađen je u nekropoli smještenoj između Premanturske i Medulinske ulice u Puli, točnije u zoni I antičke nekropole Campus Martius. Jedan od brojnih primjera iz navedene nekropole nalazi se u relativno siromašnom paljevinskom grobu 13 koji se sastoji od tri ulomka uljanice i fragmentirane urne od smeđe keramike s velikom količinom primjesa te trokutasto profiliranim i blago izvijenim rubom (slika 18).¹⁹⁸ Iako u grobnoj cjelini nema pouzdanog datacijskog materijala, većina grobova u zoni I koja se mogu datirati pripadaju 1. i 2. stoljeću.¹⁹⁹

Slika 18 - grob 13 iz zone I nekropole Campus Martius (Matijašić 1991, 113)

Pouzdanom datirani primjerak nalazimo u grobu 23 gdje se nalazi fragmentirana urna s malo zadebljanim i trokutasto profiliranim rubom, cilindričnim vratom i profiliranim prijelazom u rame, jajolika tijela i ravna dna, a pronađena je zajedno s brončanim Augustovim asom, staklenim balzamarijem i nekoliko željeznih čavala (slika 19).²⁰⁰

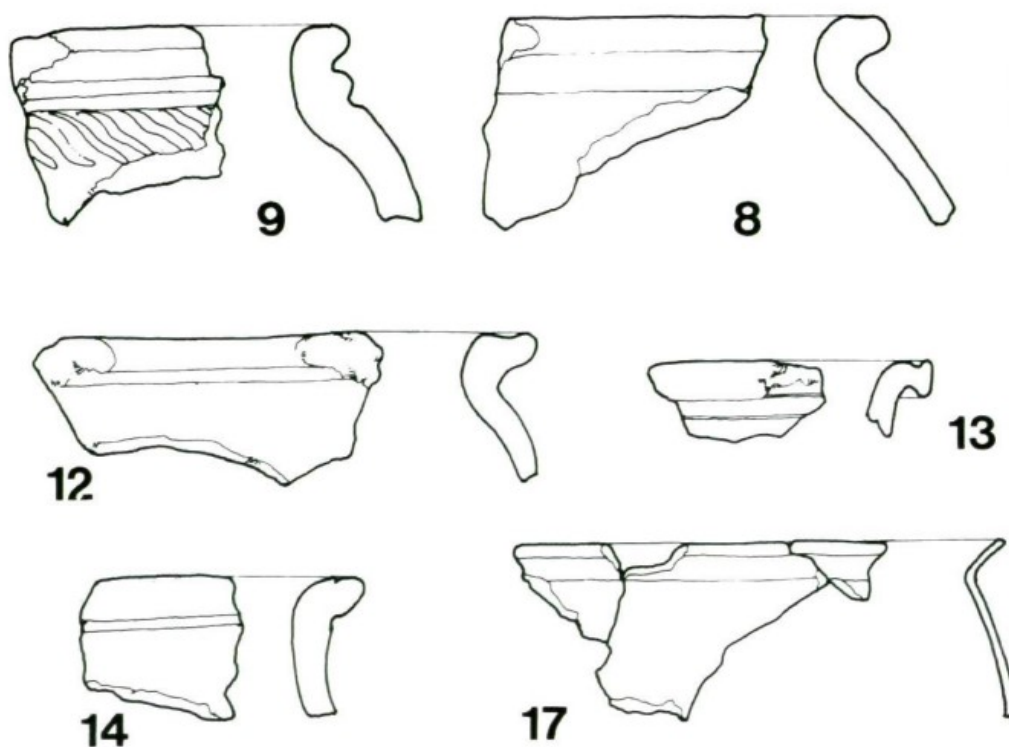
Slika 19 - grob 23 iz zone I nekropole Campus Martius (Matijašić 1991, 116)

¹⁹⁸ R. Matijašić, *Campus Martius, Antička nekropola između Premanturske i medulinske ulice u Puli (Istraživanje 1985-1986. godine)*, Pula 1991, 30.

¹⁹⁹ *Ibid.*, 16.

²⁰⁰ *Ibid.*, 33.

U istoj nekropoli nalazimo ulomke grube kuhinjske keramike i kao grobni prilog u paljevinskom grobu 139 izduženog tipa gdje su, između ostalog, pronađeni sljedeći ulomci keramike: 8) profilirani i zadebljani rub lonca s mnogo primjesa kvarca; 9) rub lonca profiliran s dva žlijeba oštećen gorenjem, s pojaskom gustih kosih ureza na ramenu; 12) trokutasto zadebljan i profiliran rub lonca; 13) razvrnut i profiliran rub posude (zdjele); 14) razvrnut i trokutasto profiliran rub posude okomitog tijela; 17) tri ulomka koso razvrnutog ruba lonca s mnogo primjesa, kosog tijela (slika 20).²⁰¹

Slika 20 - grob 139 iz zone I nekropole Campus Martius (Matijašić 1991, 146)

Nalazi kuhinjske keramike u Istri nalaze se i u luci Veštar kraj Rovinja gdje su u podmorskim sondama – uz zdjele, tave i poklopce – pronađeni i brojni ulomci lonca.²⁰² Najveću skupinu čine jednostavne forme s izvijenim rubovima, bez vidljivih ukrasa i bez profilacija, grube fakture s mnogo primjesa koje nalazimo na brojnim istarskim i sjevernoitalskim lokalitetima (slika 21, br. 1262, 1265).²⁰³ Na nekim primjercima primjećujemo naglašena ramena koja čine prijelaz iz kratkog vrata u trbušasto tijelo te su na ramenima ukrašeni vodoravnim češljastim

²⁰¹ Ibid., 72, 73.

²⁰² M. Pešić, *Antička kuhinjska keramika i svjetiljke iz Veštra*, u: L. Bekić, *Luka Veštar: hrvatsko-bavarski projekt; podvodno arheološko istraživanje u uvali Veštar kod Rovinja, Hrvatska, 2008-2014*, Zadar 2014, 73.

²⁰³ Ibid., 73, 74.

linijama (10) ili dubljim vertikalnim ili zakošenim urezima (slika 21, br. 1261), a oba tipa se također mogu smjestiti u lokalne ili sjevernoitalske radionice.²⁰⁴

Slika 21 - primjeri lonaca iz luke Veštar (Pešić 2014, 87, 95)

Velik broj nalaza u luci Veštar čini i kuhinjsko posuđe iz egejskih radionica koje na ovom prostoru smještamo u razdoblje kraja 1. i početka 2. stoljeća (nalazi lonaca i kaserola s ručkama, lonaca s vodoravnim kanelurama, tava).²⁰⁵ Egejsko posuđe (trbušasti i bikonični lonci s razvrnutim rubom i pripadajućim poklopcima) u Istri evidentirano je i među nalazima brodoloma kod rta Uljeva blizu Ližnjana čiji su teret uglavnom činile posude kuhinjske keramike.²⁰⁶

Slika 22 - Restaurirana egejska kuhinjska posuda iz luke Veštar (Pešić 2014, 75)

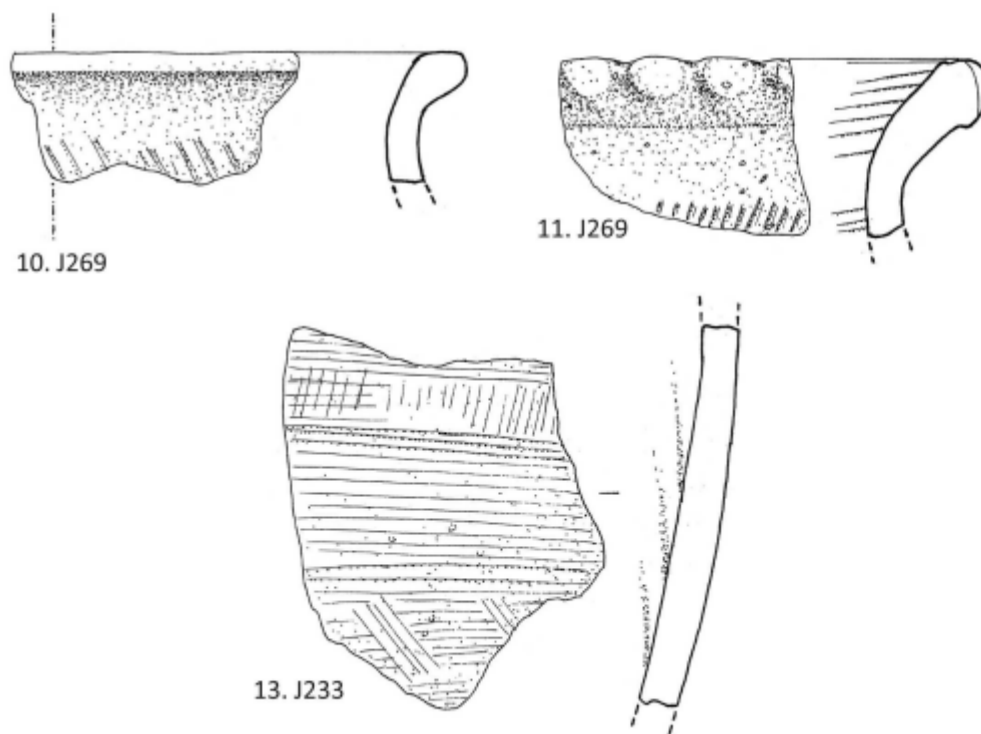
Kuhinjska keramika sličnih značajki dokumentirana je i na lokalitetima van Istre kao što dokazuju primjeri iz Zadra iz samostanskog kompleksa sv. Nikola – riječ je o ulomcima

²⁰⁴ Ibid., 74.

²⁰⁵ Ibid., 75–77.

²⁰⁶ L. Bekić, *Brodolomi kod rta Uljeva blizu Ližnjana*, *Archaeologia Adriatica* 9, 2015, 175.

lonaca grublje fakture datiranih u 1. i 2. stoljeće, ukrašenih okomitim i kosim metličastim ukrasom, na vanjskoj i na unutarnjoj stijenci, a ukras se javlja i u kombinaciji s otiscima prsta na rubu posude.²⁰⁷

Slika 23 – ulomci lonaca iz samostanskog kompleksa Sv. Nikole u Zadru (Bekić 2017, T 1)

Na području amfiteatra i vježbališta u Burnu najbrojniju skupinu nalaza predstavlja ranocarska kuhinjska keramika, odnosno prikupljeno je 695 dijagnostičkih ulomaka.²⁰⁸ Lonci čine najveći udio prikupljenog materijala (484 ulomaka, odnosno 73%), najčešće je riječ o posudama izvijenih oboda, kratkih vratova, zaobljenih ramena, trbušastih ili koničnih tijela i ravnih dna, a na temelju dodatnih karakteristika Borzić ih dijeli na 35 podtipova.²⁰⁹ Osim lonaca, autor izdvaja zdjele i tave (104 dijagnostička ulomka, 16%) koje dijeli u 20 morfoloških podtipova, poklopce (62 ulomka, 9%) podijeljene u 7 tipova te tarionike koje predstavlja samo 7 ulomaka podijeljenih u tri tipa.²¹⁰ Smatra se da podrijetlo pojedinih podskupina treba tražiti na sjevernoitalskom, kampanskom, egejskom i sjevernoafričkom

²⁰⁷ L. Bekić, *Antička, kasnoantička i srednjovjekovna gruba keramika i amfore kod crkve sv. Nikole u Zadru*, u: L. Bekić, Š. Vrkić, M. Pešić, R. Surić (ur.), *Sveti Nikola u Zadru: arheološko iskopavanje u samostanskom sklopu sv. Nikola u Zadru 2014. - 2016. dio 1.*, Zadar 2017, 38.

²⁰⁸ Borzić 2020, 100.

²⁰⁹ Ibid.,

²¹⁰ Ibid., 109–118.

prostoru, no većini se materijala podrijetlo ne može sa sigurnošću odrediti.²¹¹ Uvjerljiva se čini ideja da je ostatak kuhinjskog posuđa iz Burnuma (posebice podskupine FKK-A i FKK-B koje čine najbrojniju količinu nalaza) lokalno izrađivana.²¹²

Brojni primjerci ulomaka lonaca izrađenih pod jakim utjecajem lokalnih tradicija pronađeni su i na arheološkom lokalitetu Tiluriju.²¹³ Analiza je provedena na 35 ulomaka podijeljenih na lonce izrađene rukom i rađene na kolu (prepoznatljivi po izvučenom obodu u obliku slova S), a i na ovim primjercima prepoznaju se iste karakteristike – primjese kvarca, ravna dna, izvijeni obodi te metličasto/češljasto ukrašavanje kombinirano s ukrasom otiska prsta na rubu.²¹⁴

Na prostoru cele naronitanskog Augusteuma također je pronađena velika količina ulomaka kuhinjske keramike koja datira u razdoblje od 1. – 3. stoljeća za koju se smatra da je provincijalne izrade, a izdvojeni su lonci, zdjele, pitosi te pojedini ulomci vrčića, poklopca i peke.²¹⁵

Regionalni primjerci koji pokazuju možda najveću sličnost s djelom nalaza pronađenih na Monte Riccu potječu iz sjeverne Italije, a riječ je o nalazima iz Akvileje (nalazište Cossar, *domus* Tita Makra) iz istraživanja Sveučilišta u Padovi od 2009. do 2015. godine.²¹⁶ Ulomci lonaca s navedenog nalazišta podijeljeni su u 46 jedinstvenih tipova, od kojih tip 9 pokazuje forme i načine ukrašavanja slične materijalu s Monte Ricca.²¹⁷ Tip 9 predstavljaju lonci izvijenog, zaobljenog ili zaravnjenog ruba, trbušastog tijela i ravnog dna koji su ukrašeni metličastim ukrasom po cijeloj vanjskoj površini te se smatraju tipičnim proizvodom sjevernoitalske regije Friuli Venezia Giulia u 1. stoljeću.²¹⁸ Izvan tog prostora ovaj tip nije široko raširen, izuzev ponekih primjera na području Veneta, u Sloveniji te na našoj obali (Zadar, Pula).²¹⁹

²¹¹ Ibid., 119.

²¹² Ibid., 120.

²¹³ Z. Šimić-Kanaet, *Istraživanja u Imotskoj krajini. Lokalno je univerzalno*, u: I. Alduk, D. Tončinić (ur.), *Istraživanja u Imotskoj krajini* (Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 29), 2017, 59–68.

²¹⁴ Ibid., 60.

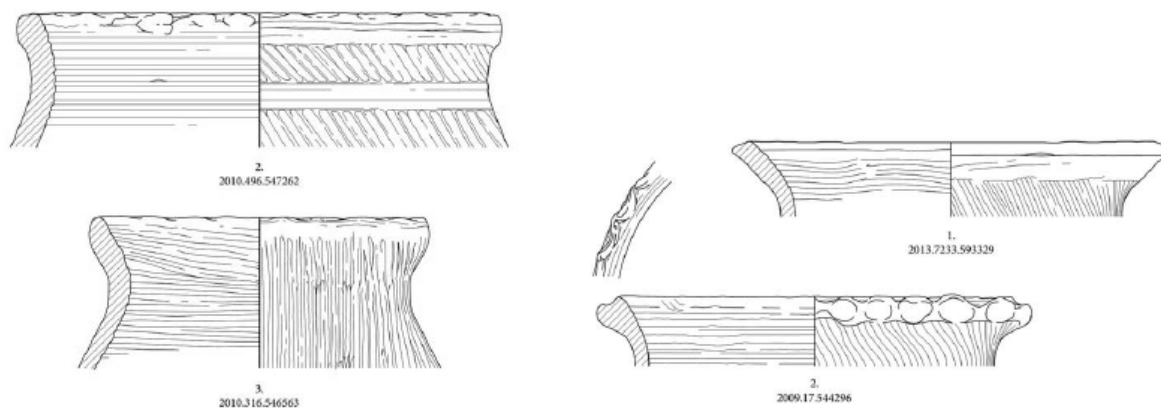
²¹⁵ M. Topić, *Posuđe za svakodnevnu uporabu grublje izradbe, amfore, terakote i kultne posude iz Augusteuma Narone*, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 96, 2004, 304.

²¹⁶ J. Bonetto, V. Centola, A. R. Ghiotto, *Fondi Cossar: scavi di Aquileia II*, Rim 2017, 9. Dalje u bilješkama: Bonetto, Centola, Ghiotto 2017.

²¹⁷ Ibid., 23.

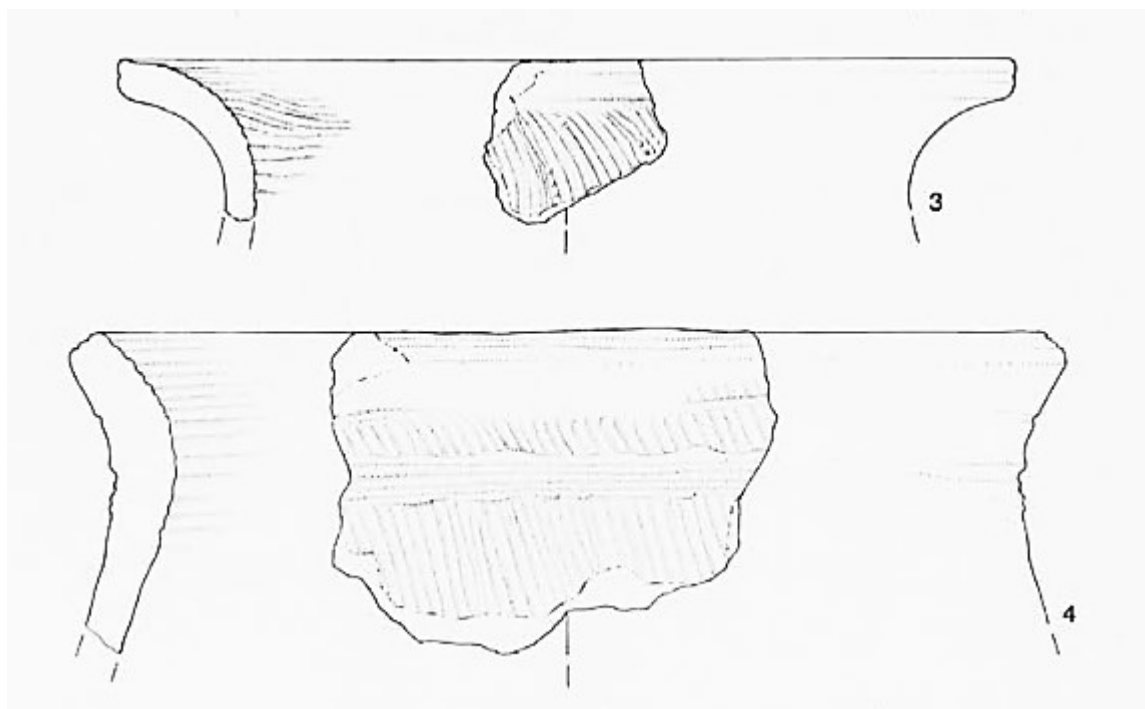
²¹⁸ Ibid., 32.

²¹⁹ Ibid., 34.

Slika 24 - prikazi grube kuhinjske keramike tipa 9 sa nalazišta Cossar (Bonetto *et al.* 2017, Tav. IX-X, 203-204)

Isti tip keramike javlja se i na prostoru Slovenije, na području Kopra, Izole, Portoroža, Tolmina i Mosta na Soči, a na slici 25 prikazani su primjerci iz Sermina kraj Kopra – ulomci rubova imaju dubok metličast ukras s vanjske i unutarnje strane.²²⁰

Slika 25 - primjerci grube kuhinjske sa nalazišta Sermin (Horvat 1997, T. 36)

Na području južne Panonije uporabna keramika također korijene vuče iz kasno halštatskih i latenskih tradicija kako u obliku tako i u ukrasu - većina primjeraka je grublje fature (neki su rađeni i slobodnom rukom) pa se smatra da predstavljaju lokalne proizvode za potrebe

²²⁰ J. Horvat, *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerska nasebina v severozahodni Istri*, Ljubljana 1997, 184; Bonetto, Centola, Ghiotto 2017, 34.

domaćeg tržišta.²²¹ Zastupljeni su lonci-žare, dok se u mnogo manjim količinama pronalaze zdjele, tanjuri, vrčevi i ostale forme kuhinjskog posuđa.²²² Najčešće karakteristike lonaca su trbušasta tijela, kratki (ponekad naglašeni) vratovi, ravni ili izvijeni rubovi, dok je najzastupljeniji ukrasi metličasti (po cijeloj površini ili po dijelu) usmjeren u raznim pravcima, često kombiniran s ukrasom kotačića i valovnicama koje autorica navodi kao ukras latenskog nasljeđa.²²³ Valovnice su u ranocarskih primjeraka raščlanjene i uvijek se nalaze u kombinaciji s drugim ukrasima, dok su valovnice kasnijih carskih razdoblja jednostavne, dublje urezane i smještene uglavnom na području ramena.²²⁴

Isti tipovi lonaca-žara karakterističnih za 1. i 2. stoljeće nalaze se u već spomenutim nekropolama Emone (datirane novcem Augusta i Kaligule), Poetovia (datirane novcem Agripe, Klaudija, Galbe i Domicijana), Neviodunuma, Zagreba, Stenjeveca, u Sisciji, Varaždinskim Toplicama te u ranocarskom horizontu logora u Jalžabetu.²²⁵

²²¹ B. Vikić-Belančić, *Neka obilježja ranocarske keramike u jugozapadnoj Panoniji*, *Starinar* XIII-XIV, 1963.-1962, 100. Dalje u bilješkama: Vikić-Belančić 1962.

²²² B. Vikić-Belančić, *Keramika grublje fature u južnoj Panoniji s osobitim obzirom na urne i lonce*, *Arheološki vestnik* XXVI, 1975, 27. Dalje u bilješkama: Vikić-Belančić 1975.

²²³ Vikić-Belančić 1962, 102-103.

²²⁴ Vikić-Belančić 1975, 30.

²²⁵ Vikić-Belančić 1962, 104.

4. REZULTATI ANALIZE ULOMAKA KUHINJSKE KERAMIKE S LOKALITETA MONTE RICCO

Sustavnim arheološkim istraživanjima lokaliteta Monte Ricco koja su Odsjek za arheologiju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika proveli u istraživačkim kampanjama od 2014. – 2019. godine pronađeno je ukupno 3038 ulomaka rimske kuhinjske keramike. Između tih ulomaka i djela neinventiranih nalaza iz istraživačkih kampanja 2019. – 2021. godine izdvojeno je 188 dijagnostičkih ulomaka koji su predmet istraživanja ovog diplomskog rada (vidi katalog nalaza).

Uvid u inventar nalaza pronađenih u istraživanjima 2014. – 2019. godine omogućio je statističke podatke poput učestalosti rimske kuhinjske keramike među ukupnom keramičkom građom i unutar pojedinih slojeva na lokalitetu. Iste analize nije bilo moguće provesti za nalaze pronađene u istraživanjima 2019. – 2021. godine, s obzirom da je još u tijeku preliminarna analiza rezultata istraživanja i svih ostalih pronađenih pokretnih nalaza.

Prvi dio rezultata analize odnosi se na obradu podataka iz inventara lokaliteta Monte Ricco iz razdoblja od 2014. do 2019. godine, odnosno na nalaze iz sondi I-III. Uvid u inventar nalaza pronađenih u istraživanjima 2014. – 2019. godine omogućio je provedbu analitičko-statističkih analiza kojima su dobiveni podatci o učestalosti rimske kuhinjske keramike među ukupnom keramičkom građom i unutar pojedinih slojeva na lokalitetu. Iste analize nije bilo moguće provesti za nalaze pronađene u istraživanjima 2019. – 2021. godine, s obzirom da je još u tijeku preliminarna analiza rezultata istraživanja i svih ostalih pronađenih pokretnih nalaza.

Drugi dio statističke analize odnosi se na prethodno objavljene dijagnostičke ulomke kuhinjske keramike iz razdoblja istraživanja 2014. – 2019. te na ulomke izdvojene iz neobjavljenog materijala pohranjenog u Centru za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika u Puli iz razdoblja istraživanja 2019. – 2021. Svi izdvojeni ulomci nalaze se u katalogu nalaza u kojem se nalazi ukupno 188 kataloških jedinica. Među izdvojenim dijagnostičkim ulomcima izdvojeno je nekoliko tipova kuhinjskog posuđa (lonci, zdjele i poklopci). S obzirom na morfološke karakteristike keramičkih ulomaka izdvojeni su rubovi, dna, dijelovi trbuha i ramena posuda. Metrički podaci dobiveni su mjerenjem debljine stijenke te promjera ruba i dna. Kod ukrašavanja posebna je pozornost obraćena motivima, tehnikama i smještaju ukrasa na posudama.

4.1. UČESTALOST RIMSKE KUHINJSKE KERAMIKE NA LOKALITETU

Uvidom u popis inventarnih jedinica s lokaliteta Monte Ricco iz razdoblja od 2014. do 2019. godine napravljena je analiza količine i udjela ulomaka grube kuhinjske keramike u cjelokupnom broju antičkih inventarnih jedinica. Količina i udjeli prikazani su tablično u tablicama 4, 5 i 6. Ulomci pronađeni naknadno, u istraživačkim kampanjama od 2019. do 2021. godine, nisu razmatrani s obzirom da je još u tijeku preliminarana obrada preostalih nalaza.

U Sondi I pronađeno je ukupno 1340 antičkih nalaza koji tvore 609 inventarnih jedinica od kojih su čak 290 ulomci grube kuhinjske keramike (47,6%).²²⁶

Najveća koncentracija nalazi se u SJ 07 kojeg čini rahli silt i pijesak s fragmentima urušenja zidova cisterne, a osim rimske kuhinjske keramike sadrži ulomke keramike brončanodobne datacije zajedno s ulomcima sive venetske keramike, tere sigilate i amfora.²²⁷ Velike količine i velika koncentracija kuhinjske keramike nalaze se i u sloju kojeg također čini rahli silt s pijeskom, te u sloju 17 u kojem se također nalaze fragmenti amfora, kamenja pomiješanih s prapovijesnom keramikom.²²⁸

SJ	Opis SJ	Broj inventarnih jedinica	Broj ulomaka grube kuhinjske keramike	%
SJ 01	zemlja – pokrovni humusni sloj	8	3	37,5%
SJ 02	neppravilna kamena struktura	1	0	0%
SJ 01/07	zemlja s fragmentima urušenja (malter, obluci)	0	0	0%
SJ 02/VI	kamena struktura/zemlja	6	0	0%
SJ 07	zemlja s fragmentima urušenja	65	47	72,3%
SJ 08	zemlja	14	3	21,4%
SJ 09 A6	zemlja sa šljunkom	20	2	10,0%
SJ 09b A6	zemlja sa šljunkom	140	46	32,9%
SJ 10	zemlja s velikom koncentracijom sitnih pužića	7	0	0%
SJ 11	kamena struktura	13	4	30,8%
SJ 12	pjeskovit sloj	1	1	0%

²²⁶ Buršić-Matijašić 2020, 238.

²²⁷ Ibid., 47, 236.

²²⁸ Ibid., 47–48.

SJ 13	zemlja sa sitnim kamenčićima	156	108	69,2%
SJ 17	zemlja i kamenje	174	76	43,7%
	površinski nalazi	1	0	0%
	profil južnog zida	3	0	0%
UKUPNO:		609	290	47,6%
Tablica 4 - tablični prikaz stratigrafskih jedinica i nalaza grube kuhinjske keramike u Sondi I				

U sondi II pronađen je najveći broj antičkih nalaza, odnosno čak 9658 antičkih nalaza koji sačinjavaju 1648 inventarnih jedinica.²²⁹ Ulomke grube kuhinjske keramike u sondi II predstavljaju 539 ulomaka što čini 32,7% ukupnog broja inventarnih jedinica.

Veće koncentracije pronađene su u slojevima 23, 24, 32 i 34, dok se najveća količina nalazi se u slojevima 12 i 23/24. SJ 12 sloj je rastresite zemlje u kojem je pronađen isključivo antički materijal koji se sastoji od sive venetske keramike, posuda tipa *Campana B*, aretinske keramike (posuđe tipa *Sarius*), tere sigilate, ulomaka svjetiljki, amfora te nekoliko staklenih i metalnih predmeta (brončani as s aversom *CAESAR AVG PONT MAXIM TRIBVNIC POT* s početka 1. st.).²³⁰

U sloju 23/24 kuhinjska keramika čini većinu nalaza, javljaju se i ulomci amfora tipa *Lamboglia 2* i *Dressel 6A* zajedno s nekoliko željeznih predmeta dok keramika tankih stijenki i ulomci svjetiljka u potpunosti izostaju.²³¹

²²⁹ Ibid., 243–244.

²³⁰ Ibid., 50, 106, 239, 243.

²³¹ Ibid., 241.

SJ	Opis SJ	Broj inventarnih jedinica	Broj ulomaka grube kuhinjske keramike	%
SJ 01	zemlja – pokrovni humusni sloj	2	0	0%
SJ 01/02		9	2	22,2%
SJ 02	zemlja i žbuka urušenog zida SJ 4	1	0	0%
2/7		3	0	0%
SJ 07	zemlja	5	1	20,0%
SJ 08	rimski zid	1	0	0%
SJ 09	urušenje zida	1	0	0%
SJ 09/11	nepravilna nakupina kamenja, moguće urušenje zida sj 8	6	2	33,3%
SJ 10	zemlja sa žbukom i klesanim kamenjem	21	17	81,0%
SJ 11	zemlja s malo sitnog kamenja	24	8	33,3%
SJ 12	zemlja	406	146	36,0%
SJ 13	zemlja	12	4	33,3%
SJ 13c	zemlja	63	14	22,2%
SJ 13c/16	zemlja	15	3	20,0%
SJ 15	zemlja	10	4	40,0%
SJ 16	zemlja	56	6	10,7%
16/17		1	0	0%
SJ 17	zemlja i žbuka	3	1	33,3%
SJ 18	zapuna	2	0	0%
SJ 21	zemlja s pepelom	15	3	20,0%
SJ 22	zemlja	34	14	41,2%
SJ 22/23		1	1	100%
SJ 23	zemlja	334	42	12,6%
SJ 23/24 (a,b,c)	zemlja	241	128	53,1%
SJ 24	zemlja sa žbukom	67	36	53,7%
26	prirodna jama u matičnoj stijeni	25	14	56,0%
SJ 29/32	malter/zemlja	7	3	34,3%
29	malterna zapuna	6	6	100%
SJ 32	zemlja	140	48	34,3%
34	ruševni, goreni sloj	124	33	26,6%
	južni profil sonde	10	2	20,0%
	istočni profil sonde	3	1	33,3%
UKUPNO:		1648	539	32,7%

Tablica 5 - tablični prikaz stratigrafskih jedinica i nalaza grube kuhinjske keramike u Sondii II

U sondi III pronađeno je ukupno 1295 antičkih nalaza, a u inventaru je zabilježeno 470 inventarnih jedinica.²³² Gruba kuhinjska keramika čini 127 inventarnih jedinica, odnosno 27% od ukupnog broja.

U sondi III nisu pronađene veće koncentracije kuhinjske keramike. Značajnije količine nalaze se u sloju 2 iako čini samo 18,8 posto nalaza i u sloju 3 gdje čini 66,7% nalaza.

Poprilično ispremiješani sloj 2 proteže se preko cijele površine sonde te se u njemu nalazi antički materijal pomiješan s ulomcima prapovijesne keramike koji su češći uz južni zid.²³³ Od antičkih nalaza uz kuhinjsku keramiku prisutni su ulomci sive venetske keramike, tera sigilata, amfora (*Lamboglia 2 i Dressel 6A*), tegule s pečatom *D. POBLICI*, a zanimljiv je i nalaz dva ulomka grube kuhinjske keramike s motivom valovnice.²³⁴

U sloju 3 samo trećina nalaza pripada razdoblju antike te prevladavaju ulomci brončanodobne keramike nataloženi na prostor cisterne kroz rupu nastalu u njenom južnom zidu, a većina antičkih nalaza su upravo ulomci kuhinjske keramike uz nekoliko ulomaka sive venetske keramike te još jednim ulomkom s urezanom valovnicom.²³⁵

SJ	Opis SJ	Broj inventarnih jedinica	Broj ulomaka grube kuhinjske keramike	%
SJ 02	zemlja i veće obrađeno kamenje (urušenje svoda cisterne)	207	39	18,8%
SJ 03	zemlja i sini šljunak	51	34	66,7%
SJ 06	zemlja, pijesak, šljunak i veće neobrađeno kamenje	1	0	0%
SJ 08	zemlja i kamenje	38	8	21,1%
SJ 14	zemlja i sitno kamenje	39	13	33,3%
SJ 16	zemlja i kamenje (urušenje cisterne)	5	0	0%
SJ 18	humusni sloj iznad zidova cisterne	6	3	50,0%
SJ 26	zemlja sa žbukom i sitnim kamenjem	2	0	0%
SJ 28	sloj tegula i amfora	12	0	0%
SJ 29	zemlja s oblucima i sitnim kamenjem	2	0	0%
SJ 30	zemlja s oblucima i sitnim kamenjem	7	2	28,6%
SJ 31	zapuna kanala za suvremenu vodospremu – siječe sj. zid cisterne	5	1	20%
SJ 33	zemlja sa sitnim kamenjem	11	7	63,6%

²³² Ibid., 247.

²³³ Ibid., 244.

²³⁴ Ibid., 244–245.

²³⁵ Ibid., 245.

SJ 34	sloj oblutaka i vapnene žbuke	1	0	0%
SJ 35	zemlja s većim kamenjem	4	1	25,0%
SJ 36	zemlja s oblucima i komadima žbuke	7	5	71,4%
SJ 41	zemlja sa sitnijim kamenjem i šljunkom	70	14	20%
SJ 46	kamenje i pijesak	2	0	0%
Ostalo*		198	26	13,1%
UKUPNO:		668	159	23,8%

Tablica 6 - tablični prikaz stratigrafskih jedinica i nalaza grube kuhinjske keramike u Sondi III (* iz nastavka istraživanja nakon 2018.)

Ulomci pronađeni u naknadnim istraživačkim kampanjama od 2019. do 2021. godine pripadaju sondama nastavku istraživanja sondi II i III te novootvorenim sondama IV, V i VI. Broj odabranih dijagnostičkih ulomaka među tim materijalom te informacije o sondama i stratigrafskim jedinicama iz kojih potječu iskazani su u tablici 7.

Sonda	SJ	Broj ulomaka grube kuhinjske keramike	Ukupan broj ulomaka grube kuhinjske keramike u sondi
II	34	22	22
III	76	2	8
	77	1	
	79	2	
	88/90	1	
	89	1	
IV	90	1	1
	101	1	
V	iz profila	1	15
	109	5	
	111	4	
	122	2	
	124	1	
	130	1	
VI	142	5	27
	149	1	
	151	2	
	152	9	
	152	10	
UKUPNO			73

Tablica 7 – tablični prikaz stratigrafskih jedinica i dijagnostičkih ulomaka grube kuhinjske keramike pronađenih u istraživačkoj kampanji 2019. – 2021.

4.2. ANALIZA DIJAGNOSTIČKIH ULOMAKA

4.2.1. Oblici i morfološke karakteristike

Uzorak dijagnostičkih ulomaka kuhinjske keramike iz obije etape istraživanja Monte Ricca čini 188 ulomaka podijeljenih u četiri kategorije – lonci, zdjele, poklopci i posude. 158 od 188 ulomaka grublje je fakture te u strukturi ima bijele primjese, dok 30 ulomaka predstavlja pročišćenije inačice.

oblik	broj
lonci	124 (65,96%)
zdjele	19 (10,10%)
poklopci	6 (3,19%)
posude	39 (20,74%)

Tablica 8 - lonci i posude: kat. br. 1-162; zdjele: kat. br. 163-182; poklopci: kat. br. 183-188

Lonci čine više od polovice uzorka, čak 65,96%, odnosno ukupno 124 ulomaka. Čak 64 ulomka ukrašeno je metličastim ukrasom, 9 je ukrašeno otiskom prsta na rubu, a gotovo svi ulomci (81,45%) imaju bijele primjese (pijesak, kvarc) u fakturi.

Rubovi i veće cjeline koje zajedno s rubom uključuju i vrat, rame ili dio tijela lonaca čine 104 od ukupnog broja ulomaka (kat. br. 1-104). Većina rubova je izvijena prema van (95 ulomaka, 91,35%, od čega ih je 12 samo blago izvijeno), dok su 4 ulomka koso izvučena, 4 se nenaglašeno nastavljaju na vrat posude, a jedan je ulomak ravno razvrnut (kat. br. 53). Mnogo rubova (25 ulomaka) je trokutasto profilirano i zaravnjeno (26 ulomaka), 15 ih je zaobljeno, 4 ih je zadebljano, dok je na njih 9 evidentiran žlijeb za prihvat poklopca. Samo se na jednom ulomku (kat. br. 70) prepoznaju tragovi jezičaste ručke.

Ulomke isključivo ramena lonaca predstavljaju 3 ulomka (kat. br. 110, 112, 117) te ona općenito nisu pretjerano naglašena osim u slučaju lonca kat. br. 57 na čijem je ramenu uzdignuta tanka profilacija. Ulomci trbuha lonaca zastupljeni su s 11 primjeraka (kat. br. 107, 108, 109, 113, 121-127) te su ona uglavnom trbušasto zaobljena. Dna predstavlja 6 ulomaka te su sva ravna (kat. br. 143, 145, 156, 159, 160, 162).

Na polovici lonaca (50,81%) prisutan je metličasti ukras, na dodatnih 8,06% prisutna je neka druga vrsta urezanih linija, dok su na 7,26% prisutni su otisci prsta na rubu.

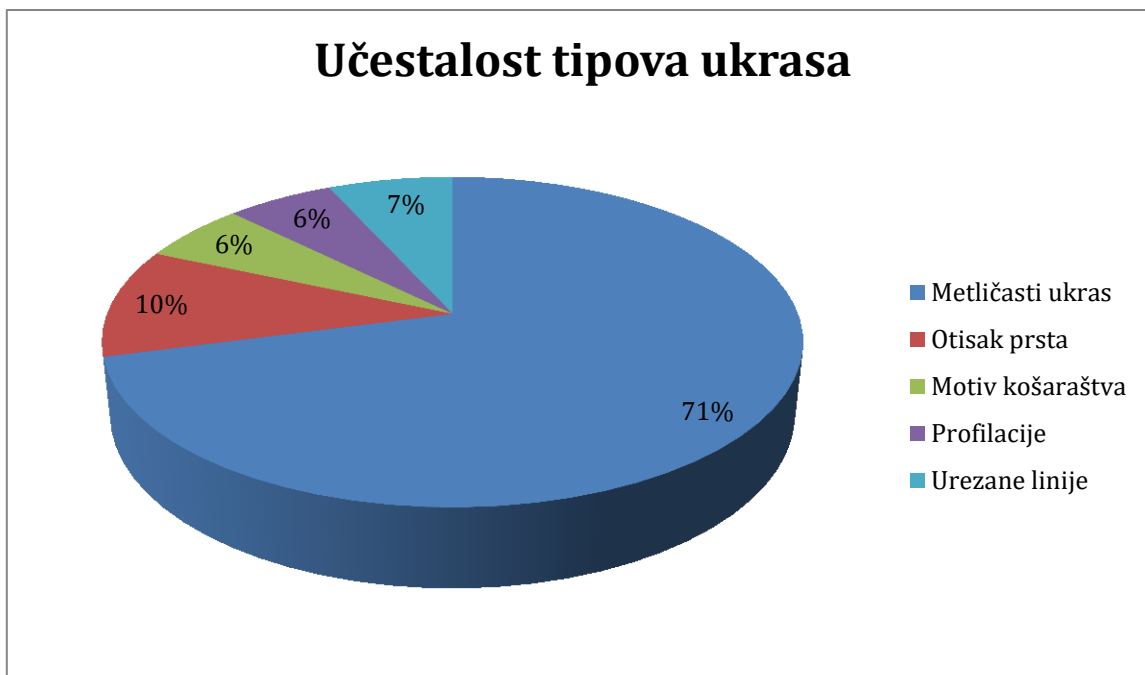
Pod zdjele se svrstava 19 ulomaka (kat. br. 163-182), od kojih su 14 ulomci rubova a 5 ulomci čitavog profila. Šest ulomaka ima zaravnjen rub a četvero njih žlijeb za poklopac. Većini je stijenka koso izvučena dok je na samo na jednom primjerku evidentirano blago zaobljeno tijelo (kat. br. 170). Većini ulomaka je tijelo/stijenka koso izvučena te je evidentiran samo jedan izvijen rub (kat. br. 175). Zdjele su za razliku od lonaca škrto ukrašene – evidentiran je samo jedan primjerak s metličastim ukrasom i otiscima prsta (kat. br. 163), dok ulomak kat. br. 182 ima vodoravni urezi pri vrhu.

Poklopci su zastupljeni sa samo 6 ulomaka, od toga 4 ruba (kat. br. 183, 184, 187, 188) i 2 ručke (kat. br. 185, 186). Dva su ruba zadebljana i blago uzdignuta dok su ostala dva ravna. Samo je jedan ulomak dovoljno velik kako bi se primijetio konični oblik poklopca (kat. br. 185).

Unutar kategorije „Posude“ uvršteni su ulomci čije manje dimenzije nisu dozvoljavale izradu rekonstrukcije, stoga ih nije bilo moguće svrstati u neku od ostalih kategorija. Ovi su ulomci ipak odabrani kao dio kataloga zbog dodatnih ukrasa i karakteristika, a predstavlja ih ukupno 39 ulomaka odnosno 20,74% ukupnog uzorka (kat. br. 105, 106, 111, 114-116, 118-120, 128-142, 144, 146-155, 157, 158, 161, 169, 187). Sastoje se od 6 ulomaka tijela i 33 manja ulomka dna kojima najčešće nije bilo moguće izmjeriti promjer. Zbog male veličine ulomaka i izostajanja rubova nisu nam poznati podaci o izgledu i formi tih posuda te da li navedene ukrase treba pripisati loncima ili zdjelama. Sudeći po manjku ukrasa na zdjelama, ulomci posuda u katalogu prikazani su zajedno s loncima koji su bogatije ukrašeni te su zato u katalogu doneseni u skupini lonaca i nisu posebno izdvajane.

4.2.2. Ornamentika

Većina je odabranih dijagnostičkih ulomaka kuhinjske keramike s Monte Ricca ukrašena nekom vrstom ornamenta (102 ukrašenih ulomaka naspram 86 neukrašenih), a među tehnikama prevladava metličasto ukrašavanje zastupljeno na čak 74 ulomaka. Metličasti ukras ponekad dolazi u kombinaciji s drugim ukrasima, poput otiska prsta na rubu koji je evidentiran na 10 ulomaka lonaca (kat. br. 6, 9, 11, 12, 13, 20, 21, 65, 74, 102) i 1 zdjeli (kat. br. 163). Od ostalih ukrasa prisutni su dublji okomiti, vodoravni ili kosi urezi koji ponekad čine motiv košaraštva (kat. br. 106, 107, 109, 111, 124) ili borove grančice (kat. br. 113). Evidentirane su i profilacije na rubu, ramenu ili pri dnu tijela posude (kat. br. 23, 50, 57, 104, 106, 157, 160) i urezane linije (kat. br. 12, 85, 86, 104, 144, 146, 160, 182).

Grafikon 1 - Učestalost tipova ukrasa

Među rjeđim ukrasima koji se nalaze na pojedinačnim ulomcima evidentirani su barbotinski ukras (kat. br. 116), otisci prstiju na unutarnjoj površini (kat. br. 115), dok je na jednoj posudi urezan grčki natpis *PHILE(M)* (kat. br. 112).

Metličasti ili češljasti ukras izrađuje se pomoću alatki sličnih češlju (linije slične tehnici pravog urezivanju s presjekom u obliku slova V) ili metlici (ostavlja pliče tragove nalik tehnikama žlijebljenja ili kaneliranja s presjekom linija u obliku slova U).²³⁶ Motivi dobiveni ovom tehnikom variraju od pravilnih ili nepravilnih snopova linija koji mogu prekriti i čitavu površinu predmeta.²³⁷

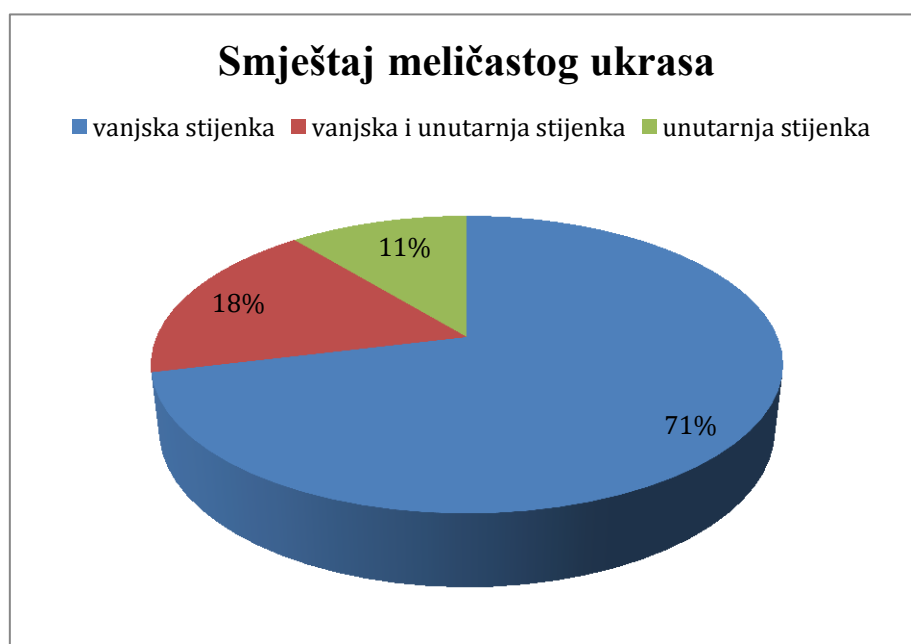
Metličasti ukras prisutan je na 61 ulomka lonca (kat. br. 1-4, 6, 7, 9, 10, 14-17, 19-21, 34-36, 41, 45, 46, 48, 51, 52, 54-56, 59, 62-65, 67, 68, 71, 72, 76, 82-84, 87, 89, 92, 96, 97, 100, 102, 108-110, 113, 117, 121-123, 125-127, 143, 145, 159), 9 ulomaka posuda (kat. br. 105, 114, 115, 118, 119, 133, 140, 142, 158) i samo na jednoj zdjeli (kat. br. 163), odnosno prisutan je na oko 40% dijagnostičkih ulomaka.

Na 54 ulomka metličasti ukras smješten je na vanjskoj stijenci posude te je njegova orijentacija većinski vertikalna (31 ulomak; kat. br. 2, 3, 4, 20, 28, 35, 36, 45, 46, 55, 56, 62, 63, 71, 78, 96, 105, 110, 115, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 126, 127, 142, 143, 145, 163),

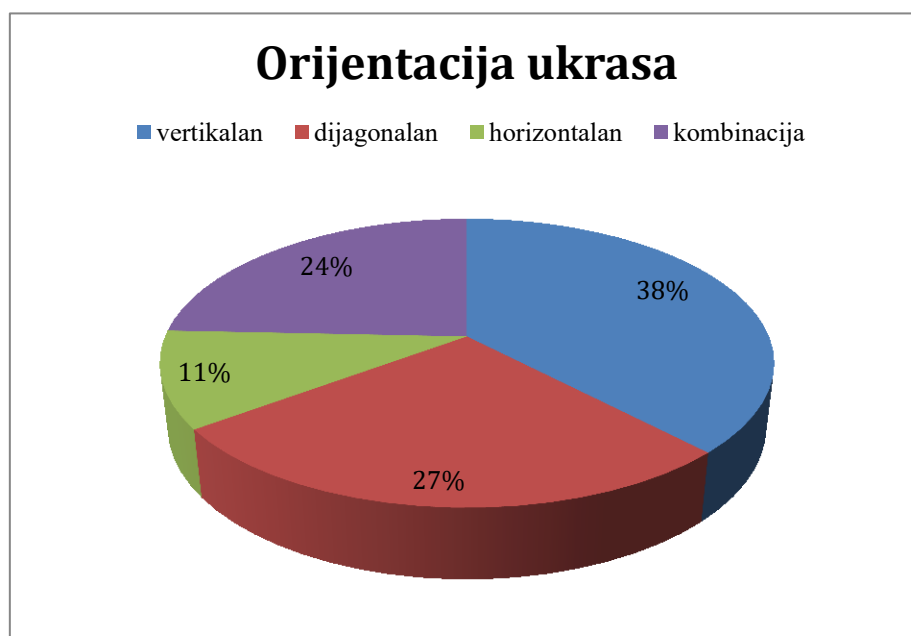
²³⁶ Zlatunić 2007, 83.

²³⁷ Ibid.

ukošena (14 ulomaka; kat. br. 6, 9, 15, 16, 51, 52, 64, 65, 67, 76, 81, 82, 92, 140), kombinacija više smjerova (7 ulomaka; kat. br. 1, 72, 89, 108, 114, 125, 159), dok samo dva ulomka imaju vodoravno orijentiran ukras (kat. br 86, 97). U 12 slučajeva metličast se ukras nalazi i vanjskoj i na unutarnjoj stijenci (kat. br. 9, 16, 21, 45, 48, 54, 64, 68, 83, 84, 87, 100). Na 8 ulomaka metličasti ukras nalazi se na površini unutarnje stijenske posude te je u većini slučajeva horizontalan (kat. br. 7, 10, 14, 17, 19, 41, 75) ili ukošen (kat. br. 158). Zbog velike fragmentiranosti nije moguće reći da li se ukras proteže preko čitave površine posuda ili je prisutan samo na dijelovima ili u pojasevima.

Grafikon 2 – Smještaj meličastog ukrasa

Grafikon 3 – Orijehtacija ukrasa

5. ZAKLJUČAK

Lokalitet Monte Ricco nalazi se u blizini Vrsara, na području s bogatim nalazima iz prapovijesnog i antičkog razdoblja, te je smješten na brdu gdje su pronađeni ostaci brončanodobne gradine i rimske arhitekture. Temeljem istraživanja zaključeno je da je na položaju gradine u 1. st. pr. Kr. sagrađena rimska *villa rustica* s dobro očuvanom cisternom koja je napuštena krajem 1. st. Među brojnim pokretnim nalazima otkrivenima u dvije etape recentnih arheoloških istraživanja (projekti RAT-ROPH i ArchaeoCulTour) značajan dio pripada ranorimskoj kuhinjskoj keramici.

Istraživanja kuhinjske keramike, iako rijetka, imaju potencijal pružiti vrijedne informacije o rimskim hranidbenim praksama i ekonomskom ustroju provincija. Inačice kuhinjske keramike razlikuju se u odnosu na lokalne tradicije koje vuku korijene iz željeznog doba, ali se prepoznaju univerzalni strogo funkcionalni elementi poput primjesa kvarca, ljuštore školjaka i pijeska radi povećane otpornosti na visoke temperature i otvoreni plamen, kao i sličnosti u formi vezane uz iste obrasce kulinarskih običaja među susjednim romaniziranim stanovništvom.

Analiza ranorimske kuhinjske keramike s lokaliteta Monte Ricco uklapa se u prethodnu opisanu gospodarsku sliku na vrsarskom području te u širi kontekst istočnojadranske obale. Iako je u diplomskom radu obrađena jedna kategorija keramičkog materijala koji potječe samo s jednog lokaliteta, dobiveni rezultati pružaju doprinos istraživanju i saznanjima o vrsarskom području u rimsko doba. Ukupan obrađeni materijal odgovara dataciji antičkog horizonta lokaliteta Monte Ricco koji se smješta u raspon od početka 1. st. pr. Kr. do kraja 1. st. Obrađeni materijal također odgovara datacijama analogija s ostatka zapadne obale Istre (Pula, Veštar) te analogijama sa šireg regionalnog područja (sjeverna Italija, Slovenija, Dalmacija i Panonija).

Jedno od pitanja na koje je trenutno teško odgovoriti jest gdje i tko se bavi proizvodnjom uporabne kuhinjske keramike koja se u Istri i na širem regionalnom području proizvodi u obilnim količinama. Relativno slične forme rezultat su uporabne namjene ove vrste keramike i ne možemo govoriti o standardizaciji oblika, stoga se zaključuje da se ovaj materijal proizvodio u manjim serijama, za vlastite potrebe ili za potrebe uže okolice. Ne postoje uvjerljivi dokazi o masovnoj proizvodnji kakva nam je poznata kada je u pitanju građevinska keramika ili drugi oblici uporabne keramike za transport i skladištenje poput amfora i dolija.

Dio kuhinjskog materijala zasigurno je uvezen s prostora sjeverne Italije i egejskog prostora, ali teško je odrediti granicu između uvoznog proizvoda i lokalne kopije.

Moguće je pretpostaviti da se kuhinjska keramika proizvodila usporedno s amforama i građevinskom keramikom u radioničkim centrima poput Červara, Lorona i Fažane iako su ti centri imali jaku komercijalnu komponentu u izvozu maslinovog ulja, stoga uporabna kuhinjska keramika vjerojatno nije činila velik dio izvozne robe – vjerojatnija se čini pretpostavka da se i u ovim centrima kuhinjska keramika proizvodi uglavnom za vlastite potrebe. S druge strane, obilne količine i koncentracije kuhinjske keramike koje se često pronalaze na lokalitetima ipak upućuju na proizvodnju u većim količinama. Velike količine se osim u naseobinskim kontekstima pronalaze i u nekropolama, često u ulozi žare ali i kao grobni prilozi.

Neki su tipovi ukrasa karakteristični za šire područje, kao što su sjeverna Italija, Slovenija, Istra, Dalmacija ali i južna Panonija, a svakako je moguće da se iste karakteristike prostiru i šire. Najrašireniji tip ukrasa je metličasto ili češljasto ukrašavanje dijela ili čitave površine posude, a na našem prostoru čest je i ukras otiska prsta na rubu. Smatra se da su ove karakteristike rezultat lokalnih željeznodobnih tradicija te se ovaj tip keramike naziva i rimskom latenoidnom keramikom.

Najveći problem pri istraživanju rimske kuhinjske keramike predstavlja manjak objavljenih nalaza, što zbog prevelikih količina u kojima je često zastupljena na lokalitetima, što zbog morfološkog konzervativizma, odnosno dugog ponavljanja istih oblika kroz povijest. Pri tome ovakva analiza ne bi trebala označavati kraj istraživanja već početak, gdje bi se interdisciplinarnim analizama mogli dobiti konkretniji podatci vezani uz prehrambene navike rimskodobnog stanovništva (npr. analiza lipida).

6. KATALOG NALAZA

Katalog ranorimske kuhinjske keramike pronađene na lokalitetu Monte Ricco kraj Vrsara sastoji se od 188 kataloških jedinica. Keramička građa analizirana za potrebe diplomskog rada obuhvaća nalaze pronađene u zaštitnom istraživanju 1963. godine prilikom gradnje moderne vrsarske vodospreme te sve dijagnostičke ulomke pronađene tijekom istraživanja Odsjeka za arheologiju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Centra za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika od 2014. do 2021. godine.

Kataloške jedinice podijeljene su s obzirom na tipove posuda (lonci, zdjele i poklopci) te su unutar svake kategorije poredani ovisno o dijelu posude (cjeloviti ulomci, ulomci rubova, rame, trbuha i dna).

Uz svaku katalošku jedinicu upisani su dostupni podatci o mjestu nalaza, mjestu pohrane, dimenzijama, obliku i ukrasima, kao i pripadajućoj literaturi. Katalog sadrži podatke preuzete iz znanstvene literature, kao i podatke dobivene osobnim uvidom u građu. Tekst je popraćen crtežima i fotografijama nalaza u mjerilu.

Kratice korištene u katalogu:

v. - visina

š. - širina

ds. - debljina stijenke

pr. - promjer rub

pd. - promjer dna

6.1. LONCI I POSUDE

1. **Opis:** trokutasto profilirani izvijeni rub lonca sa krupnim bijelim primjesama, duboki metličasti ukras.
Dimenzije: v. 13 cm; š. 19 cm; ds. 0,86 cm; pr. 22,4 cm;
Nalazište: Monte Ricco (prije 1970.)
Pohrana: Arheološki muzej Istre, inv. br. A-5790
Objava: neobjavljeno

2. **Opis:** trokutasto profilirani izvijeni rub lonca s plitkim žlijebom za poklopac i krupnim bijelim primjesama, izvana duboki okomiti metličasti ukras.
Dimenzije: v. 9,5 cm; š. 16 cm; pr. 22 cm; ds. 0,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco (prije 1970.)
Pohrana: Arheološki muzej Istre, inv. br. A-5791
Objava: neobjavljeno

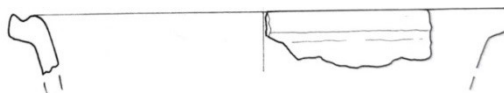
3. **Opis:** trokutasto profilirani izvijeni rub lonca s plitkim žlijebom za poklopac i krupnim bijelim primjesama, izvana duboki okomiti metličasti ukras.
Dimenzije: v. 7,6 cm; š. 17,2 cm; ds. 0,5 cm; pr. 19,5 cm;.
Nalazište: Monte Ricco (prije 1970.)
Pohrana: Arheološki muzej Istre, inv. br. A-5792
Objava: neobjavljeno

4. **Opis:** izvijeni, trokutasto profilirani rub lonca s krupnim bijelim primjesama, izvana duboki okomiti metličasti ukras, blago zakošeni.
Dimenzije: v. 7,5 cm; š. 14,2 cm; pr. 15 cm; ds. 1 cm; dužina ulomka: 3 cm.
Nalazište: Monte Ricco (prije 1970.)
Pohrana: Arheološki muzej Istre, inv. br. A-5793
Objava: neobjavljeno

5. **Opis:** trokutasto profilirani izvijeni rub lonca sa žlijebom za prihvat poklopca i bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 1,8 cm; š. 4,7 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 9/23.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23218
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 131.

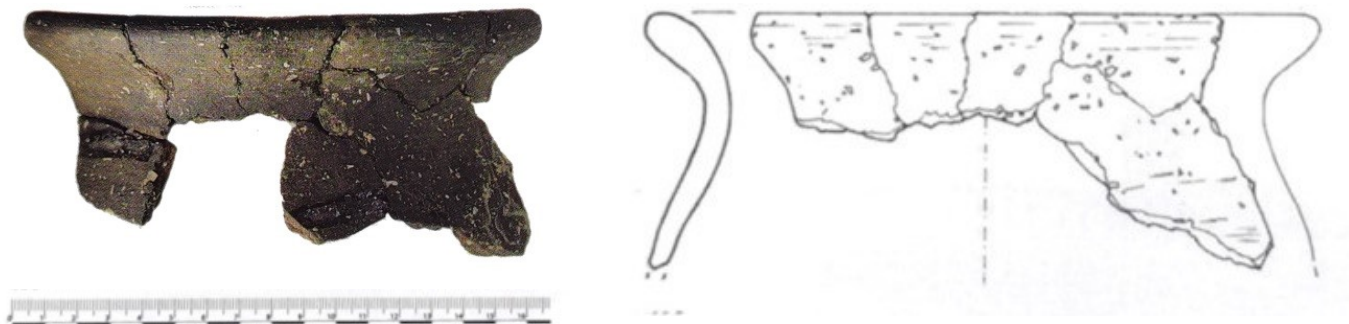
6. **Opis:** zadebljani rub lonca ukrašen otiskom prsta i metličastim ukrasom.
Dimenzije: v. 2,94 cm; š. 3,6 cm; ds. 0,84 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 10.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23528
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 134.

7. **Opis:** ulomak zadebljanog i zaravnjenog ruba sa metličastim ukrasom na unutarnjoj stijenki i krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 2,9 cm; š. 4,1 cm; ds. 1,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 11.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22397
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 153.

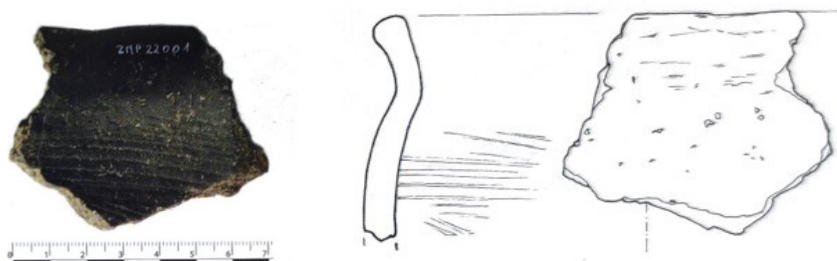
8. **Opis:** devet ulomaka izvijenog ruba, ramena i trbuha lonca kalotastog tijela sa krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 6,5 cm; š. 13,4 cm; ds. 0,62-1,0 cm; pr. 16,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 21995
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 191.

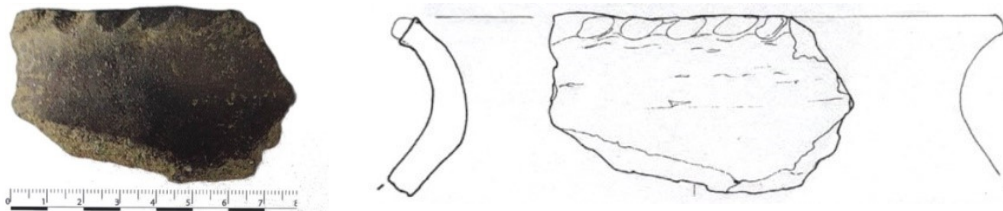
9. **Opis:** dva ulomka izvijenog ruba lonca ukrašenog otiscima prsta, s bijelim primjesama i metličastim ukrasom na unutarnjoj stijenci.
Dimenzije: v. 4,0 cm; š. 7,2 cm; ds. 1,4 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015, sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22000
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 192.

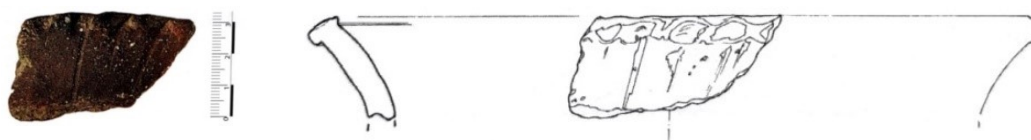
10. **Opis:** blago izvijeni rub i rame lonca s krupnim bijelim primjesama, metličast ukras na unutarnjoj stijenci.
Dimenzije: v. 5,5 cm; š. 7,0 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 220001
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 193.

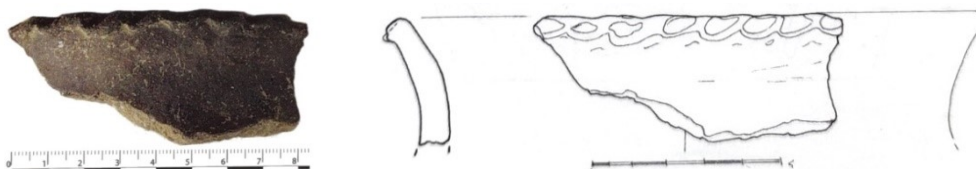
11. **Opis:** izvijeni rub lonca ukrašen otiscima prsta s vidljivim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 4,7 cm; š. 7,9 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22003
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 195.

12. **Opis:** izvijeni rub lonca ukrašen otiscima prsta i urezanim linijama.
Dimenzije: v. 3,4 cm; š. 5,4 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22008
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 197.

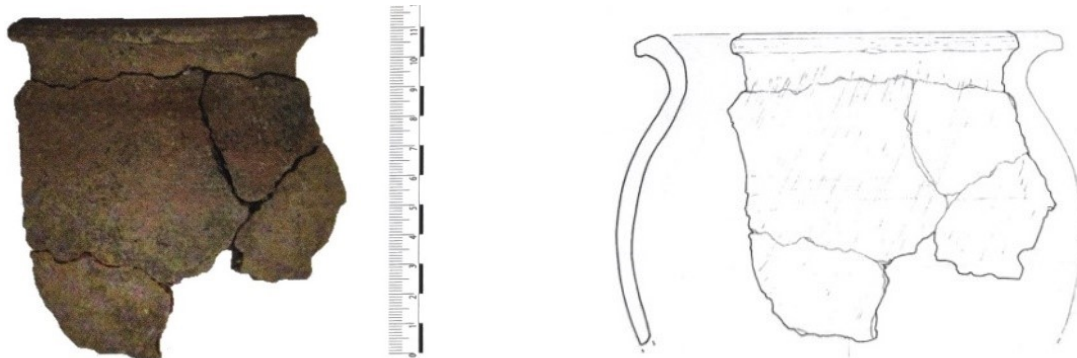
13. **Opis:** izvijeni rub lonca ukrašen otiscima prsta.
Dimenzije: v. 3,4 cm; š. 8,1 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22004
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 196.

14. **Opis:** izvijeni rub lonca, metličast ukras na unutarnjoj stijenci.
Dimenzije: v. 2,6 cm; š. 5,8 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22006
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 198.

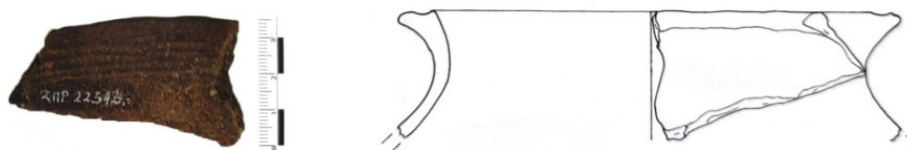
15. **Opis:** pet ulomaka ruba i tijela lonca, rub zaravnjen i izvučen, kosi metličasti ukras na vanjskoj stijenki.
Dimenzije: ds. 0,7 cm; pr. 16,8 cm; v. 11,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22832
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 199.

16. **Opis:** tri ulomka izvijenog ruba lonca, vodoravni metličasti ukras na unutarnjoj i duboki kosi metličasti ukras na vanjskoj stijenki.
Dimenzije: v. 4,7 cm; š. 6,1 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22833
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 200.

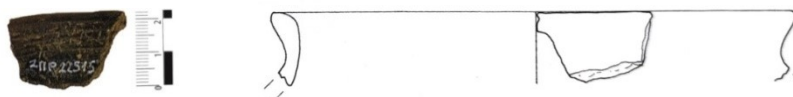
17. **Opis:** izvijeni rub lonca sa žlijebom za prihvat poklopca i bijelim primjesama, vodoravan metličasti ukras na unutarnjoj stijenki.
Dimenzije: v. 3,5 cm; š. 5,7 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco , sonda II, SJ 22).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22513
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 280.

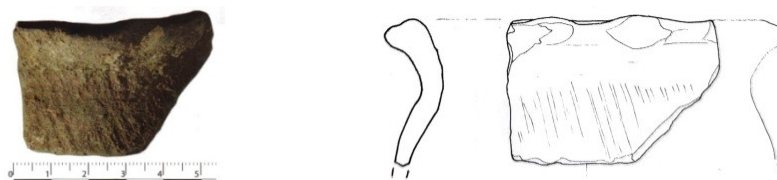
18. **Opis:** rub lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,1 cm; š. 2,2 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 22.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22514
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 281.

19. **Opis:** ulomak izvijeni rub lonca s bijelim primjesama, vodoravan metličasti ukras na unutarnjoj stijenki.
Dimenzije: v. 2,2 cm; š. 3,4 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 22.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22515
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 282.

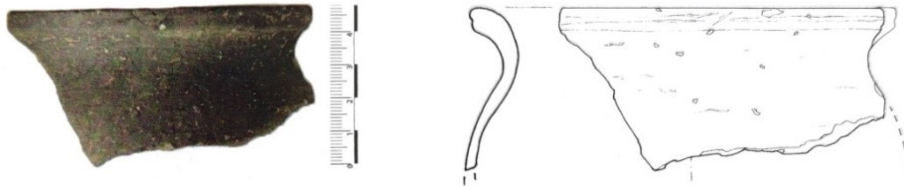
20. **Opis:** rub lonca ukrašen otiscima prstiju, okomit metličast ukras na vanjskoj stijenki.
Dimenzije: V. 3,8 cm; š. 5,4 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23160
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 338.

21. **Opis:** dva ulomka izvijenog ruba lonca ukrašenog otiscima prstiju, kosi metličasti ukras na vanjskoj i vodoravan na unutarnjoj stijenki, vidljive bijele primjese.
Dimenzije: V. 3,7 cm; š. 11,0 cm; ds. 0,66 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23041
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 339.

22. **Opis:** ulomak izvijenog ruba i ramena lonca sa krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: pr. 12,5 cm; v. 4,8 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23162
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 340.

23. **Opis:** rub i rame lonca s dvije horizontalne profilacije na ramenu.
Dimenzije: v. 4,85 cm; š. 7,3 cm; ds. 0,76 cm; pr. 13 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 23.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23733
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 342.

24. **Opis:** zadebljan i zaravnjen rub lonca sa krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,4 cm; š. 4,28 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23541
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 369.

25. **Opis:** izvijeni rub lonca sa krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,4 cm; š. 4,28 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23545
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 370.

26. **Opis:** ulomak ruba lonca.
Dimenzije: v. 4,7 cm; š. 3,2 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23547
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 371.

27. **Opis:** izvijeni rub lonca.
Dimenzije: v. 2,0 cm; š. 6,0 cm; ds. 0,4 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23550
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 372.

28. **Opis:** izvijeni rub lonca.
Dimenzije: v. 3,5 cm; š. 6,98 cm; ds. 0,98 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23551
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 373.

29. **Opis:** izvijeni trokutasto profilirani rub i rame lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 4,1 cm; š. 5,58 cm; ds. 0,4 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23553
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 374.

30. **Opis:** izvijeni trokutasto profilirani rub i rame lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,2 cm; š. 10,2 cm; ds. 0,7 cm; pr. 18 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23554
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 375.

31. **Opis:** zadebljani izvijeni rub lonca sa krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 2,7 cm; š. 7,1 cm; ds. 0,8 cm; pr. 17 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23563
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 376.

32. **Opis:** pet ulomaka blago izvijenog ruba, ramena i tijela lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 8,3/10,6 cm; š. 11,78/18,4 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23580
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 377.

33. **Opis:** pet ulomaka izvijenog, trokutasto profiliranog ruba i ramena lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 6,5/8,5 cm; š. 10,3/13 cm; ds. 0,6 cm; pr. 16 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23583
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 378.

34. **Opis:** dva ulomka izvijenog ruba lonca, okomiti metličasti ukras na vanjskoj stijenci.
Dimenzije: v. 3,8/3,2 cm; š. 7,2/7,0 cm; ds. 0,9 cm; pr. 15 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. F
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 379.

35. **Opis:** dva ulomka trokutasto profiliranog, izvijenog ruba i ramena lonca s bijelim primjesama, tragovi metličastog ukrasa ispod ruba.
Dimenzije: v. 5,66 cm; š. 13,5 cm; ds. 0,97 cm; pr. 24 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23642
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 415.

36. **Opis:** dva ulomka izvijenog, zaravnjenog ruba lonca sa metličastim ukrasom na vanjskoj površini.
Dimenzije: v. 5,74 cm; š. 9,21 cm; ds. 0,9 cm; pr. 15 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23772
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 416.

37. **Opis:** trokutasto profilirani rub lonca.
Dimenzije: v. 2,2 cm; š. 4,12 cm; ds. 0,18 cm; pr. 16,4 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23650
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 417.

38. **Opis:** rub lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,54 cm; š. 6,53 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23654
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 418.

39. **Opis:** zadebljani rub lonca.
Dimenzije: v. 12,4 cm; š. 2,9 cm; ds. 0,46 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23662
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 419.

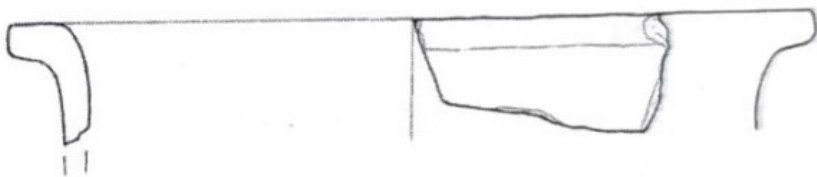
40. **Opis:** rub i rame lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 5,0 cm; š. 4,48 cm; ds. 0,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23668
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 420.

41. **Opis:** tri ulomka zaravnjenog ruba lonca, na unutarnjoj površini horizontalni metličasti ukras.
Dimenzije: v. 3,33 cm; š. 7,1 cm; ds. 0,98 cm; pr. 21,4.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b).
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23671
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 421.

42. **Opis:** izvijeni zaravnjeni rub lonca.
Dimenzije: v. 2,8 cm; š. 5,3 cm; ds. 1,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23030
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 462.

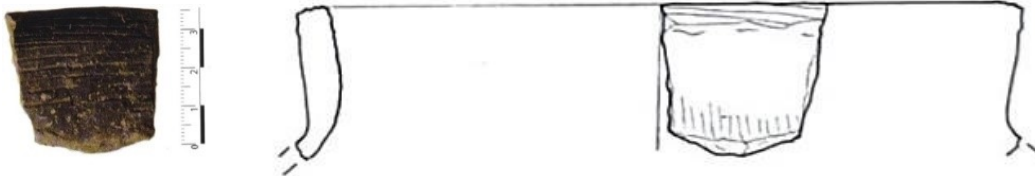
43. **Opis:** izvijeni zaravnjeni rub lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 2,7 cm; š. 6,1 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23897
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 463.

44. **Opis:** dva ulomka izvijenog i razavnjenog ruba lonca.
Dimenzije: v. 2,8 cm; š. 7,0 cm; ds. 0,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23899
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 464.

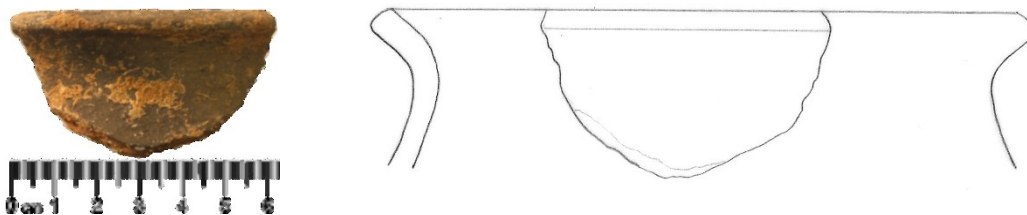
45. **Opis:** rub lonca s bijelim primjesama i metličastim ukrasom na vanjskoj i unutarnjoj površini.
Dimenzije: v. 3,5 cm; š. 3,5 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23237
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 465.

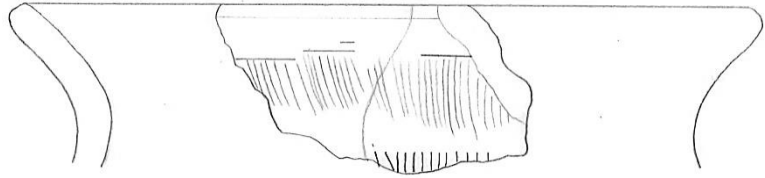
46. **Opis:** dva ulomka ruba lonca s bijelim primjesama, tragovi metličastog ukrasa na prijelazu vrata u tijelo.
Dimenzije: v. 2,25 cm; š. 5,3 cm; ds. 0,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23903
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 466.

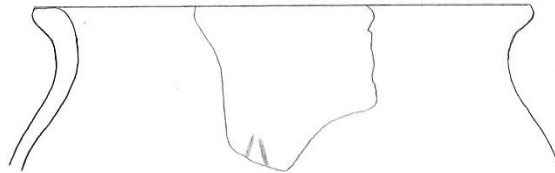
47. **Opis:** izvijeni rub lonca s naslagama kalcita.
Dimenzije: v. 3,2 cm; š. 5,7 cm; ds. 0,5 cm; pr. 13 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, ZMP 24876
Objava: neobjavljeno

48. **Opis:** dva ulomka izvijenog ruba lonca s metličastim ukrasom na vanjskoj i unutarnjoj površini.
Dimenzije: v. 3,6 cm; š. 6,9 cm; ds. 0,7 cm; pr. 16 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24877
Objava: neobjavljeno

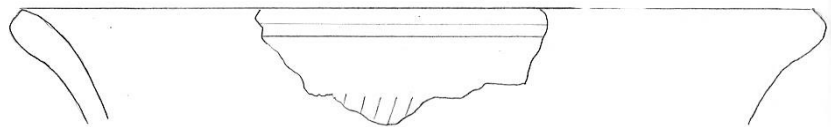
49. **Opis:** izvijeni rub lonca sa s tragom geometrijskog uzorka na ramenu.
Dimenzije: v. 3,7 cm; š. 4,3 cm; ds. 0,3 cm; pr. 12 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24878
Objava: neobjavljeno

50. **Opis:** rub lonca s blagom profilacijom.
Dimenzije: v. 2,5 cm; š. 4,1 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24879
Objava: neobjavljeno

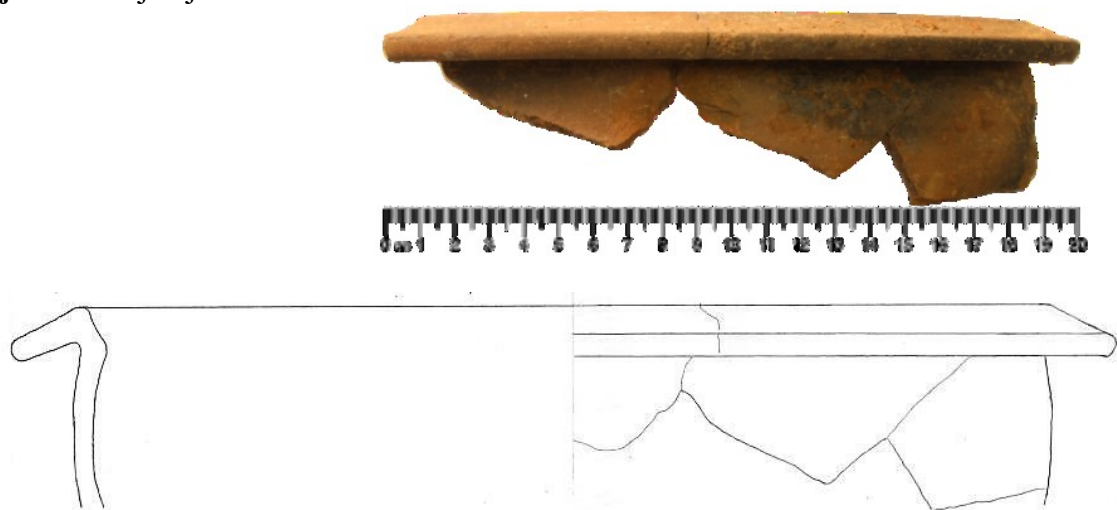
51. **Opis:** izvijeni rub lonca s bijelim primjesama, metličast ukras na ramenu.
Dimenzije: š. 7,1 cm; v. 3,1 cm; ds. 0,5 cm; pr. 20 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24880
Objava: neobjavljeno

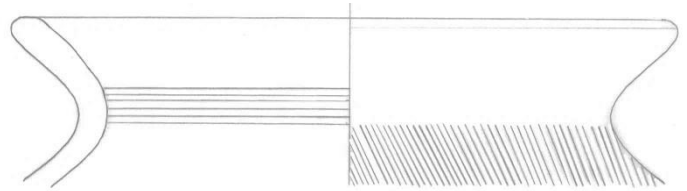
52. **Opis:** četiri ulomka ruba lonca s bijelim primjesama i metličastim uzorkom.
Dimenzije: v. 4,2 cm; š. 18,4 cm; ds. 0,3 cm; pr. 20 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24881
Objava: neobjavljeno

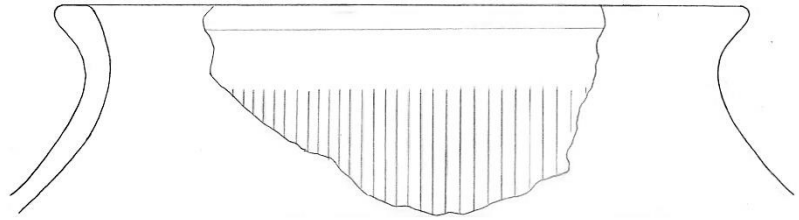
53. **Opis:** tri ulomka profiliranog i ravno izvijenog ruba lonca
Dimenzije: v. 5 cm; š. 18,5 cm; debljina 0,45 cm; pr. 26 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24593
Objava: neobjavljeno

54. **Opis:** tri ulomka koso izvijenog ruba i ramena lonca s bijelim primjesama, rame je koso metličasto kanelirano.
Dimenzije: v. 5,1 cm; š. 18,5 cm; debljina 0,7 cm; pr. 18 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24594
Objava: neobjavljeno

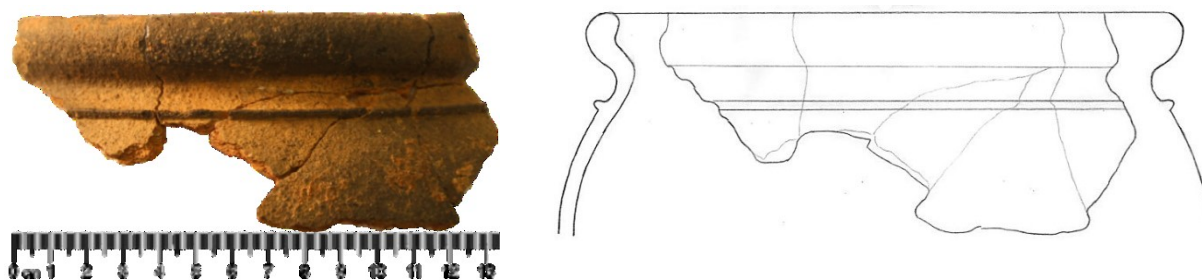
55. **Opis:** koso izvijeni rub lonca s primjesama, okomite metličaste kanelure na ramenu.
Dimenzije: v. 5,2 cm; š. 11,02 cm; debljina 0,6 cm; pr. 20.5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24595
Objava: neobjavljeno

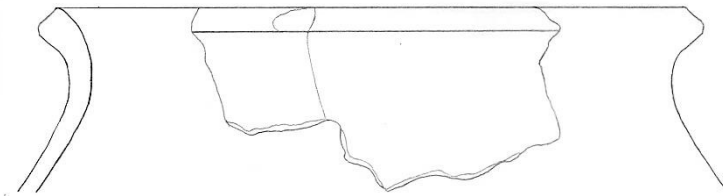
56. **Opis:** dva ulomka izvijenog ruba i ramena lonca s bijelim primjesama, rame je koso metličasto kanelirano, vanjska površina finije pročišćena.
Dimenzije: v. 7 cm; š. 21,5 cm; debljina 0,45 cm; pr. 23,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24596
Objava: neobjavljeno

57. **Opis:** šest ulomaka ruba i ramena lonca s krupnim bijelim primjesama, profilacija na ramenu.
Dimenzije: v. 5,7 cm; š. 13,2 cm; ds. 0,5 cm; pr. 16 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24597
Objava: neobjavljeno

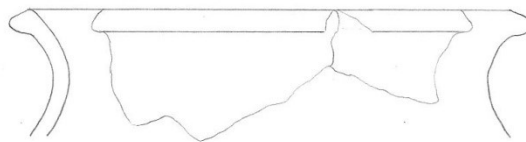
58. **Opis:** dva ulomka koso izvijenog i trokutasto profiliranog ruba i ramena lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 4,5 cm; š. 9,4 cm; ds. 0,3 cm; pr. 16,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24598
Objava: neobjavljeno

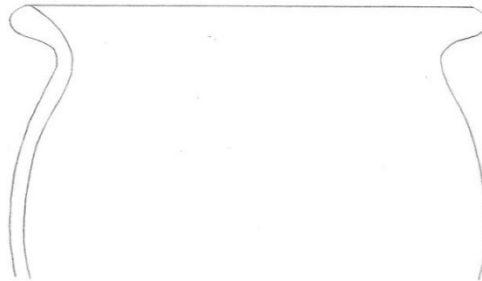
59. **Opis:** rub manjeg lonca, rame koso metličasto kanelirano.
Dimenzije: v. 2,8 cm; š. 5,1 cm; ds. 0,35 cm; pr. 10,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24599
Objava: neobjavljeno

60. **Opis:** dva ulomka izvijenog, trokutasto profiliranog ruba i dijela ramena lonca s bijelim primjesama
Dimenzije: v. 3,5 cm; š. 10,8 cm; ds. 0,4 cm; pr. 14 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24600
Objava: neobjavljeno

61. **Opis:** dva ulomka izvijenog ruba i dijela ramena lonca s bijelim primjesama
Dimenzije: v. 5,8 cm; š. 9,5 cm; ds. 0,4 cm; pr. 11 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24601
Objava: neobjavljeno

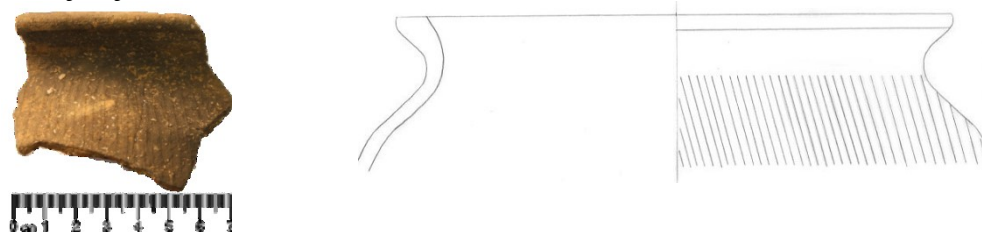
62. **Opis:** koso izvijeni i zaravnjeni rub i rame lonca s bijelim primjesama, rame koso metličasto kanelirano.

Dimenzije: v. 5,5 cm; š. 6,7 cm; ds. 0,4 cm; pr. 19 cm.

Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda II, SJ 34.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24602

Objava: neobjavljeno

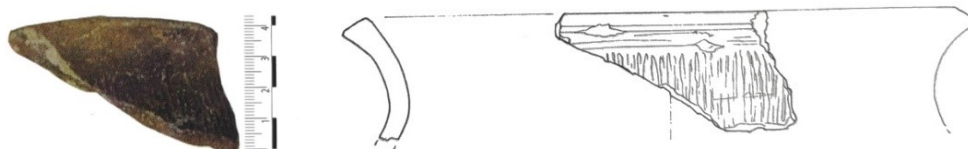
63. **Opis:** izvijeni, trokutasto profilirani rub lonca sa bijelim primjesama, metličasti ukras na vanjskoj stijenci.

Dimenzije: v. 4,2 cm; š. 6,7 cm; ds. 1,0 cm.

Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 2.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 20251

Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 573.

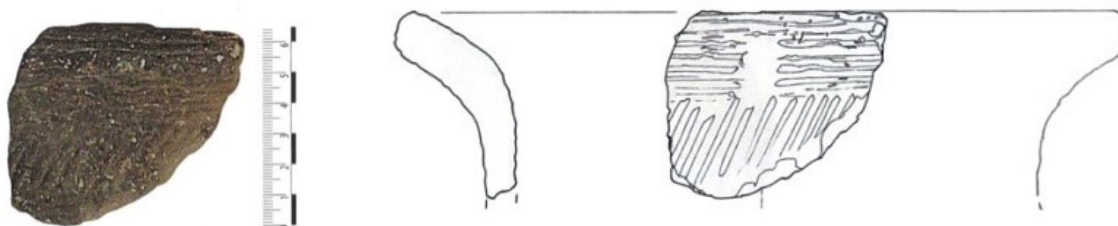
64. **Opis:** izvijeni rub lonca sa krupnim bijelim primjesama, cijela površina vanjske i unutarnje stijenske ukrašena metličastim ukrasom.

Dimenzije: v. 6,6 cm; š. 6,4 cm; ds. 1,6 cm.

Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 2.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 20254

Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 574.

65. **Opis:** rub lonca sa žlijebom za prihvat poklopca i bijelim primjesama, rub ukrašen otiscima prsta, rame ukrašeno metličastim ukrasom.
Dimenzije: v. 2,7-5,4 cm; š. 4,7-7,0 cm; ds. 0,8-0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22454
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 577.

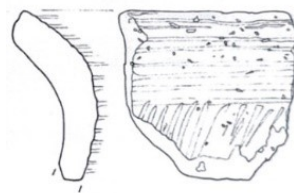
66. **Opis:** izvijeni rub lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 2,8 cm; š. 4,4 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22568
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 580.

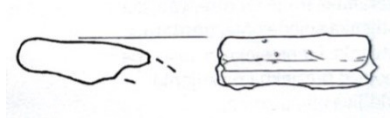
67. **Opis:** rub lonca s bijelim primjesama, metličast ukras na ramenu.
Dimenzije: v. 3,7 cm; š. 5,9 cm; ds. 1,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22651
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 583.

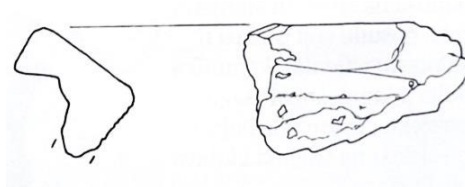
68. **Opis:** izvijeni rub lonca s bijelim primjesama, rub s vanjske strane ukrašen vodoravnim, vanjska stijenka okomitim, a unutarnja stijenka vodoravnim metličastim ukrasom.
Dimenzije: v. 6,5 cm; š. 6,3 cm; ds. 1,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22822
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 584.

69. **Opis:** rub lonca s bijelim primjesama, vidljivi tragovi gorenja.
Dimenzije: v. 2,7 cm; š. 3,1 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22122
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 670.

70. **Opis:** ulomak rub lonca s dijelom jezičaste ručke i bijelim primjesama
Dimenzije: v. 3,7 cm; š. 6,1 cm; ds. 1,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22329
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 672.

71. **Opis:** izvijeni, trokutasto profilirani rub lonca s bijelim primjesama, metličasti ukras na vanjskoj stijenki.
Dimenzije: v. 4,3 cm; š. 4,9 cm; ds. 1,3 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22331
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 674.

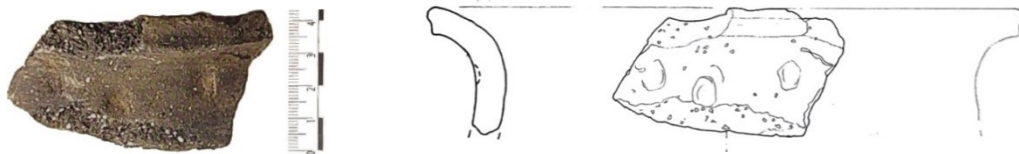
72. **Opis:** rub lonca, metličast ukras na vanjskoj stijenki, ostaci maltera na površini.
Dimenzije: v. 8,3 cm; š. 9,3 cm; ds. 1,2 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22335
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 678.

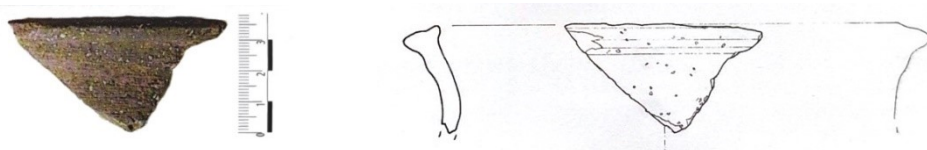
73. **Opis:** rub lonca, ostaci maltera na površini.
Dimenzije: v. 3,2 cm; š. 5,4 cm; ds. 1,1 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 8.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24037
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 704.

74. **Opis:** izvijeni rub lonca s bijelim primjesama, otisci prsta na vanjskoj stijenki. sa vidljivim bijelim zrcima, otisci prsta na stijenki.
Dimenzije: v. 4,3 cm; š. 5,9 cm; ds. 1,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 14.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22775
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 726.

75. **Opis:** rub lonca sa izvijenim završetkom s unutarnje strane i bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,9 cm; š. 6,6 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 14.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22777
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 727.

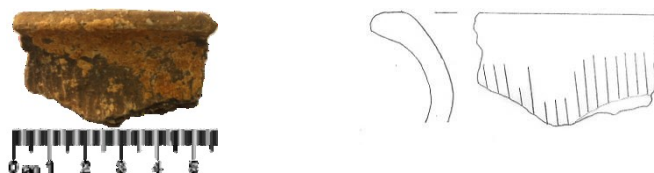
76. **Opis:** dva ulomka izvijenog i zaravnjenog rub i ramena lonca, blago ukošen metličasti ukras na vanjskoj stijenci.
Dimenzije: v. 4,1/3,5 cm; š. 6,9/6,7 cm; ds. 1,1/0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 14.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22829
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 728

77. **Opis:** izvijeni rub lonca s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: V. cm; š. cm; ds. cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 36.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22850
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 784.

78. **Opis:** izvijeni rub lonca s primjesama, tragovi okomitih kanelura na vanjskoj površini.
Dimenzije: v. 3,5 cm; š. 5,1 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda III, SJ 76.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24561
Objava: neobjavljeno

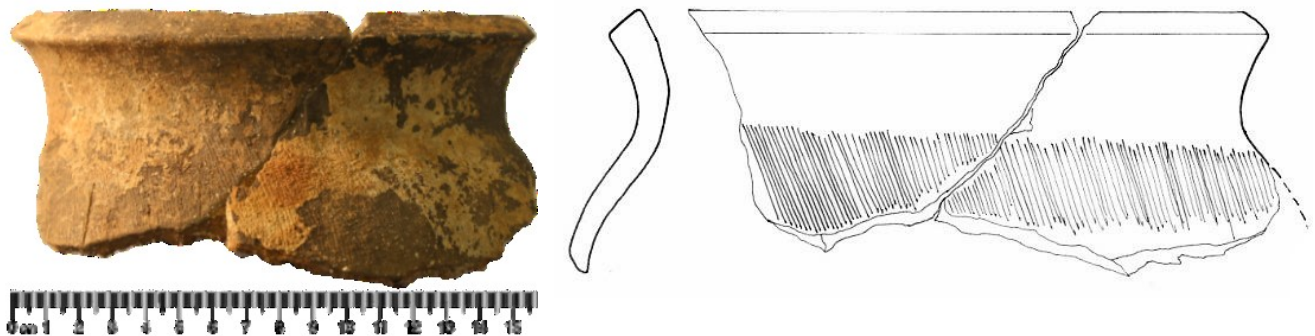
79. **Opis:** zadebljan i izvijen rub lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 2,4 cm; š. 7,2 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda III, SJ 77.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 20447
Objava: neobjavljeno

80. **Opis:** ulomak izvijeni profiliranog rub lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 2,6 cm; š. 4 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda III, SJ 79.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24485
Objava: neobjavljeno

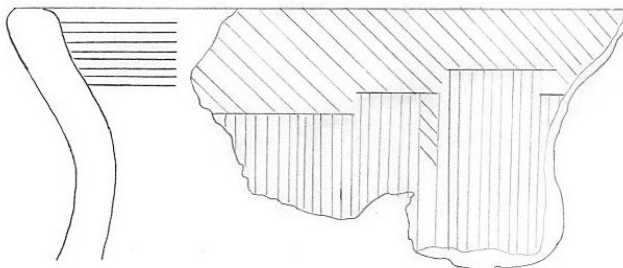
81. **Opis:** dva ulomka trokutasto profiliranog ruba i zaobljenog ramena lonca s bijelim primjesama, rame kanelirano tankim kosim crticama.
Dimenzije: v. 7 cm; š. 15,5 cm; ds. cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda III, SJ 89.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22029
Objava: neobjavljeno

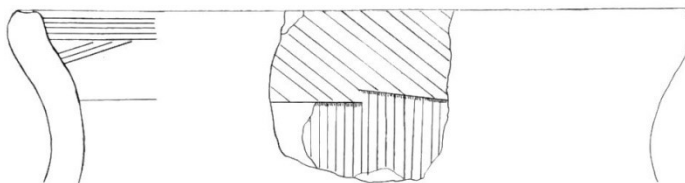
82. **Opis:** izvijeni, trokutasto profilirani rub lonca, metličasti ukras na ramenu
Dimenzije: v. 4,9 cm; š. 6,9 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda III, SJ 90.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24353
Objava: neobjavljeno

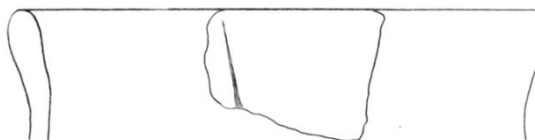
83. **Opis:** 4 ulomka ruba i vrata lonca s krupnim bijelim primjesama, okomit metličasti ukras na vanjskoj površini, pri vrhu dijagonalni, na unutarnjoj stijenki vodoravan.
Dimenzije: v. 10,5 cm; š. 6,5 cm; ds. cm; pr. cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, iz profila.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24674
Objava: neobjavljeno

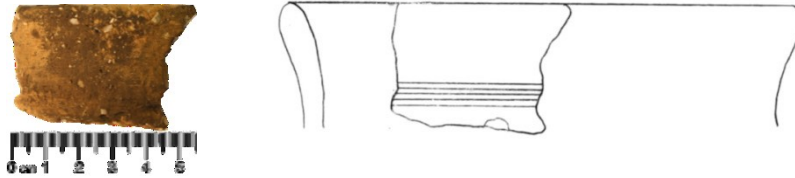
84. **Opis:** rub i rame lonca grube kuhinjske Friulijske keramike, obod izvijen i ravan s gornje strane, s vanjske strane kosi metličasti ukras, na ramenu vertikalni metličasti ukras.
Dimenzije: v. 6,5 cm; š. 6,4 cm; ds. 1,2 cm; pr. 23 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda V, SJ 109.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24940
Objava: neobjavljeno

85. **Opis:** rub lonca s bijelim primjesama, okomiti urez na vanjskoj stijenki.
Dimenzije: v. 5,4 cm; š. 4,3 cm; ds. 1 cm; pr. 16 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda V, SJ 109.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24941
Objava: neobjavljeno

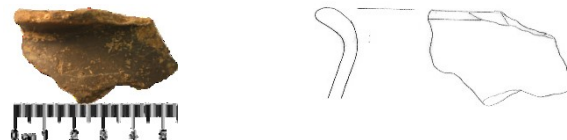
86. **Opis:** rub lonca s krupnim bijelim primjesama, horizontalni urezi na vanjskoj stijenci.
Dimenzije: v. 5,3 cm; š. 4,2 cm; ds. 0,8 cm; pr. 15 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda V, SJ 109.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24943
Objava: neobjavljeno

87. **Opis:** izvijeni rub lonca s valovitim metličastim ukrasom ispod ruba.
Dimenzije: v. 4 cm; š. 3,7 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 111.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24775
Objava: neobjavljeno

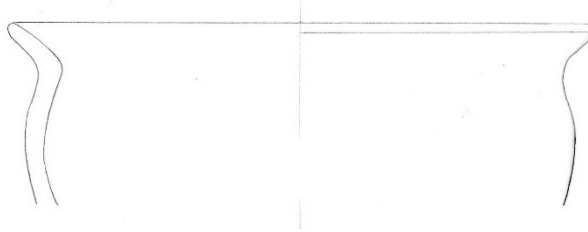
88. **Opis:** izvijeni rub lonca.
Dimenzije: š. 4,9 cm; v. 3 cm; ds. 0,4 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 130.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24802
Objava: neobjavljeno

89. **Opis:** dva ulomka ruba lonca s metličastim ukrasom u vertikalnom, dijagonalnom i horizontalnom smjeru s unutarne i vanjske strane, s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 4,7 cm; š. 6,3 cm; ds. 1 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, iz profila.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24816
Objava: neobjavljeno

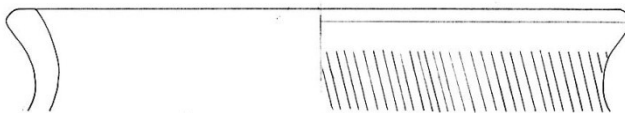
90. **Opis:** izvijeni rub i zaobljeno tijelo lonca.
Dimenzije: š. 5,5 cm; v. 6,0 cm; ds. 0.7 cm; pr. 18 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 142.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25101
Objava: neobjavljeno

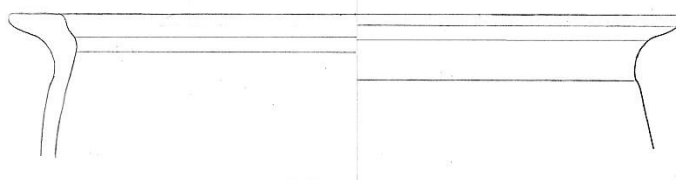
91. **Opis:** zadebljani rub i rame lonca s bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 4,4 cm; v. 2,4 cm; ds. 0.7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 142.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25103
Objava: neobjavljeno

92. **Opis:** blago izvijeni rub i rame lonca s blago ukošenim metličastim ukrasom na vanjskoj stijenci, krupne bijele primjese.
Dimenzije: š. 6,5 cm; v. 3,2 cm; ds. 0.8 cm; pr. 18 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 142.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25104
Objava: neobjavljeno

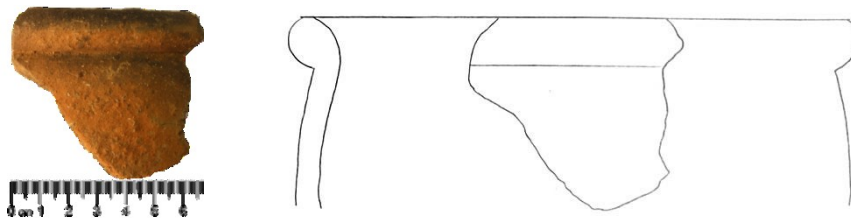
93. **Opis:** izvijen i zaravnjen rub i rame lonca sa bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 10,4 cm; v. 4,0 cm; ds. 0.7 cm; pr. 25 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 142.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25105
Objava: neobjavljeno

94. **Opis:** izvijen i zaravnjen rub lonca.
Dimenzije: š. 2,8 cm; v. 6,2 cm; ds. 0.6 cm; pr. 25 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 149.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25099
Objava: neobjavljeno

95. **Opis:** zaobljeni rub i rame lonca.
Dimenzije: š. 5,7 cm; v. 6,5 cm; ds. 0.7 cm; pr. 17 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 152.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24960
Objava: neobjavljeno

96. **Opis:** dva ulomka izvijenog i zaravnjenog ruba i djela ramena lonca s okomitim metličastim ukrasom na vanjskoj stijenci, vidljive bijele primjese.
Dimenzije: š. 8,1 cm; v. 2,9 cm; ds. 0,5 cm; pr. 16 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 152.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24985
Objava: neobjavljeno

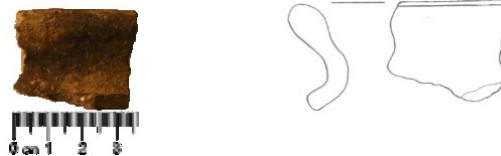
97. **Opis:** ulomak rub i rame lonca sa horizontalnim metličastim ukrasom na vanjskoj stijenci, vidljive bijele primjese.
Dimenzije: š. 4,6 cm; v. 2,8 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 152.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24986
Objava: neobjavljeno

98. **Opis:** izvijeni rub lonca, vidljive bijele primjese.
Dimenzije: š. 3,3 cm; v. 3,2 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 152.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24988
Objava: neobjavljeno

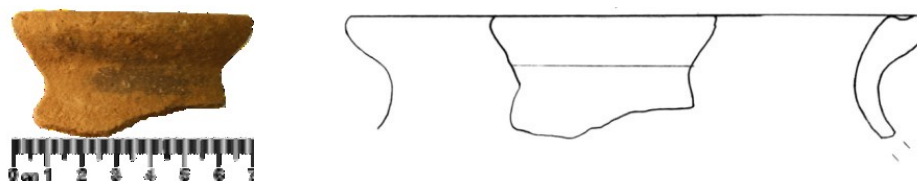
99. **Opis:** izvijeni, zadebljani rub lonca, vidljive bijele primjese.
Dimenzije: š. 3,4 cm; v. 2,8 cm; ds. 0,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 152.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24989
Objava: neobjavljeno

100. **Opis:** rub i rame lonca s okomitim metličastim ukrasom na vanjskoj i horizontalnim na unutarnjoj stijenci.
Dimenzije: š. 4,6 cm; v. 4,0 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 152.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24991
Objava: neobjavljeno

101. **Opis:** izvijeni rub lonca s žlijebom za prihvat poklopca
Dimenzije: š. 6,7 cm; v. 3,5 cm; ds. 0,5 cm; pr. 17 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24992
Objava: neobjavljeno

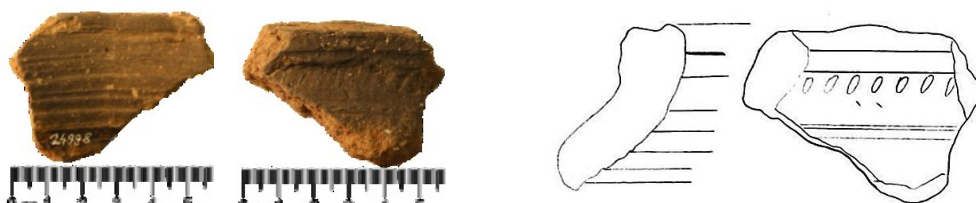
102. **Opis:** rub lonca s ukrasom otiska prsta na rubu i okomitim metličastim ukrasom na ramenu, vidljive bijele primjese
Dimenzije: š. 3,9 cm; v. 4,1 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24994/1
Objava: neobjavljeno

103. **Opis:** ulomak rub lonca s bijelim primjesama
Dimenzije: š. 2,7 cm; v. 3,6 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24995
Objava: neobjavljeno

104. **Opis:** ulomak zaravnjenog rub lonca sa dvije profilacije i kratkim kosim urezima, horizontalne profilacije po cijeloj površini unutarnje stijenke, mogući žlijeb za poklopac, krupne bijele primjese.
Dimenzije: š. 5,6 cm; v. 4,1 cm; ds. 1 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24998
Objava: neobjavljeno

105. **Opis:** stijenka posude s vidljivim bijelim primjesama, metličasti ukras na vanjskoj stijenki.
Dimenzije: v. 3,3 cm; š. 3,6 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2014., sonda I, SJ 7.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 20133
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 19.

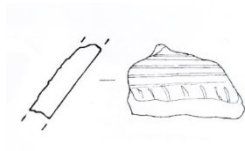
106. **Opis:** stijenka posude s vidljivim bijelim primjesama, vodoravne profilacije i kosi urezi na vanjskoj stijenci (motiv košaraštva).

Dimenzije: v. 2,2 cm; š. 3 cm; debljina stijenka: 0,6 cm.

Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda I, SJ 9b.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22197

Objava: Bursić-Matijašić 2020, kat. br. 46.

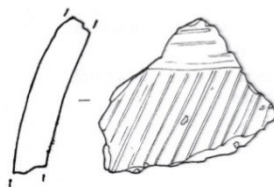
107. **Opis:** 5 ulomaka tijela lonca s vidljivim bijelim primjesama, ukrašeni vodoravnim, okomitim i kosim urezima (motiv košaraštva).

Dimenzije: v. 4,2 cm; š. 4,3 cm; ds. 0,7-0,9 cm.

Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda I, SJ 12.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 21950

Objava: Bursić-Matijašić 2020, kat. br. 63.

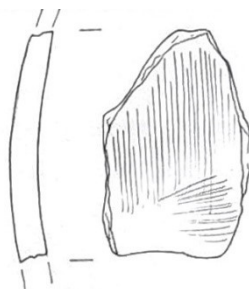
108. **Opis:** stijenka lonca s metličastim ukrasom i bijelim primjesama..

Dimenzije: v. 4,6 cm; š. 7,2 cm; ds. 0,8 cm.

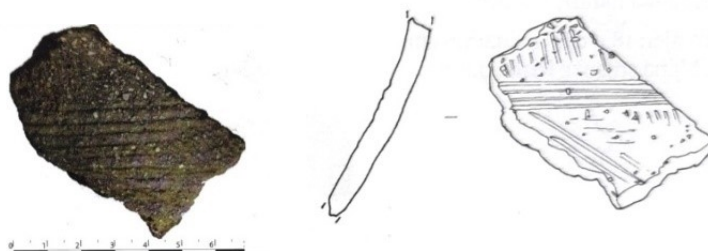
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 10.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22609

Objava: Bursić-Matijašić 2020, kat. br. 135.

109. **Opis:** stijenka lonca s metličastim ukrasom na unutarnjoj i vanjskoj stijenci (motiv košaraštva), vidljive bijele primjese.
Dimenzije: v. 6,8 cm; š. 4,0 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 11.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22390
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 152.

110. **Opis:** rame lonca s bijelim primjesama, okomiti metličasti ukras.
Dimenzije: v. 5,6 cm, š. 4,9 cm, ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 16.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23490
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 258.

111. **Opis:** stijenka posude sa vidljivim bijelim primjesama, red vodoravnih i dijagonalnih ureza (motiv košaraštva).
Dimenzije: v. 3,7 cm; š. 2,5 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 16.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22479
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 259.

112. **Opis:** rame lonca, ugreban grčki natpis PHILE(M)...
Dimenzije: v. 4,04 cm; š. 5,44 cm; ds. 0,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 23/24b.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24073
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 424.

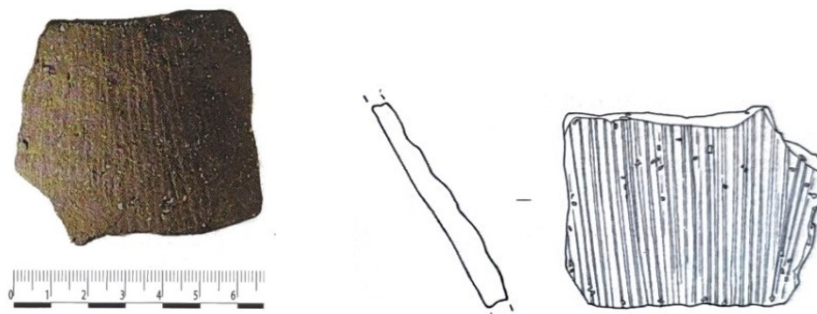
113. **Opis:** dva ulomka tijela lonca sa bijelim primjesama, metličasti urezi postavljeni koso oko centralne crte (motiv borove grančice).
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 24.
Dimenzije: v. 7,2 cm; š. 7,8 cm; ds. 0,8 cm.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23029
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 467.

114. **Opis:** stijenka posude, metličasti ukras.
Dimenzije: v. 4,8 cm; š. 4,6 cm; ds. 1,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22630
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 582.

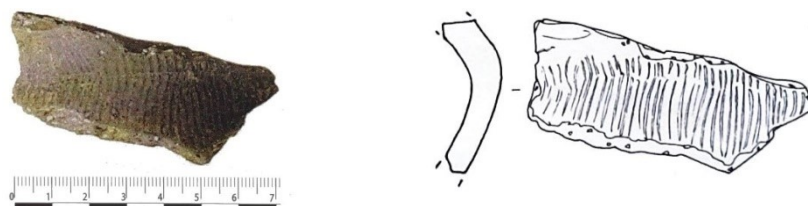
115. **Opis:** tijelo posude s metličastim ukrasom na vanjskoj površini i otiscima prstiju na unutarnjoj, vidljive bijele primjese.
Dimenzije: v. 6,6 cm; š. 7,2 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22121
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 669.

116. **Opis:** stijenka posude sa bijelim primjesama, vidljiv barbotinski ukras.
Dimenzije: v. 7,4 cm; š. 8,6 cm; ds. 1,2 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22336
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 679.

117. **Opis:** ulomak rame lonca sa vidljivim bijelim zrcima, metličast ukras na vanjskoj stijenci.
Dimenzije: v. 3,2 cm; š. 7,1 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22338
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 680.

118. **Opis:** tijelo posude sa ostacima maltera na unutarnjoj površini, nepravilni metličasti ukras.
Dimenzije: v. 4,6 cm; š. 7,3 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 8.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24039
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 705.

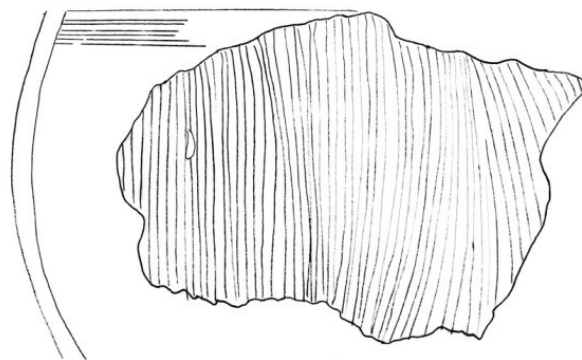
119. **Opis:** tijelo posude sa tragovima maltera na površini, metličasti ukras.
Dimenzije: v. 4,0 cm; š. 5,9 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 30.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24036
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 767.

120. **Opis:** trideset i dva ulomka tijela i osam ulomaka rub posude, tragovi bijelo-sive naslage, vidljive bijele primjese.
Dimenzije (najvećeg ulomka): v. 3,1 cm; š. 2,3 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 36.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24022
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 785.

121. **Opis:** trbuh lonca sa okomitim metličastim ukrasom, vidljive bijele primjese.
Dimenzije: š. 12,6 cm; v. 9,1 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24994/2
Objava: neobjavljeno

122. **Opis:** pet ulomaka trbuha lonca s metličastim ukrasom.
Dimenzije: v. 5,2 cm; š. 12,7 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24848
Objava: neobjavljeno

123. **Opis:** dva ulomka trbuha lonca s metličastim ukrasom.
Dimenzije: v. 6,3 cm; š. 6,7 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24849
Objava: neobjavljeno

124. **Opis:** trbuh lonca ukrašenog vodoravnim i okomitim linijama (motiv košaraštva).
Dimenzije: v. 3,1 cm; š. 4,7 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24850
Objava: neobjavljeno

125. **Opis:** trbuh lonca s metličastim uzorkom
Dimenzije: v. 5,6 cm; š. 6,7 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 109.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24823
Objava: neobjavljeno

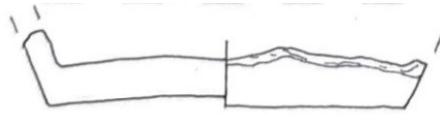
126. **Opis:** trbuh lonca s metličastim ukrasom
Dimenzije: v. 5 cm; š. 6,4 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 111.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24777
Objava: neobjavljeno

127. **Opis:** trbuh lonca s metličastim ukrasom
Dimenzije: v. 6,9 cm; š. 7 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 122.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24771
Objava: neobjavljeno

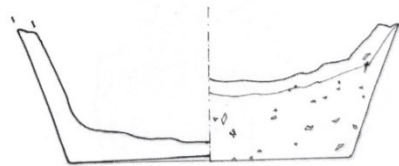
128. **Opis:** dno posude s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: promjer dna: 9 cm; v. 1,5 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 10.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22606
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 136.

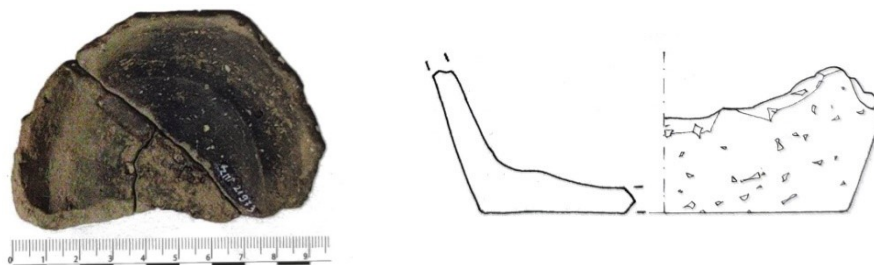
129. **Opis:** dno posude s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,4 cm; š. 6,2 cm; ds. 1,1 cm; promjer dna: 5,5 cm; v. 2,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 10.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22640
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 137.

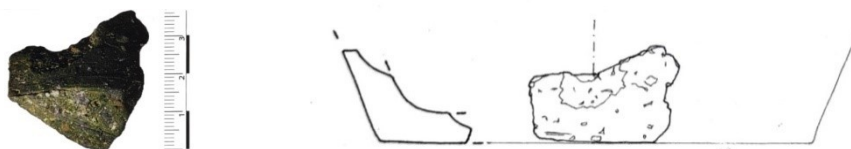
130. **Opis:** dno posude s krupnim bijelim primjesama, ukrašeno paralelnim žljebovima.
Dimenzije: v. 8,3 cm; š. 9,9 cm; ds. 1,2 cm; v. 4,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 21972
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 201.

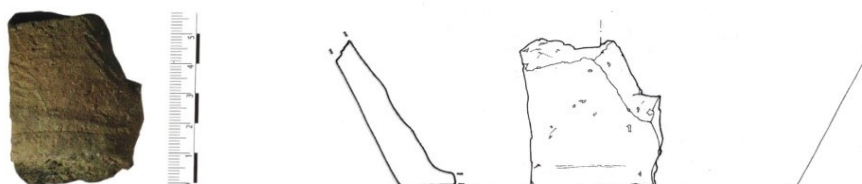
131. **Opis:** tri ulomaka dna posude s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 5,8 cm; š. 9,65 cm; ds. 0,8 cm; v. 3,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 21973
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 202.

132. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,9 cm; š. 3,6 cm; ds. 2,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 21976
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 203.

133. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama, metličast ukras na vanjskoj stijenci.
Dimenzije: v. 5,7 cm; š. 4,2 cm; ds. 1,4 cm; v. 5,2 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 21977
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 204.

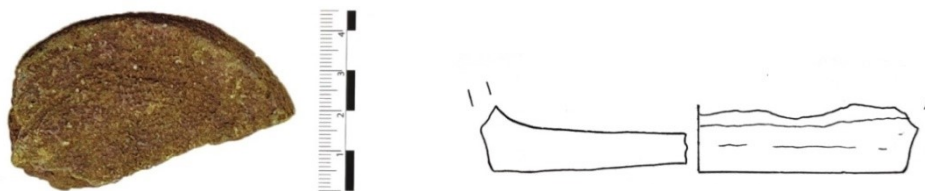
134. **Opis:** dno posude s krupnim bijelim primjesama, ispupčenje u sredini unutrašnje površine.
Dimenzije: pr. 5,0 cm; ds. 0,82 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 16.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23500
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 260.

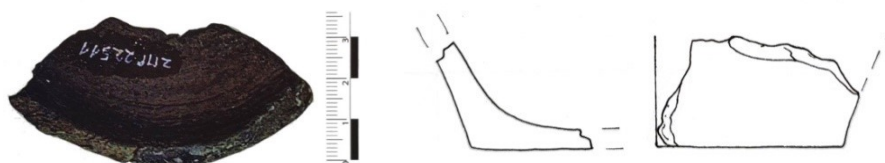
135. **Opis:** dno posude s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 1,9 cm; š. 3,2 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 22.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22516
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 283.

136. **Opis:** dno posude s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 7,8 cm; š. 4,4 cm; ds. 1,1 cm; pr. 8,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 22.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22510
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 285.

137. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 6,9 cm; š. 3,5 cm; ds. 1,0 cm; pr. 6,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 22.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22511
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 286.

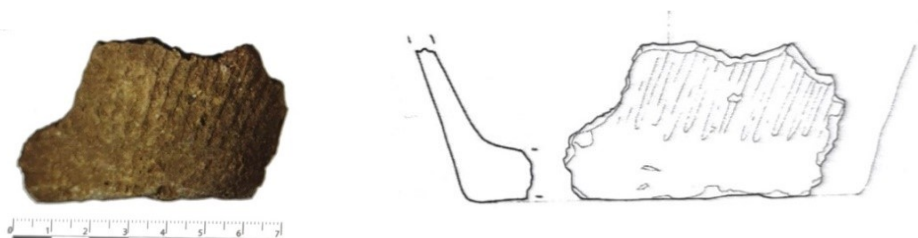
138. **Opis:** dva ulomka dna posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: pr. 11,0 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23711
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 345.

139. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 6,8 cm; š. 4,1 cm; ds. 1,2 cm; v. 4,2 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23159
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 346.

140. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama, vanjska površina ukrašena kosim metličastim uzorkom.
Dimenzije: v. 4,5 cm; š. 7,0 cm; ds. 1,3 cm; v. 4,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23268
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 347.

141. **Opis:** dva ulomka dna posude.
Dimenzije: v. 3,3 cm; š. 10,4 cm; ds. 1,11 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23589
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 381.

142. **Opis:** dno posude s metličastim ukrasom na vanjskoj stijenki.
Dimenzije: v. 4,12 cm; š. 6,6 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23591
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 382.

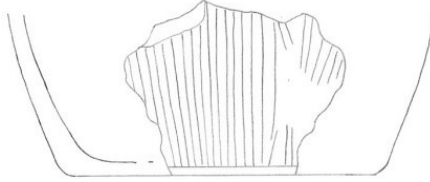
143. **Opis:** četiri ulomka dna i dijela tijela lonca, metličasti ukras na vanjskoj površini.
Dimenzije: v. 7,8/3,2 cm; š. 9,9/7,3 cm; ds. 0,6/1,1 cm; pr. 11,5 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23638
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 426.

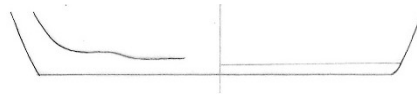
144. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama, gusti urezi na vanjskoj površini dna.
Dimenzije: v. 2,4 cm; š. 5,28 cm; ds. 0,83 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23/24b.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23628
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 427.

145. **Opis:** dno lonca s bijelim primjesama i metličastim ukrasom na donjem dijelu tijela.
Dimenzije: v. 5,6 cm; š. 7,4 cm; ds. 0,6 cm; pd. 10 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24839
Objava: neobjavljeno

146. **Opis:** dva ulomka dna posude s bijelim primjesama, urezane koncentrične linije na vanjskoj površini dna.
Dimenzije: v. 6,3 cm; š. 10,9 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24842
Objava: neobjavljeno

147. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 5,2 cm; š. 7,9 cm; ds. 1,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 20256
Objava: Bursić-Matijašić 2020, kat. br. 575.

148. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 5,9 cm; š. 9,5 cm; ds. 1,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 20258
Objava: Bursić-Matijašić 2020, kat. br. 576.

149. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 4,7 cm; š. 3,0 cm; ds. 0,8 cm; v. 1,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22498
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 579.

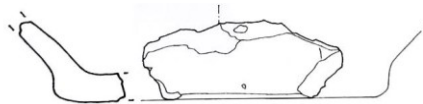
150. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 8,0 cm; š. 4,8 cm; ds. 1,6 cm; v. 1,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22569
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 581.

151. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 4,9 cm; š. 5,0 cm; ds. 1,6 cm; v. 2,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22345
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 683.

152. **Opis:** dno posude.
Dimenzije: v. 3,5 cm; š. 6,0 cm; ds. 0,9 cm; v. 2,2 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22346
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 684.

153. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,0 cm; š. 3,3 cm; ds. 1,1 cm; v. 2,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda III, SJ 3.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22347
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 685.

154. **Opis:** tri ulomka dna posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,8/3,8/2,5 cm; š. 4,4/7,6/4,0 cm; ds. 1,2/1,1/1,2 cm; v.1,9.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 35.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22655
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 780.

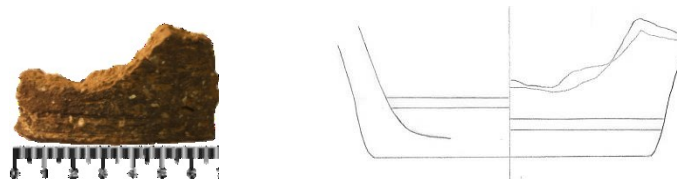
155. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 4,6 cm; š. 4,6 cm; ds. 0,8 cm, pd. 14 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda III, SJ 79.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24483
Objava: neobjavljeno

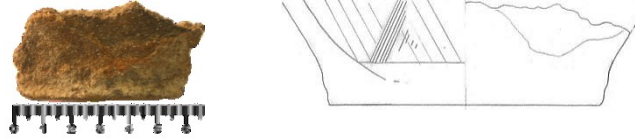
156. **Opis:** šest ulomaka dna i donjeg dijela lonca sa naslagama kalcita.
Dimenzije: visina 9,7 cm; ds. 0,5 cm; pd. 7,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda III, SJ 88/90.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24733
Objava: neobjavljeno

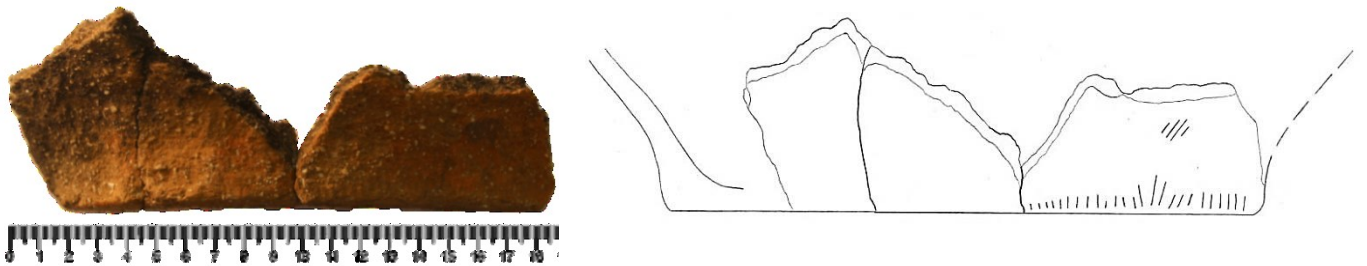
157. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama i profilacijama na vanjskoj i unutarnjoj stijenci.
Dimenzije: v. 6,2 cm; š. 3,6 cm; ds. cm; pd. 8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 111.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24774
Objava: neobjavljeno

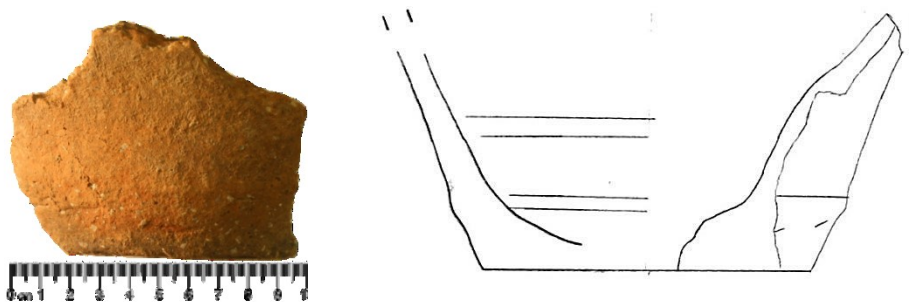
158. **Opis:** dno i donji dio tijela posude s kosim metličastim ukrasom na unutarnjoj stijenki.
Dimenzije: v. 5,5 cm; š. 3 cm; ds. 0,6 cm; pd. 9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 111.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24776
Objava: neobjavljeno

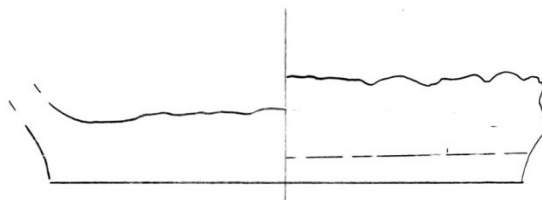
159. **Opis:** više ulomaka dna i donjeg dijela tijela lonca s metličastim ukrasom i bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 17,6 cm; v. 3,4 cm; ds. 1 cm; pd. 24 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 122
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24769
Objava: neobjavljeno

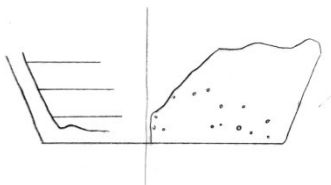
160. **Opis:** dno i trbuh lonca s krupnim bijelim primjesma, profilacijom na vanjskoj stijenki i horizontalnim urezima na unutarnjoj.
Dimenzije: š. 9,1 cm; v. 8,1 cm; ds. 0,7 cm; pd. 10 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 152.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24987
Objava: neobjavljeno

161. **Opis:** dno posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 14 cm; v. 7,3 cm; ds. 2 cm; pd. 13 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 152.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24990
Objava: neobjavljeno

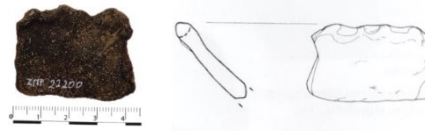

162. **Opis:** dno lonca s krupnim bijelim primjesama
Dimenzije: š. 7,2 cm; v. 4,3 cm; ds. 0,6 cm; pd. 8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24993
Objava: neobjavljeno

6.2. ZDJELE

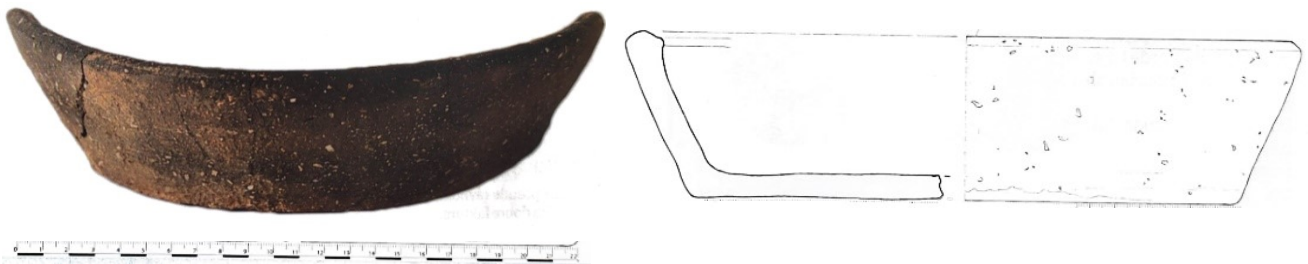
163. **Opis:** rub zdjele ukrašen otiscima prsta i nokta, na stijenki metličast ukras, krupne bijele primjese.
Dimenzije: v. 3,4 cm; š. 4,4 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda I, SJ 9b.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22200
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 47.

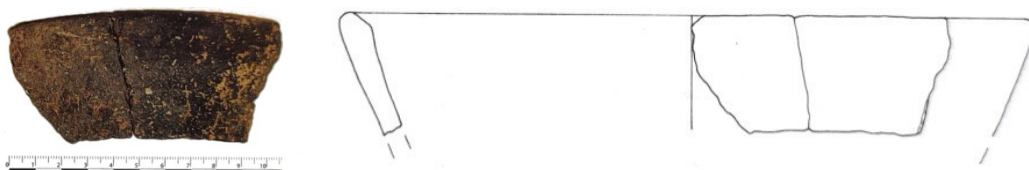
164. **Opis:** rub zdjele s bijelim primjesama
Dimenzije: v. 6,1 cm; š. 4,9 cm; ds. 1,0 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 7.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22368
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 127.

165. **Opis:** cijeli profil zdjele ravnog dna, kose stijenke, na rubu žlijeb za prihvat poklopca, s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 6,4 cm; ds. 1,1 cm; pd. 22,0 cm;
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 10.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22635
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 132.

166. **Opis:** dva ulomka zadebljanog i zaravnjenog ruba i kose stijenke zdjele, vidljive bijele primjese.
Dimenzije: v. 4,9 cm; š. 10,6 cm; ds. 1,3 cm; pr. 21 cm.
Nalazište: Monte Ricco, 2016. sonda II, SJ 10.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22608
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 133.

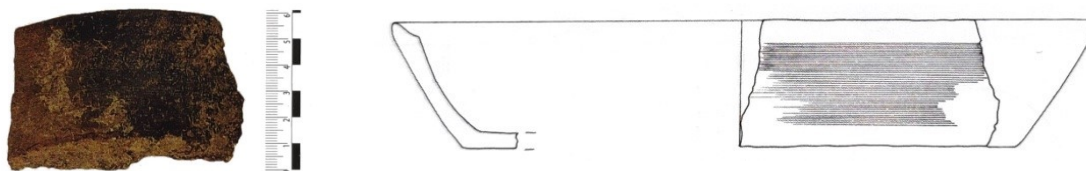
167. **Opis:** cijeli profil zdjele kosog tijela i ravnog dna, zaravnjenog ruba sa žlijebom za prihvat poklopca i bijelim primjesama.

Dimenzije: v. 6,1 cm; š. 9,8 cm; ds. 1,0 cm; v. 5,0 cm.

Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 22.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22521

Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 284.

168. **Opis:** tri ulomka cijelog profila zdjele ravnog dna i kosog tijela, vidljive bijele primjese.

Dimenzije: v. 7,1 cm; š. 15,3 cm; ds. 1,0 cm.

Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 23/24.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23586

Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 380.

169. **Opis:** dno i okomito izvučena stijenka posude, vidljive bijele primjese.

Dimenzije: v. 3,6 cm; š. 7,0 cm; ds. 1,1 cm; v. 2,3 cm.

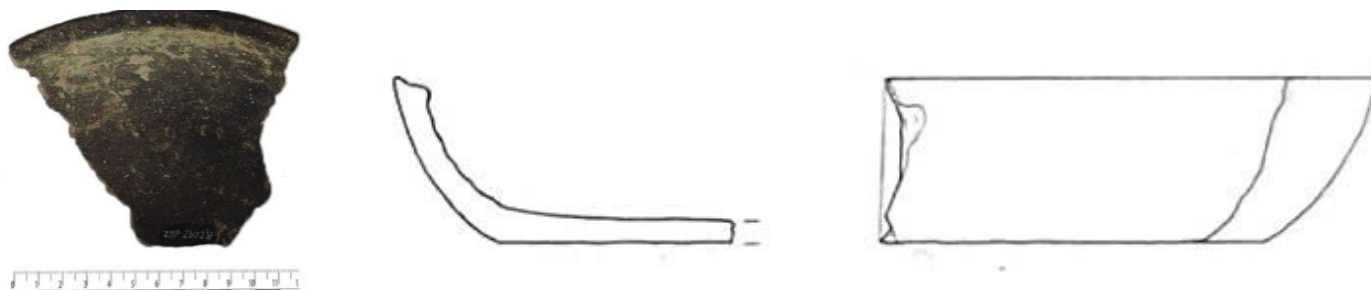
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda II, SJ 23.

Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22851

Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 344.

170. **Opis:** cijeli profil zdjele ravnog dna, blago zaobljenog profila i ravnog rub sa žlijebom za prihvat poklopca, s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 11,5 cm; š. 11,9 cm; ds. 0,8 cm; v. 5,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 24.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23028
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 461.

171. **Opis:** četiri ulomka ravnog dna, kosog tijela i profiliranog ruba zdjele s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 8,3 cm; š. 14 cm; ds. 0,6 cm; pr. 35 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2018., sonda II, SJ 34.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24626
Objava: neobjavljeno

172. **Opis:** rub zdjele s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,8 cm; š. 3,5 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 2.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22455
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 578.

173. **Opis:** rub zdjele s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,2 cm; š. 2,9 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 36.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22648
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 783.

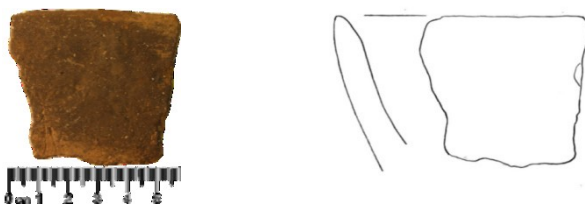
174. **Opis:** dva ulomka ruba zdjele s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,2 cm; š. 5,9 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2016., sonda III, SJ 36.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22647
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 782.

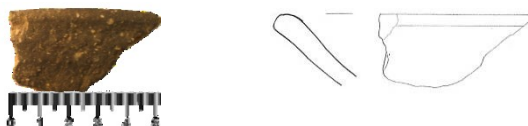
175. **Opis:** izvijeni rub zdjele s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,5 cm; š. 6 cm; ds. 0,06 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda III, SJ 77.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24379
Objava: neobjavljeno

176. **Opis:** blago zaobljeni rub zdjele/tanjura s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 5,5 cm; š. 5 cm; ds. 0,9 cm; pr. 34 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda V, SJ 109.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24942
Objava: neobjavljeno

177. **Opis:** blago zadebljani rub zdjele s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 5,1 cm; v. 2,7 cm; ds. 0,4 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2020., sonda V, SJ 124
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24734
Objava: neobjavljeno

178. **Opis:** rub zdjele s bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 2,3 cm; v. 3,1 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 151.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25021
Objava: neobjavljeno

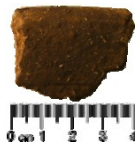
179. **Opis:** ulomak zadebljanog rub zdjele
Dimenzije: š. 3,1 cm; v. 3,5 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 151.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25022
Objava: neobjavljeno

180. **Opis:** dva ulomka ruba zdjele s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 5,9 cm; v. 2,7 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24996
Objava: neobjavljeno

181. **Opis:** zaravnjeni rub zdjele s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 3,6 cm; v. 3,0 cm; ds. 1 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24997
Objava: neobjavljeno

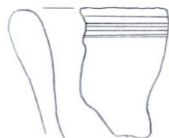
182. **Opis:** rub zdjele s vodoravnim snopom ureza pri vrhu.

Dimenzije: š. 2,3 cm; v. 3,9 cm; ds. 0,5 cm.

Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.

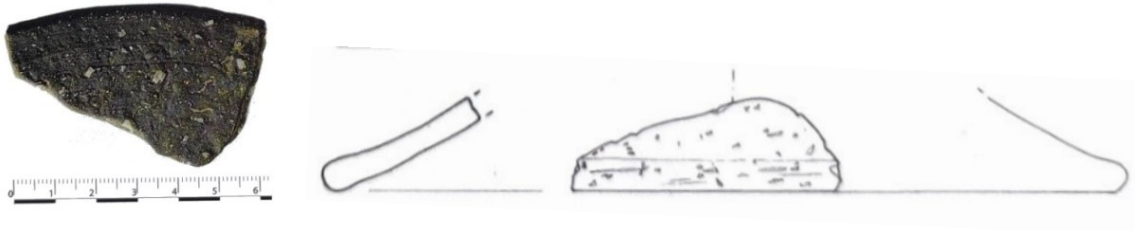
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 24999

Objava: neobjavljeno

6.3. POKLOPCI

183. **Opis:** zadebljan i lagano uzdignut rub poklopca s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 4,0 cm; š. 6,2 cm; ds. 0,8 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2015., sonda II, SJ 12.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 22002
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 194.

184. **Opis:** rub poklopca s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 2,4 cm; š. 3,8 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2017., sonda II, SJ 23.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 23179
Objava: Buršić-Matijašić 2020, kat. br. 343.

185. **Opis:** dva ulomka koničnog poklopca s ostatkom ručke s bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 7,5 cm; š. 11 cm; ds. 0,9 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda IV, SJ 101.
Pohrana: Zavičajni muzej Poreštine, inv. br. ZMP 24671
Objava: neobjavljeno

186. **Opis:** tri ulomka ručke poklopca s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: v. 3,2 cm; š. 6,2 cm; ds. 0,7 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2019., sonda VI, SJ 142.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25106
Objava: neobjavljeno

187. **Opis:** rub poklopca posude s bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 3,5 cm; v. 3,6 cm; ds. 0,6 cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25000
Objava: neobjavljeno

188. **Opis:** rub poklopca posude s krupnim bijelim primjesama.
Dimenzije: š. 6,3 cm; v. 3,6 cm; ds. 0,7 cm; pr. cm.
Nalazište: Monte Ricco 2021., sonda VI, SJ 153.
Pohrana: Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, inv. br. 25001
Objava: neobjavljeno

POPIS IZVORA

Tit Livije - Ab Urbe Condita. Engleski prijevod: Rev. Canon Roberts. New York, 1912.

Varon - De re rustica. Engleski prijevod: W. D. Hooper i H. B. Ash, Cambridge, 1934.

POPIS LITERATURE

Begović, Schrunk 2002

V. Begović, I. Schrunk, *Rimske vile Istre i Dalmacije, I. dio: pregled lokaliteta*, Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu 19, 2002, 113–130.

Begović, Schrunk 2003

V. Begović, I. Schrunk, *Rimske vile Istre i Dalmacije, II. dio: tipologija vila*, Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu 20, 2003, 95–112.

Bekić 2015

L. Bekić, *Brodolomi kod rta Uljeva blizu Ližnjana*, Archaeologia Adriatica 9, 2015, 167–185.

Bekić 2017

L. Bekić, *Antička, kasnoantička i srednjovjekovna gruba keramika i amfore kod crkve sv. Nikole u Zadru*, u: L. Bekić, Š. Vrkić, M. Pešić, R. Surič (ur.), *Sveti Nikola u Zadru: arheološko iskopavanje u samostanskom sklopu sv. Nikola u Zadru 2014. - 2016. dio 1.*, Zadar 2017, 37–62.

Benac 2016

Č. Benac, *Rječnik pojmova u općoj i primijenjenoj geologiji*, Rijeka 2016.

Bonetto et al. 2017

J. Bonetto, V. Centola, A. R. Ghiotto, *Fondi Cossar: scavi di Aquileia II*, Rim 2017.

Borzić 2020

I. Borzić, *Keramički nalazi iz legijskog logora Burnum*, Šibenik 2020.

Bulić 2012

D. Bulić, *Rimska centurijacija Istre*, Tabula: časopis Filozofskog fakulteta 10, 2012, 50–74.

Bulić 2014

D. Bulić, *Kontinuitet i diskontinuitet naseljenosti Istre na razmeđu prapovijest i antike*, Tabula: časopis Filozofskog fakulteta 12, 2012, 65–78.

Bulić, Koncani 2011

D. Bulić, I. Koncani Uhač, *Figlina u Fažani i njezina preobrazba u kasnoj antici*, Časopis Arheološkog muzeja Istre 41, 2011, 109–146.

Buršić-Matijašić 2017a

K. Buršić-Matijašić, *Hagiotoponimi na istarskim gradinama*, Miscellanea Hadriatica et Mediterranea 4, 2017, 111–135.

Buršić-Matijašić 2017b

K. Buršić-Matijašić, *Monte Ricco kraj Vrsara (Istra, Hrvatska) - povijest dosadašnjih istraživanja, povijest lokaliteta*, Jezici i kulture u vremenu i prostoru 6, 2017, 577–588.

Buršić-Matijašić 2020

K. Buršić-Matijašić, *Monte Ricco kraj Vrsara. Rimskodobne preobrazbe i ponovna uporaba prepovijesnih gradina Istre*, Pula 2020.

Buršić-Matijašić, Matijašić 2016

K. Buršić-Matijašić, R. Matijašić, *Projekt RAT-ROPH i arheološko istraživanje u Vrsaru 2014. i 2015. god.*, Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva XLVIII, 2016, 17–26.

Cermanović-Kuzmanović 1981

A. Cermanović-Kuzmanović, *Rimska keramika*, Beograd 1981.

Clive, Hughes 2013

O. Clive, M. Hughes, *Pottery in archaeology*, Cambridge-New York 2013.

Čović 1983

B. Čović, *Regionalne grupe ranog bronzanog doba*, u: A. Benac (ur.), *Praistorija jugoslavenskih zemalja IV: bronzano doba*, Sarajevo 1983, 114–190.

D'incà *et al.* 2010.

C. D'incà, V. Kovačić, A. Marchiori, Y. Marion, G. Rosada, C. Rouse, F. Tassaux, M. Zabeo, *Loron-Lorun, Parenzo-Poreč, Istra maritimna vila u porečkom ageru: istraživačka kampanja 2009.*, *Histria antiqua* 19, 2010, 313–327.

Džin 2011

K. Džin, *Rimske vile i uvjeti stanovanja na pulskom ageru. Neki primjeri*, *Histria antiqua* 20, 2011, 91–107.

Gabrovec, Mihovilić 1987

S. Gabrović, K. Mihovilić, *Istarska grupa*, u: A. Benac (ur.), *Praistoiija jugoslavenskih zemalja V: željezno doba*, Sarajevo 1987.

Gerometta, Matijašić 2017

K. Gerometta, R. Matijašić, *Upotreba laserskog skeniranja iz zraka u istraživanju arheološkog krajolika Općine Vrsar*, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva XLIX*, 2017, 17–23.

Girardi Jurkić 2011

V. Girardi Jurkić, *Okolnosti otkrića prve keramičarske peći na sjevernom Jadranu u Červar-Portu 1976. godine*, u: G. Lipovac Vrkljan, I. Radić Rossi, B. Šiljeg (ur.), *Rimske keramičarske i staklarske radionice: proizvodnja i trgovina na Jadranskom prostoru: zbornik 1. međunarodnog arheološkog kolokvija Crikvenica, 23.-24. listopada 2008*, Crikvenica 2011, 53–64.

Hayes 1997

J. Hayes, *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*, London 1997.

Henderson 2000

J. Henderson, *The science and archaeology of materials: an investigation of inorganic materials*, London 2000.

Horvat 1997

J. Horvat, *Sermin. Prazgodvinska in zgodnjerimska naselbina v severozahodni Istri*, Ljubljana 1997.

Ivetić 2009

E. Ivetić, *Istra kroz vrijeme - pregled povijesti Istre sa osvrtom na grad Rijeku*, Rovinj 2009.

Križman 1997

M. Križman, *Antička svjedočanstva o Istri*, Pula 1997.

Marchiori, D'incà 2011

A. Marchiori, C. D'incà, *Le fornaci di Loron (Istria, Croazia)*, u: G. Lipovac Vrkljan, I. Radić Rossi, B. Šiljeg (ur.), *Rimske keramičarske i staklarske radionice: proizvodnja i trgovina na Jadranskom prostoru: zbornik 1. međunarodnog arheološkog kolokvija Crikvenica, 23.-24. listopada 2008*, Crikvenica 2011, 83–90.

Maritan 2018

F. E. Maritan, *Ceramica commune*, u: L. Sperti et al., *Prima dello scavo: Il survey 2012 ad Altino*, Venecija 2018, 115–116.

Matijašić 1988

R. Matijašić, *Ageri antičkih kolonija Pola i Parentium i njihova naseljenost od I. do III. stoljeća*, Zagreb 1988.

Matijašić 1991

R. Matijašić, *Campus Martius, Antička nekropola između Premanturske i medulinske ulice u Puli (Istraživanje 1985-1986. godine)*, Pula 1991.

Matijašić 1993

R. Matijašić, *Starija povijest Istre i neki njezini odrazi na novije razdoblje*, Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja 2, 1993, 569–585.

Matijašić 1998

R. Matijašić, *Gospodarstvo antičke Istre: Arheološki ostaci kao izvor za poznavanje društveno-gospodarskih odnosa u Istri u antici (I. st. pr. Kr. - III. st. posl. Kr.)*, Pula 1998.

Matijašić 2009

R. Matijašić, *Povijest hrvatskih zemalja u antici do cara Dioklecijana*, Zagreb 2009.

Matijašić *et al.* 2017

R. Matijašić, K. Buršić-Matijašić, D. Bulić, K. Gerometta, *La cisterna romana di Monte Ricco presso Orsera*, XLVIII Settimana di Studi Aquileiesi, Akvileja 2017.

Mihovilić 2014

K. Mihovilić, *Histri u Istri: željezno doba Istre*, Pula 2014.

Milotić 2013

D. Milotić, *Antika i kasna antika u Vrsaru i vrsarskome kraju*, u: I. Milotić (ur.), *Vrsar poviješću i zbiljom*, Vrsar 2013, 39–51.

Milotić *et al.* 2013

D. Milotić, I. Milotić, T. Sadrić, *Prapovijesno doba u vrsarskome kraju i okolici*, u: I. Milotić (ur.), *Vrsar poviješću i zbiljom*, Vrsar 2013, 13–38.

Milotić, Zupanc 2013

D. Milotić, I. Zupanc, *Uvod*, u: I. Milotić (ur.), *Vrsar poviješću i zbiljom*, Vrsar 2013, 5–12.

Noble 1988

J. V. Noble, *The techniques of painted Attic pottery*, London 1988.

Peacock 1982

D. P. S. Peacock, *Pottery in the Roman world: an ethnoarchaeological approach*, London 1982.

Peacock, Williams 1986

D. P. S. Peacock, D. F. Williams, *Amphorae and the Roman economy: an introductory guide*, London-New York 1986.

Pešić 2014

M. Pešić, *Antička kuhinjska keramika i svjetiljke iz Veštra*, u: L. Bekić (ur.), *Luka Veštar: hrvatsko-bavarski projekt; podvodno arheološko istraživanje u uvali Veštar kod Rovinja, Hrvatska, 2008-2014*, Zadar 2014, 73–96.

Plesničar-Gec 1972

Lj. Plesničar-Gec, *Severno Emonsko grobišče*, Ljubljana, 1972.

Plesničar-Gec 1977

Lj. Plesničar-Gec, *Keramika emonskih nekropol*, Ljubljana 1977.

Slobodan *et al.* 2013.

M. Slobodan, B. Kruk, Ž. Dedić, Lj. Kruk, Z. Peh, E. Kovačević-Galović, A. Gabrić, *Rudarsko geološka studija potencijala i gospodarenja mineralnim sirovinama Istarske županije*, Zagreb 2013.

Starac 1999

A. Starac, *Rimsko vladanje u Istriji i Liburniji I: Istrija*, Zagreb 1999.

Šimić-Kanaet 2017

Z. Šimić-Kanaet, *Istraživanja u Imotskoj krajini. Lokalno je univerzalno*, u: I. Alduk, D. Tončinić (ur.), *Istraživanja u Imotskoj krajini* (Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 29), 2017, 59–68.

Šonje 1964

A. Šonje, *Gavanov vrh, Poreština, Istra*, *Arheološki pregled* 6, 1964, 94–95.

Šonje 1966

A. Šonje, *Prehistorijski nalazi poslije Drugog svjetskog rata u Poreštini*, *Jadranski zbornik* 6, 1966, 295–330.

Šonje 1974

A. Šonje, *Antički natpis iz Vrsara*, *Arheološki vestnik* 25, 1974, 236–242.

Šonje 1991

A. Šonje, *Putevi i komunikacije u prehistoriji i antici na području Poreštine*, Poreč-Pazin 1991.

Šprem 2022

K. Šprem, *Eksploatacija kamene sirovine u prapovijesti i antici istarskoga poluotoka*, neobjavljeni doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb 2022.

Topić 2004

M. Topić, *Posuđe za svakodnevnu uporabu grublje izradbe, amfore, terakote i kultne posude iz Augusteuma Narone*, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 96, 2004, 303–515.

Vikić-Belančić 1962

B. Vikić-Belančić, *Neka obilježja ranocarske keramike u jugozapadnoj Panoniji*, Starinar XIII–XIV, 1963.-1962., 89–112.

Vikić-Belančić 1975

B. Vikić-Belančić, *Keramika grublje fature u južnoj Panoniji s osobitim obzirom na urne i lonce*, Arheološki vestnik XXVI, 1975, 25–45.

Zaninović 1991

M. Zaninović, *Marginalije o pučanstvu antičke Istre*, Opuscvla archaeologica 15, 1991, 71–89.

Zaninović 2007

M. Zaninović, *Zemljopisno-povijesni položaj luka Parentija i Nezakcija*, Histria archaeologica 36, 2007, 115–135.

Zaninović 2015

M. Zaninović, *Ilirski ratovi*, Zagreb 2015.

Zlatunić 2007

R. Zlatunić, *Nastanak gline, tehnologija i mineralogija keramike*, Histria archaeologica 36, 2007, 61–114.

Web stranice:

Geomorfologija, Istarska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža 2008. - 2020. Pristupljeno 27. siječanj 2023. <https://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=957>.

Glinovite stijene, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.

Pristupljeno 27. siječanj 2023. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=22309>.

Indigo platforma za digitalni repozitorij, Pristupljeno 20. veljača 2022. <https://mmc.eindigo.net>.

POPIS SLIKA

Slika 1 - Karta Istre s označenim gradinskim naseljima (Bušić-Matijašić 2017, 113)	4
Slika 2 - Antičke prometice na području Poreštine, crtež M. Baldini (Šonje 1991. prilog)	8
Slika 3 - Lijevo: karta Istre s označenim rustičnim vilama (Matijašić <i>et al.</i> 2017, 9). Desno: prapovijesna naselja s nalazima iz rimskog doba (Bulić 2014, 67)	9
Slika 4 - Položaj lokaliteta Monte Ricco u općini Vrsar – Orsera (izvor: https://ispu.mgipu.hr).....	10
Slika 5 - Rimska cisterna 2016. godine nakon čišćenja vegetacije (Buršić-Matijašić 2020, 31).....	11
Slika 6 - Kamenolom na položaju Monte Ricco (Šprem 2022, 146)	12
Slika 7 - Položaj suvremene vodospreme između Sonde II i Sonde IV (izvor: https://map.kastelir.eu)	13
Slika 8 - Cisterna na kraju istraživanja 2016. godine (Buršić-Matijašić 2020, 43)	14
Slika 9 - Geodetska skica mreže (5x5; orijentacija sjever-jug) i sonde I-III (Buršić-Matijašić 2020, 36).....	15
Slika 10 - Prikaz lončarenja i niskog i ručno rotiranog lončarskog kola na grčkoj slikanoj vazi (Noble 1988, 131)	24
Slika 11 - Nalazi rimskog lončarskog kola: 1. rotacijska podloga, 2. metalna osovinu, 3. i 4. tzv. "socket stones" odnosno podloge za osovinu (Peacock 1982, 58).....	25
Slika 12 - Gore: Peć 1 pronađena u ulici 8. marta u Fažani. Dole: Peć 2 pronađena u Ulici žrtava fašizma u Fažani (Bulić, Koncani Uhač 2011, 123, 125.).....	32
Slika 13 - Lijevo: lonac s meličastim ukrasom A-3244 . Desno: lonac s metličastim ukrasom A-3784 („Indigo platforma za digitalni repozitorij“, pristupljeno 20. veljače 2022., https://mmc.eindigo.net).....	35

Slika 14 - Inventar groba 108 sa loncem s metličastim ukrasom (Plesničar-Gec 1972, T. XXIX).....	37
Slika 15 – Lijevo: lonac s metličastim ukrasom iz groba 386 iz doba Tiberija. Desno: lonac-žara s metličastim ukrasom iz groba 693 (Plesničar-Gec 1972, T. CIV i T. CLVIII)	38
Slika 16 - Lonci treće skupine iz druge polovice 1. stoljeća (Plesničar-Gec 1977, T. 4.)	38
Slika 17 - tipološka podjela lonaca-žara sa sjeverne nekropole u Emoni (Plesničar Gec 1977., T.4.)	39
Slika 18 - grob 13 iz zone I nekropole Campus Martius (Matijašić 1991, 113)	40
Slika 19 - grob 23 iz zone I nekropole Campus Martius (Matijašić 1991, 116)	40
Slika 20 - grob 139 iz zone I nekropole Campus Martius (Matijašić 1991, 146)	41
Slika 21 - Primjeri lonaca iz luke Veštar (Pešić 2014, 87, 95.).....	42
Slika 22 - Restaurirana egejska kuhinjska posuda (Pešić 2014, 75)	42
Slika 23 – Ulomci lonaca iz samostanskog kompleksa Sv. Nikole u Zadru (Bekić 2017, T 1)	43
Slika 24 - Primjerci grube kuhinjske sa nalazišta Sermin (Horvat 1997, T. 36).....	45
Slika 25 - primjerci grube kuhinjske sa nalazišta Sermin (Horvat 1997, T. 36).....	45

SAŽETAK

Općina Vrsar graniči s obalom Linskog kanala i šumskim rezervatom Kontija na jugu te općinama Funtana i Poreč na sjeveru. Ovo područje obuhvaća kamenite brežuljke i ravničarske prostore te je značajno po bogatstvu arheoloških nalaza. Neki od tih nalaza uključuju gradine, tumule te rimske rustične vile. Povijesno gledano, područje Općine Vrsar bilo je naseljeno plemenom Histri, a kasnije je došlo do romanizacije i razvoja urbanih centara, kao što je bio slučaj s municipalnim središtem a kasnije kolonijom *Parenium*.

Jedan od značajnih lokaliteta u Općini Vrsar je Monte Ricco, smješten na 77 metara nadmorske visine u unutrašnjosti općine. Na tom lokalitetu nalazi se prapovijesna gradina, rimska *villa rustica* (rustična vila) te trobrodna rimska cisterna. Nažalost, lokalitet je pretrpio štetu zbog kamenoloma i izgradnje suvremene vodospreme. Međutim, istraživanja koja su započela 2014. godine donose značajne spoznaje o utjecaju čovjeka na krajolik tijekom prapovijesti i rimskog doba. Tijekom istraživanja pronađeni su brojni pokretni nalazi, uključujući keramiku, staklo, metalne predmete i novac.

Kada je riječ o keramici, amfore su najbolje proučena kategorija koja pruža važne informacije o rimskoj ekonomiji i trgovini. Međutim, kuhinjska keramika je manje istražena, iako bi njeno istraživanje pružilo vrijedne informacije o prehrambenim praksama u rimskom razdoblju. Kuhinjska keramika uključuje različite oblike kao što su lonci, zdjele i plitki konični poklopci. Ovi oblici keramike su se razvijali u skladu s običajima pripremanja hrane u različitim regijama. Kuhinjsko posuđe je moralo biti otporno na visoke temperature i otvoreni plamen, stoga su neki univerzalni elementi prisutni u gotovo svim regionalnim varijantama, kao što su primjese kvarca, ljušture školjaka i pijeska te kanaliranja i urezivanja stijenki za poboljšanje grijanja hrane.

Kada je riječ o izvorima gline za proizvodnju keramike, postoje različita nalazišta gline diljem Hrvatske. Međutim, ta nalazišta nisu dovoljno istražena i poznata. Rustične vile u rimsko doba često su proizvodile keramiku za lokalne potrebe, pa se vjerojatno koristila gline s područja oko Vrsara za tu svrhu.

Analiza keramičkih nalaza omogućuje nam uvid u vrste posuđa koja su se koristila u rimskom razdoblju. Dijagnostički ulomci keramike dijele se u četiri glavne kategorije: lonci, zdjele, poklopci i nesvrstane posude. Kroz analizu tih dijagnostičkih ulomaka mogu se otkriti

stilistički i funkcionalni detalji, kao i regionalne varijacije u proizvodnji i upotrebi kuhinjske keramike.

Ključne riječi: *Istra, Općina Vrsar, Monte Ricco, villa rustica, rimska cisterna, rimska kuhinjska keramika, lonci, metličasti ukras, rimske keramičarske radionice*

ABSTRACT AND KEY WORDS

The Municipality of Vrsar is bordered by the coast of the Lim Channel and the Kontija forest reserve to the south, and the municipalities of Funtana and Poreč to the north. This area encompasses rocky hills and plains and is significant for its wealth of archaeological findings. Some of these findings include hillforts, grave mounds, and Roman rustic villas. Historically, this area was inhabited by the Histri tribe and later experienced Romanization and the development of urban centers, such as the municipal center and later the colony of Parenium.

One of the significant sites in the Municipality of Vrsar is Monte Ricco, located at an elevation of 77 meters above sea level in the hinterland of the municipality. This site includes a prehistoric hillfort, a Roman *villa rustica* and a three-aisled Roman cistern. Unfortunately, the site has suffered damage due to quarrying and the construction of a modern water reservoir. However, research initiated in 2014 has provided significant insights into the human impact on the landscape during prehistoric and Roman times. Numerous artifacts have been discovered during the research, including ceramics, glass, metal objects, and coins.

When it comes to ceramics, amphorae are the best-studied category, providing important information about the Roman economy and trade. However, kitchenware is less explored, even though its study would provide valuable information about food practices in the Roman period. Kitchenware includes various forms such as pots, bowls, and shallow conical lids. These wares developed in accordance with food preparation customs in different regions. Kitchenware had to withstand high temperatures and open flames, so some universal elements are present in almost all regional variants, such as quartz, shell, or sand inclusions, as well as incisions on the walls to improve food heating.

Regarding the sources of clay for ceramic production, there are various clay deposits throughout Croatia. However, these deposits are not sufficiently explored and known. Rustic villas in the Roman period often produced ceramics for local needs, so it is likely that clay from the area around Vrsar was used for that purpose.

The analysis of pottery provides us with insights into the types of vessels used in the Roman period. Diagnostic fragments are divided into four main categories: pots, bowls, lids, and undecorated vessels. Through the analysis of these diagnostic fragments, stylistic and functional details can be revealed, as well as regional variations in the production and use of

kitchen ceramics. These findings provide important insights into the everyday life and food practices of the Roman period in the area of the Vrsar municipality.

Key words: *Istria, Municipality of Vrsar, Monte Ricco, villa rustica, Roman cistern, Roman coarse ware, pots, brushed surface decoration, Roman pottery production centres.*